

DE

časopis slovenskih delavcev

št.

51

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

KDAJ BO PLAČA

Stotriindvajsetčlanski kolektiv Tekstila Angore d.o.o. je konec prejšnjega tedna minilo potrpljenje. »Zamiki z izplačilom plač, ki so se začeli junija, so se iz meseca v mesec podaljševali; 15. oktobra so znašali točno mesec dni, kar z drugimi besedami pomeni, da septem-brske plače še vedno nismo dobili,« nam je povedala predsednica sindikata družbe Angora Marija Zelič. V isti sapi je dodala, da s 33 tisočaki povprečne plače še enega meseca ni lahko preživeti, kaj šele dveh. Zato so zaustavili stroje...

Sindikalni zaupnik

Ljubljana, 17. novembra 1994, št. 51, letnik 53, cena 180 SIT

Iz dobrega direktorja še boljši sindikalist

Anton Stražišar je bil pred leti direktor Kopa iz Mojskote, kjer je doživljal divji boj za članstvo nekega novega sindikata. Da bi pomagal delavcem, se je umaknil z direktorskega položaja; tega so zasedli iniciatorji sindikalnega prevrata. Sedaj vodi pisarno Svobodnih sindikatov na Jesenicah. V pogovoru za DE (objavljamo ga na 3. strani) je med drugim povedal, da dobro pozna razmere in medsebojne odnose v podjetjih in zato lažje pomaga delavcem v stiski.

ZDRUŽENI IN DOSLEDNI V BOJU ZA DELAVSKE PRAVICE!

O Panorami:

Tugomer Kušlan v intervjuju:

»Predvsem je sindikalni pluralizem na slovenski način velika neumnost, ker je med njimi kar nekaj kukavičjih jajc.«

Komentar

Volite naše!

Denacionalizacija in stranke

Proračunski memorandum

Kaj ovira socialno partnerstvo

DE, sreda 14⁰⁰

Brane Mišič, član predsedstva Zveze svobodnih sindikatov meni, da je socialnemu partnerstvu v Sloveniji še vedno velika ovira nezaupanje med partnerji in različna moč sedanjih partnerjev. To je potrdil tudi sinočnji posvet o socialnem partnerstvu, ki ga je organiziralo Združenje delodajalcev Slovenije, pa se ga ni udeležil noben predstavnik vlade.

Posvet, na katerem je poleg članov ekonomsko-socialnega sveta sodelovala tudi vrsta univerzitetnih profesorjev in znanstvenih delavcev, je poudaril koristnost in nujnost socialnega partnerstva v Sloveniji ne glede na dosedanje slabosti v delovanju ekonomsko-socialnega sveta. Prav tako je bilo rečeno, da plače, čeprav so zdaj v ospredju, niso edina podlaga za uveljavljanje socialnega partnerstva. Oblike socialnega partnerstva se uveljavljajo tudi na področju zaposlovanja, zdravstvenega zavarovanja itd. Prav tako je bilo poudarjeno, da partnerskih in pogajalskih odnosov med posameznimi socialnimi partnerji ne more odpraviti socialno partnerstvo.

NAJ NA DAN KONGRESA 3. 12. 1994 PLAPOLAJO ZASTAVE SVOBODNIH SINDIKATOV!

za zastave pokličite po tel. (061) 321 255 ali 13 35 255.

Slovenske oblastnike v tesnejše hlače

Piše: Ciril Brajer

Berem Delavsko enotnost, 45. številko. Naslov - Dober dan revščina. Zajamčena plača je 19.702,10 tolarja neto. Minimalni mesečni življenjski stroški za tričlansko družino so 72.225,15 tolarja, za štiričlansko 84.054,05 tolarja.

Oče, mati, 8 in 16 let stara otroka. Država jim je izračunala, da lahko dobijo 4.500 tolarjev denarnega dodatka, če vsi skupaj na mesec

zaslužijo manj kot 47.700 tolarjev. Če se dokopljejo do te vsote, za državo niso več socialni problem in je ne zanimajo.

Berem Dnevnik, teden dni nazaj. V predlogu rebalansa proračuna za letošnje leto so sredstva za investicije, namenjena nakupu službenega avtomobila predsednika ustavnega sodišča, povečali za 11.000.000 tolarjev. Za avto, v katerem se vozi predsednik državnega zbora Jožef Školč, smo davkoplačevalci odšteli 8.000.000 tolarjev, Drnovškov nas je stal 9.000.000 tolarjev...

Sicer so v rebalansu predlagali, naj bi sredstva za nakup službenih avtomobilov v državnih organih povečali kar za 265.000.000 tolarjev.

Ze res, poslanci so te predloge precej obklesali. So pač pred durmi lokalne volitve. Toda to nič ne zmanjša nesramnosti oblastnikov, ki si v današnjih socialnih razmerah zaželijo tolikšnega razkošja. Ob takšnih razmišljanjih je človek vaju, da mu bodo kaj hitro prileteli očitki o socialni demagogiji, o nostalgiji po starih časih uravnilovke in podobno.

Nesmisel! Gre enostavno za stvar dobrega okusa. Na moralo se tako ali tako ne kaže več sklicevati. Okusno ni, cenjeni gospodje, pred lačnim trpiti dobrote v usta. Le za prisposodbo si predstavljajte debeluha, ki se pred sestradanim otrokom baše s slaščicami. Dober režiser bi iz takšnega prizora ustvaril grozljivko, ob kateri bi solze tekle v potokih in še želodci bi se obračali nad pogoltno gnusobo.

Nimam namena pisati ganljive zgodbe o vse bolj sestradanem ljudstvu, ki ga zatirajo vse debelejšje svinje pri koritu. Toda na nekaj takta bi vendarle rad opozoril. Sem ter tja so le še stvari, ki se preprosto ne spodobijo. In žal razkošni avtomobili, letala, nepotrebna popotovanja po belem svetu in podobno niso edini dokaz slabega okusa slovenskih velmož. Gre za temeljno filozofijo vladanja. Ali bo nagnjena k skromnosti, stiku in posluhu za vsakdanje življenje državljanov, kot je denimo skandinavska (saj naj bi nam bila nekakšen vzor?) ali pa bo arogantna, prepotentna, slepo zaverovana le v svoj prav in svoje pravice.

Berem Delo, piše o logiki britanske vojne mornarice, ki slovi kot trdnjava tradicij. Njeni mornarji so smeli 137 let nositi ohlapne hlače, iz katerih bi se v primeru brodoloma laže izkocabali. Vladne financirje pa je zamikalo, da bi z ožjimi hlačami prihranili in olajšali državni proračun.

Odprto pismo ženskega foruma ZLSD pristojnim ministrstvom

Na konferenci Radosti in bolečine družinskega življenja na Bledu, ki so se je udeležili najboljše strokovnjaki, ki se vsak dan ukvarjajo s konkretnimi problemi družine, je bila tudi delavnica: »DOTIK REVŠČINE«.

Izkazalo se je, da se pri vsej silni politični naklonjenosti, ki se je v letu družine usmerila na to področje, hudiči skriva v umazanih podrobnostih. Te pa so, med drugim, tudi takele:

Nobena raziskovalna institucija ta trenutek ne more postreči s podatki, kaj je za družino, ki jo prizadene brezposelnost, sposobna ukreniti socialna država z vso mrežo svojih institucij. Niti tega ni mogoče natančno izvedeti, koliko je družin, kjer se je zgostila najhujša oblika brezposelnosti - hkratna brezposelnost staršev in otrok. Grobo matematično povprečje pove, da vsako peto družino v Sloveniji pesti brezposelnost vsaj enega njenih članov, toda tam, kjer je brezposelnost najhujša - na Jesenicah, v Mariboru, v Prekmurju, zadene že vsako drugo družino. Podporna mreža tako prizadeti družini je nevarno stanjšanja, za povrh pa je podobna raztrgani plati!

Odpravljena je bila brezplačna pravna pomoč staršem, ki so jim bili dodeljeni otroci, neodgovorni partner pa se izmika plačevanju preživnine in ga je samohranilka/samohranilec prisiljena tožiti. Sodišče skoraj v 90% primerov otroke dosodi materi. Kadar se zgodi, da se zaradi neodgovornosti očeta sodišče odloči za rubež, mora revna mati za ta poseg iz svojega žepa drago plačati in to tudi v primerih, ko njena plača znaša komaj 25 do 30 tisoč tolarjev.

Odpravljene so bile socialne komisije, ki so prej lahko po lastni presoji dejanskih dejstev predlagale, da se starše, ki se znajdejo v hudih socialnih stiskah, lahko oprosti plačevanja oskrbnin. Obenem so se kriteriji, kdaj so starši upravičeni do take oprostitve, hudo zaostri. Cene oskrbnin pa rastejo mnogo počasneje kot plače mladih staršev. Edini kriterij, po katerem se v oceni socialne stiske družin ravna v vrtcih, pa je po predpisih ministrstva za šolstvo in šport postala višina dohodnine staršev. Tako se zdaj dogaja, da uboga samohranilka, ki za tolar ali dva preseže cenzus, plačuje oskrbnino za svoje otroke v vrtcu, oprostitev pa dobijo mnogo premožnejši starši - obrtniki in kmetje, ki lahko prikrijejo dejansko višino svojih dohodkov.

Da pri dobrobiti družine, ki je imajo nenadoma polna usta tudi tiste vladne stranke, ki doslej za družino še niso nič naredile, ne bi ostale samo pri besedah, sprašujem njihova pristojna ministrstva, kaj nameravajo TAKOJ ukreniti, da se naštetih absurdni odpravijo?

Sonja Lokar, predsednica ženskega foruma ZLSD

Kdo si jemlje pravico...

Pred nekaj dnevi so na televiziji povedali, da so nekdanji partijski voditelji okradli delavce za okrog tri in pol milijarde, kar je le do sedaj uradno ugotovljen znesek. Koliko pa je šele tistega, kjer so direktorji programirano spravili tovarno v stečaj, tovarniški denar v svoje žepce, zdaj so pa podjetniki. Tako kot drugje v Evropi, bo tudi

V vašem časopisu polbenom skoraj vse. Imate zelo dobre novinarje, (članke, intervjuje et.c.) cenim iskreno. Kontakt odprto... Recimo zadnji intervju s Cirilom Ribičičem, boljši skoraj ne bi mogel biti. Res je, da se velikokrat strinjamo z njegovim mnenjem, toda ne navijam za ulopan, dokler se ne bo kaj naredilo dobrega za narod. (Do sedaj samo slabo - dobrega nič) Ostomik se mogoče tako dobro vem pa, da bi bilo lahko se boljše toda... (žrtvovati se je treba) ali pa, boriti se... Nekateri so pač za to izbrani. Ne vem, komu bi bilo lahko za to hvaležni? (da je tako)

pri nas prišel čas, ko bodo omejeni tovariši morali pred sodiščem odgovarjati za programiran, to je namenjen stečaj podjetja. To ni samo kriminal, ampak je tudi zločin!

Na javni tribuni je g. Jože Pučnik kar odkrito povedal, da najbolj kradejo člani Drnovškove LDS skupaj s koalicijo, ki so pač na oblasti, in da ne bodo in za zdaj nočejo narediti pravne države, dokler ne bodo vsega pokradli. Svetla prihodnost naroda! Človek, ki krade, je preprosto lopov. Zda so pa pač več kot očitno lopovi na oblasti. In še dolgo bodo ostali. Kdor jih bo ogrožal, bo končal kot Ivan Kramberger. Kajti priropano lastnino bodo branili z vsemi sredstvi in še na oblasti bodo.

Torej je res, da je v Drnovškovi LDS združen največji gnoj, kar ga Slovenija premore. Še sreča, da so ljudje to že ugotovili. Če kak ugleđen občan pristane, da na lokalnih volitvah na listi LDS vsuži za vabo, je ali neumen ali pa je iste sorte. Kaj naj si samo volivec misli o poslancih, ki so za plačilo prestopili iz drugih strank v LDS?

Je pa nesramno zavajanje javnosti, da najbolj kradejo člani vladajoče LDS. Oni samo privatizirajo, privatizacija pa ni kraja, ker je parlament sprejel zakon o obvezni privatizaciji. Če se katero podjetje ne bo pravočasno privatiziralo, jim ga bo država enostavno vzela in prodala. Kdo si je vzel pravico delavcem odvzeti tovarne? Kdo ima pravico delavcem groziti? Kdo jih ima pravico namerno metati na cesto? Zato pa je kazen delavska knjižica za delavca, ki ga dobijo, da je odnesel en edini žebelj. Taka je in bo »moderna« družba. »Nič več ne bo, kot je bilo.« Bo pa tako kot je sedaj in še mnogo slabše.

Kaj je preroške besede izrekel kot jasnovidec ali pa je že takrat imel izdelan program za prihodnost?

Privatizacija, ker ni kraja, ker je pač po zakonu obvezna, pa ima še to lepo lastnost, da je boguščno dejanje, ki ga je blagoslovil sam sveti Oče in vnaprej vsem podelil odvezo: Samo da se odpravi brezbožni komunizem, ki ni dovolil cerkvi posvetnega kraljestva, pa če se je potrebno odreči prav vsem desetim božjim zapovedim. Kar je bilo, je namreč šefa vati-kanske države strahovito jezilo. Zato je kar v CK vrnil svoje agente, ki so kot vidimo, uspešno likvidirali brezbožni komunizem.

Ob tem me resnično moti, da že peto leto intenzivno kradejo, pa še vedno niso uspeli vsega pokrasti. Čeprav so ves čas trdili, kako delavci niso ničesar ustvarili, ima vsak deveti živ Slovenec nov wvožen avtomobil, da o elektroniki

niti ne govorim. Kaj je sedaj res? Smo res prej bili reveži ali pa bomo to šele postali? Ali govorijo o ljudstvu ali le o nekaterih posameznikih ali le o povprečju?

Odkar sem gledal na hrvaški televiziji gospoda ministra, ki je pri polni zavesti izjavil, kako bodo on, g. Minister, iztrebili delavsko lenobo in samovoljo, ki so se je nalezli v časih boljševidne diktature, delavce imenujem kar lenuhi. Da bi bil moderen. Kot dokaz je nek poslanec celo mahal s papeževo poslanico. Prej Lenuh ni vedel za koga dela, komu ustvarja profit, pa delavec ni imel pravega elana. Prava krščanska vrednota življenja in njen smisel pa je prav v tem, da svoje življenje in delo podariš drugemu, da nesebično delaš za drugega in ne zase, kar človeka, za katerega delaš, navdahne z nebesko blaženostjo.

Milivoj E. Manko Šentlj

P.S.: Kako branijo v procesu privatizacije pridobljeno lastnino, vidimo zdaj, ko je na sodišču HIT zoper DELO, ko v ozadju Hita nevidno stojijo nekateri člani vlade.

Informacija za javnost

Sprejem Mladega foruma Združene liste v IUSY

Mladi forum Združene liste socialnih demokratov je bil na zasedanju izvršnega odbora IUSY - Mednarodne zveze socialistične mladine oz. Mladinske socialistične internacionale, ki je potekal od 4. do 6. novembra na Dunaju, sprejet v članstvo te mednarodne organizacije in sicer s statusom opazovalca.

IUSY ima tri vrste članstva: konzulativno, kot najnižjo stopnjo; opazovalsko, kot srednjo stopnjo in polnopravno, kot najvišjo obliko članstva. Glede na to, da Mladi forum že danes izpolnjuje vse pogoje za polnopravno članstvo, pričakujemo in imamo trdna zagotovila, da bomo prihodnje leto na kongresu IUSY sprejeti v polnopravno članstvo.

V Mladem forumu Združene liste smo prepričani, da je naš sprejem v Mladinsko socialistično internacionalo pomemben iz dveh razlogov:

Prvič zato, ker je bil s sprejetjem v IUSY Mladi forum Združene liste izvršen v svetovno družino mladih socialdemokratskih in socialističnih organizacij. S tem smo dobili tudi formalno potrditev, da sta program in delo naše organizacije usmerjena v pravo smer.

Drug vidik našega sprejema pa se skriva v zakulisju. Vodstvo IUSY je namreč soglasno podprlo naš sprejem v internacionalo kot polnopravno članico, saj za to izpolnjujemo vse potrebne pogoje. Tudi samo zasedanje izvršilnega odbora IUSY je pokazalo, da Mladi forum Združene liste uživa v svetu velik ugled in da imamo dosti prijateljev, ki soglašajo z našo politiko in politiko Združene liste socialnih demokratov.

Informativna služba MF ZLSD

NOVA BROŠURA

DELNIČARSTVO ZAPOSLENIH

ZA ČLANE SVETA DELAVCEV V PODJETJIH IN USTANOVAH! ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE!

- O DELNIČARSTVU ZAPOSLENIH
- KAKO DO NOTRANJEGA LASTNIŠTVA
- KAJ PO NOTRANJEM ODKUPU
- LASTNIŠKA KULTURA
- NOVE VLOGE V PODJETJU
- ZAKAJ IN KAKO BEREMO FINANČNA POROČILA
- TEMELJNI POJMI O GOSPODARSKIH DRUŽBAH
- URESNIČEVANJE ZAKONA O SODELOVANJU DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU

Avtorji: mag. ALEKSANDRA KANJUO-MRČELA dipl. oec. NADJA CVEK GREGOR MIKLIČ MILAN UTROŠA

BROŠURO LAHKO NAROČITE NA NASLOV: ČZP ENOTNOST, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, TELEFON 321-255, 1310-033, FAKS 311-956.

NAROČILNICA

PRI ČZP ENOTNOST, LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, NEPREKLICNO

NAROČAM(O) _____ IZVOD(OV) _____

BROŠURE DELNIČARSTVO ZAPOSLENIH

NAROČENO POŠLJITE NA NASLOV: _____

ULICA, POŠTNA ŠT., KRAJ: _____

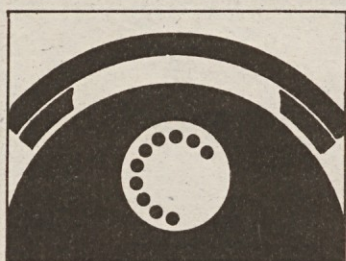
IME IN PRIIMEK PODPISNIKA: _____

NAROČENO DNE: _____ ŽIG _____ PODPIS NAROČNIKA _____

1. RAČUN BOMO PLAČALI V ZAKONITEM ROKU.
2. KOT IND. NAROČNIKU MI POŠLJITE PO POVZETJU

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

Svobodni Sindikati Slovenije

IZ DOBREGA DIREKTORJA ŠE BOLJŠI SINDIKALIST

Anton Stražišar je profesionalni sekretar Svobodnih sindikatov na Jesenicah. Zadolžen je za sindikat gradbincev in sindikat komunalcev. Pomoč pri njem pa dobijo tudi delavci drugih podjetij iz jeseniške občine. Med sindikaliste je prešel pred dvema letoma, potem ko je zaradi političnih pritiskov odstopil z mesta direktorja Kopa iz Mojstrane. Zvoneta, kot ga kličejo prijatelji, pa so nasprotniki skušali spodtikati tudi kot sindikalista. Vse napade nase je preživel in pravi, da mu delavci zaupajo, ker se lahko postavlja z dobrim delom.

DE: Ste med mlajšimi sindikalisti. Kaj ste delali, preden ste prišli v sindikalno pisarno na Jesenicah, ki je samevala dve leti?

SRAŽIŠAR: »Po poklicu sem strojni inženir. Imam tudi poklicno in srednjo šolo te stroke.

mark na mesec, podjetje pa je vsak dan bolj tonilo.«

DE: Kaj so vam očitali in zakaj se niste uprli?

SRAŽIŠAR: »Niso mi imeli kaj očitati. Do razpada Jugoslavije smo naše izdelke uspešno

nine. Podjetje je danes očiščeno in ga je lažje privatizirati. Mene so pogosto dajali na čakanje in prejemal sem enako plačo kot snažilke. Tudi moja delovno uspešnost so zelo slabo ocenjevali. Zaradi vsega tega in na predlog direktorja sem sam odpovedal delovno razmerje. Kop sem tožil zato, ker sem bil prikrajšan pri plači. Po razmisleku pa sem tožbo kasneje umaknil.«

DE: Sindikalist ste torej postali takoj potem, ko ste na svoji koži občutili nemoč delavca, da se sam upre krivicam.

SRAŽIŠAR: »Sindikalisti so me opazili na sejah združenega dela zbora Skupščine občine Jesenice, ker sem kritiziral ravnanje direktorja Kopa z delavci. Povabilo Sandija Bartola, naj prevzame sindikalno pisarno na Jesenicah, sem sprejel z zadovoljstvom.«

DE: Imate zaradi svojega znanja in izkušenj prednost pred drugimi sindikalisti?

SRAŽIŠAR: »Mislim, da moram pritrditi. Probleme delavcev zelo hitro dojamem, ker poznam razmere in prakso v podjetjih. Na začetku pa so mi nekateri delali težave, ker so me označevali za pripadnika poslovnih sestavov. Doživel sem tudi javne poskuse diskvalifikacije. Bogomir Ličof je z mojim primerom skušal dokazati zlizanost med direktorji in svobodnimi sindikati.

Težave pa so že mimo, ljudje mi zaupajo, ker se dokazujem z delom.«

DE: Koliko delavcev se obrača na vas in kakšni so njihovi problemi?

SRAŽIŠAR: »K meni prihajajo praviloma posamezniki, ki so prizadeti zaradi nepravilnih prerazporeditev in samovoljnega zniževanja plač. Pogosto jim pomagam že s tem, da pokličem direktorja in ga opozorim na nepravilnosti. Če opozorilo ne zaleže, moramo tožiti. Dnevno pride v našo pisarno 5 do 10 delavcev, ki iščejo nasvete oz. pomoč. Tistim, ki jim ne morem pomagati sam, pomaga naš pravnik. Zgodi se, da dobijo pomoč tudi nečlani in člani drugih sindikatov.«

DE: Katere večje kolektivne spore ste vodili?

SRAŽIŠAR: »Najbolj je poznan primer snažilke, ki so iz Železarnice Jesenice prešle v zasebno podjetje Inteks. Za svoje plače so se tolke celo z gladovno stavko. V stiski smo jim pomagali le Svobodni sindikati. Danes so vse snažilke na borzi dela, kjer so dobile akontacijo nadomestila za brezposelnost. Nove zaposlitve pa ne moremo najti niti za njihovo sindikalno zaupnico. Zelo veliko ur sem porabil tudi za delavce Vatrostalne. Najprej smo iskali direktorja. Ko smo ga dobili, smo uspeli še s predlogom za prisilno poravnavo. Vsi delavci Vatrostalne so me pooblastili, da uveljavljam njihove terjatve v postopku prisilne poravnave. IPI Plastiko tožimo za neizplačane odpravnine. Moram pa povedati, da je jeseniško gospodarstvo vsak dan bolj razdrobljeno in zato se v glavnem srečujem s posamičnimi problemi.«

DE: Iz vsega tega sklepamo, da je v večjih podjetjih večji red kot v manjših.

SRAŽIŠAR: »Imate popolnoma prav. Največ težav imajo delavci manjših podjetij in tistih, ki se razbijajo. To velja tudi za bivšo Železarno Jesenice. Železarji so v zadnjih dneh prepustili zasebnikom še 20 snažilke. Isto se dogaja tudi v gostinstvu iz sestave nekdanje železarnice. Če delavcev, ki prehajajo iz velikega sistema v manjše firme, pravočasno ne organiziramo v drug sindikat, so za Svobodne sindikate izgubljeni. Novi podjetniki pa si seveda želijo sindikalno neorganizirane delavce. Procesi drobljenja gospodarstva še niso končani in zato pozorno spremljamo vse reorganizacije.«

DE: Če vas prav razumemo, je vprašljiv tudi nadaljnji obstoj enotnega sindikata SKEI na lokaciji Železarnice Jesenice.

SRAŽIŠAR: »Pogovori o sindikalni organiziranosti v širši železarni niso končani. Obveščen sem o možnosti ohranitve enotnega SKEI na ravni nekdanje železarnice ali vsaj za njeno jedro. Problemi delavcev, ki odhajajo iz tega nekdanjega socialističnega velikana, pa že trkajo na vrata naše pisarne. Pa ne gre le za železarje. Podobno se dogaja tudi trgovcem in drugim delavcem reorganiziranih podjetij. Zaradi naraščanja števila zaposlenih v drobnem gospodarstvu se hitro povečuje obseg sindikalnega dela v naši pisarni. Gre za proces drobitve delavstva. Razdrobljeno delavstvo pa je interes delodajalcev. Delavci se premalo zavedajo, da so močni le tako dolgo, dokler so združeni v sindikatu. Delavci ne vedo, da se kolektivne pogodbe ne bi izvajale niti toliko kot zdaj, če Svobodni sindikati ne bi bili tako številni.

DE: Na Jesenicah ste soočeni tudi z veliko brezposelnostjo.

SRAŽIŠAR: »Po podatkih za avgust imamo 2.129 prijavljenih brezposelnih oseb. V našem gospodarstvu pa je zaposlenih 9.000 in v negospodarstvu 2.000 oseb. Upokojevcev imamo 7.300. Bivša železarna napoveduje novih 600 presežnih delavcev. Če vse to seštejete, dobite 1,2 socialnega upravičenca na enega aktivnega proizvajalca. Tega ne zmoro nobeno gospodarstvo. Jesenice se ne bodo rešile le s trgovinami in drugimi drobnimi pridobitvami. Potrebne bodo tudi druge rešitve.«

DE: Na začetku ste dejali, da vam direktorske izkušnje olajšujejo reševanje delavskih problemov. Kako danes vidite svoje nekdanje kolege?

SRAŽIŠAR: »Uspešnost direktorjev je odvisna od znanja in izkušenj, pa tudi od osebnih kvalitete. Že pred desetimi leti nas je veliko direktorjev obvladovalo proizvodnjo in trge in tudi z delavci smo znali delati. Danes se srečujem z zelo različnimi direktorji. Za delavce so najslabši tisti, ki so na zelo lahek način dobili ogromno denarja. Takšni direktorji mislijo le od danes na jutri in jim za delavce ni mar. Tako kot v Kopu, so zaradi politike tudi drugje prišli na direktorska mesta nesposobneži. Za delavce pa bo boljše, če bodo bankirji posojali denar le tistim direktorjem, ki so dokazali svojo sposobnost.«

DE: Primeri prehajanja iz direktorskih v sindikalne vrste so zelo redki. Kako pa ocenjujete sindikaliste, ki prevzamejo direktorske posle?

SRAŽIŠAR: »Dober sindikalist lahko po mojem mnenju postane tudi dober direktor. Vse je odvisno od tega, kakšen je kot človek. Slab sindikalist pa po mojem mnenju ne more postati dober direktor.«

DE: Kako ocenjujete rezultate sindikalnega pluralizma v Sloveniji?

SRAŽIŠAR: »Pluralizem je načelno dober, vendar le, če v posameznem sindikatu ne prevladajo politični ali interesi posameznikov. Vsak boj med sindikati za članstvo pa ni koristen za delavce. Pluralizem je smiseln le ob medsindikalnem sodelovanju. V Kopu pa sem videl in občutil začetke sindikalnega pluralizma in zato je bilo tam vse tako divje.«

DE: V predkongresnem času je bilo največ polemik o položaju sindikatov dejavnosti in o njihovem osamosvajanju. Ali menite, da se naši sindikati dejavnosti lahko postavijo podobno kot sindikati v Nemčiji?

SRAŽIŠAR: »Menim, da je Nemčija velika, Slovenija pa majhna dežela. Pri nas imata močnejše pogoje za samostojnost le dva največja sindikata. Organiziranost po panogah pa je, po mojem mnenju, potrebna. Če bi na Jesenicah ukiniteli izpostavo Svobodnih sindikatov, pa bi precejšen del članstva zgubil mesto, kjer lahko ob vsakem času računa na pomoč. Tisti, ki smo doma na Jesenicah, bolje poznamo probleme v domačem okolju in tudi njihovo ozadje. To je naša prednost v primerjavi s funkcionalni in strokovnjaki, ki prihajajo iz sindikalnih central. O dobri organiziranosti Svobodnih sindikatov lahko govorimo le toliko, kolikor smo sposobni reševati probleme članstva v konkretnem okolju.«

DE: Kaj pa menite o polemikah med radikalcami in tistimi, ki bi vse reševali v rokovnicah?

SRAŽIŠAR: »Svobodni sindikati nismo dovolj agresivni, zlasti ko gre za odpuščanje delavcev. Imeli smo lep kup afer. Šefi so kljub temu poskrbeli zase, delavci pa so ostali brez vsega.«

DE: Kaj menite o tistih, ki nenehno govorijo in zahtevajo velike stavke, češ da bi rešile vse tegobe delavcev?

SRAŽIŠAR: »Sem tudi za velike splošne stavke, če jih lahko dobro organiziramo. To, da nimamo stavkovnih skladov, je velika zavora za takšne akcije.«

DE: Na Jesenicah delate sami. Na čigavo pomoč lahko računate?

SRAŽIŠAR: »Aktivisti Svobodnih sindikatov z gorenjskega območja imamo redne tedenske sestanke. Redno se posvetujemo tudi s pravniki. Sekretar sindikata gradbenih delavcev je zelo kooperativen in vedno pripravljen za reševanje sporov v podjetjih. Če potrebujem pomoč iz Ljubljane, jo vedno dobim.«

DE: Kje dobivate informacije in napotke za svoje delo?

SRAŽIŠAR: »O marsičem se sindikalisti z območja informiramo kar med seboj. Najbolj koristne informacije pa dobivamo iz DE. To velja le za tiste, ki jo redno beremo. Menim, da je DE premalo med sindikalnimi zaupniki in članstvom in da bo treba kaj storiti za njeno večjo razširjenost.«

DE: Kaj bi osebno predlagali vodstvu Svobodnih sindikatov?

SRAŽIŠAR: »Ugotavljam, da vsako območje izvaja izobraževanje po svojem programu in le za svoje potrebe. Podobno delajo tudi v sindikatih dejavnosti. Predlagam, naj vodstvo Svobodnih sindikatov sprejme program in določi način njegove izvedbe. Večino tem naj prevzamejo sindikalisti. Na Gorenjskem imamo lep izobraževalni center, ki ga sindikalisti ne znamo izkoristiti.«

Francšek Kavčič

Pet let sem predaval na srednji tehnični šoli. Kar 17 let sem bil direktor Kopa iz Mojstrane. S tega mesta sem odstopil, ker sem mislil, da bom tako pomagal delavcem.

Bralci DE se mogoče spominjajo dogodkov iz leta 1991, ko je večina delavcev Kopa prestopila iz SKEI v KNSS. Takrat so govorili tudi o nevarnosti rdečih direktorjev. Inicijator tega dogajanja v Kopu je bila Milena Koselj-Šmid, ki je zdaj profesionalna delavka Neodvisnosti na Gorenjskem. Glavni akterji sindikalnega prevrata v Kopu so si po mojem odstopu razdelili ključna delovna mesta v tem podjetju.

Podjetje so skušali reševati z zunanjo svetovalno ekipo, ki je pol leta prejela po 10000

prodajali tako po Jugoslaviji kot po Evropi. Naši jekleni podbočniki za čevlje so bili najboljši in pri nas so kupovali celo Nemci. Tudi leta 1991 smo imeli dobra naročila in prodajali smo po visokih cenah. Meni so lahko očitali le premajhno skrb za razvoj. Ker sem ocenil, da imajo pritiski name le politično ozadje, sem se odločil za umik. Kmalu sem spredel, da ima od tega korist le pešiča nosilcev prevrata v Kopu. Za delavce pa je bilo vsak dan slabše. Mene so prerazporedili na drugo delo in odrezali od vseh informacij. Kop so skušali reševati tudi z reorganizacijami. Po rezultatih sklepam, da niso težili k rešitvi, ampak k stečaju. Zaradi slednjega je 60 delavcev moralo na borzo dela in Kop je prihranil denar za njihove odprav-

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehoti izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbuditi strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

**POLICIJA
DEMONSTRACIJE
OBLAST**

Pavle Čelik

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

Piše: Brane Mišič

Privatizacija, delničarstvo – danes, jutri

Proces privatizacije še ni končan, zato moramo Svobodni sindikati še naprej spremljati izvajanje sprejetih programov in zoper morebitne odklone hitro ukrepati. Privatizacija poteka v času prestrukturiranja gospodarstva in iskanja novih trgov. Omogočiti mora boljše gospodarske rezultate in večjo socialno in materialno varnost delavcev. Nespremenjeni proizvodni in gospodarski rezultati lahko pripeljejo do razočaranja in malodušja, povzročijo novo stagnacijo gospodarstva.

Večina podjetij je pri lastninjenju izbrala metodo notranjega odkupa. To pomeni, da bodo v njih pretežni lastniki notranji lastniki (delavci). Delavec bo delničar. Nekdanje načelo »en delavec en glas« bo zamenjalo načelo »ena delnica en glas«. Opozoriti želimo na nekatere probleme in neznanke pri tem.

Zadolžnic (delnic) dve leti ni mogoče prodajati. Obstaja možnost in nevarnost, da se bo po dveh letih veliko delavcev odločilo za prodajo delnic. To bo vplivalo na novo strukturo lastništva z možnostjo prevlade zunanjih lastnikov. Morebitno prizajno okolje se bo hitro spremenilo v neprijazno. Zaradi velike ponudbe delnic bo njihova cena zagotovo padla. Tako se bodo delavci za majhno kratkoročno korist lahko odpovedali trajnejšim koristim. Delavcem – našim članom predlagamo, naj po dveh letih ne prodajajo delnic. Počakajo naj vsaj tri do pet let po končani privatizaciji.

Združeni delničarji notranji lastniki si naj priborijo prioriteto na skupščini delničarjev. Neorganizirani in razpršeni notranji lastniki bodo težje uresničevali svoje interese in bodo lahek plen lobijev.

Dilema »večje plače ali večje dividende« ali večji dobiček je povezana tudi z vlogo sindikata. Dragocena in poučna je izkušnja federacije sindikata Histrodrut v največjem industrijskem koncernu v Izraelu. V tem podjetju so iz skupnega odločanja in kontrole izločene osnovne plače in profit. Po našem mnenju naj sindikat dejavnosti prevzame glavno vlogo in nalogo za sklepanje kolektivnih pogodb dejavnosti in določanje osnovnih plač zaposlenih in pogojev za opravljanje dela na delovnem mestu. Šele nad ravni plač, določeni s kolektivnimi pogodbami dejavnosti, bodo delavci lastniki odločali o usklajevanju interesov med višjimi plačami in dividendami (delitvijo dobička) oz. novimi vlaganji (povečanje vrednosti delnic) ali novimi delnicami.

Odgovor na to dilemo bo zagotovo odvisen od tržnega položaja, od potreb po utrditvi položaja podjetja, od novih vlaganj. Po našem prepričanju gre za kratkoročno ali dolgoročno korist. Sindikat naj z izobraževanjem članstva in argumentiranimi strokovnimi predlogi prepriča članstvo o sprejemu ugodnejših rešitev.

Sindikati je doslej veliko storil za izobraževanje članstva, treba pa ga je nadaljevati, saj se stvari spreminjajo in postajajo vedno bolj zahtevne. Da bi sedelavec notranji lastnik laže odločal, mora biti seznanjen, znati mora brati poročila uprave družbe, znati mora kontrolirati upravo. Zato so nujna nova znanja, novo izobraževanje. Mislimo na izobraževanje članstva in tudi članov svetov delavcev.

Delavci lastniki bodo imeli svoje predstavnike tudi v nadzornem svetu družbe. Po zakonu o gospodarskih družbah je nadzorni svet obvezen pod določenimi pogoji. Če nadzorni svet ni obvezen, bo njegovo funkcijo opravljala neposredno skupščina delničarjev.

Naloga nadzornega sveta je nadziranje poslov družbe in zaščita interesov delničarjev. V začetni fazi bo treba člane nadzornega sveta, ki bodo zastopali notranje lastnike, imenovati iz vrst zunanjih sodelavcev. Na takšno možnost nas opozarjajo mnogi strokovnjaki iz držav z uspešnim notranjim lastništvom delavcev.

Z uveljavljanjem notranjih lastnikov in soupravljanja se delavci pojavljajo v dvojni vlogi. Klasična razlika med delom in kapitalom se praktično izgublja. Zagotovo se bo spremenila tudi vloga klasičnih delodajalcev. Na to je zelo lepo opozoril nekdanji predsednik Mednarodnega združenja delodajalcev (IOE), ki je leta 1989 v napotnico delodajalcem zapisal: »Ne postavite poslov pred vse drugo, kajti to je recept za polomijo. Opravite svojo vlogo v poslovnem svetu v celoti ali pa pustite prosto pot tistim, ki se na posle ne spoznajo ali jim celo nasprotujejo.« V teh besedah je napotek za harmonični razvoj podjetja in družbe z opustitvijo konfliktov in njihovo zamenjavo s soupravljanjem.

Znani britanski strokovnjak s področja delavskega delničarstva in predsednik upravnih odborov v dveh največjih angleških podjetjih, v katerih so delavci večinski lastniki, David Erdal je 15. novembra v pogovoru z vodstvom zveze svobodnih sindikatov v Ljubljani poudaril, da ima Slovenija po sprejetem sistemu lastninjenja zgodovinsko priložnost za oblikovanje delavskega delničarstva, ki je v Veliki Britaniji zelo uspešno. Meni, da bi bilo treba delavce odvrniti od morebitne prodaje delnic, s čimer bi se v podjetjih vzpostavljale nove oblike lastništva. Tudi v Sloveniji bi bilo treba v gospodarskih družbah ustvariti trdna jedra notranjega lastništva. Delavci naj bi imeli najmanj polovico vseh delnic. Sistem delavskega delničarstva zahteva tudi vzpostavljane drugačnih odnosov med zaposlenimi in delodajalci in temu ustrezno vlogo sindikata.

Slike: Sano Bernardi

1. Skupščina Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije

PRAV IMAJO, KO PRAVIJO, DA POTREBUJEJO MINISTRA

Kongres Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije, bil je v ljubljanskem Hotelu Union, je v primerjavi s tistim pred štirimi leti potekal v prijateljskem ozračju in v znamenju želje po sodelovanju ter skupnem iskanju poti, dogovorov in sporazumov, ki bodo delavcem v tej panogi omogočili večjo socialno varnost in lepši jutri. Pri svojem delu ne smemo iskati sovražnikov, temveč somišljenike in prijatelje, ki nam bodo pomagali uresničiti zastavljene cilje – so menili udeleženci kongresa. Glede minulih štirih let in rezultatov prizadevanj sindikatov pa so si bili edini, da je bilo precej dela uspešno opravljenega. To pa še zdaleč ne pomeni, da tudi v prihodnje ne bo potrebno prelivati znoj. Še zelo veliko bo treba postoriti, saj se poleg starih rojevajo iz dneva v dan nove naloge.

Izmogzani v službah, mladi na cestah

Kongresa se je udeležil tudi Dušan Semolič, predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ki je menil, da »sindikalska bitka« še zdaleč ni dobljena. Med drugim se je dotaknil tistega dela naše zakonodaje, ki sili iztrošene in stare ljudi k delu, medtem ko so mladi, polni zdravja in energije na cesti, brez zaposlitve in kruha. »To je v celoti skregano z zdravim razumom. Posebno v tistih primerih, ko so se ljudje zaposlili že zelo zgodaj in imajo dovolj delovnih let za pridobitev pokojnine, niso pa dovolj stari, da bi lahko dobili tisto, kar jim gre.« To ni v redu, zato se bomo sindikati lotili zbiranja 5.000 podpisov in storili vse, da zakon spremenimo. Zdi se, da je državi sedanja praksa pogodbo, nam pa ne sme biti, zato bo eden izmed ciljev decembrskega kongresa Svobodnih sindikatov prizadevanje, da postanemo še močnejši in še bolj učinkoviti pri obrambi svojih pravic,« je med drugim poudaril Dušan Semolič.

Tudi glede plač bitka še zdaleč ni dobljena, meni predsednik slovenskih sindikatov. Z mizernimi plačami se ni moč razvijati in dosegati kdo ve kako visokih ciljev. Če ni spodbude, tudi ni prave volje, ta pa je pogoj za uspešno delo.

Lojze Raško, dosedanji predsednik Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije, ki je imel v minulih štirih viharjih letih dokaj nevhvaležno nalogo, saj so nas

čez noč zapustili prav vsi gosti, pa je na skupščini razmišljal takole:

»Gostinstvo in turizem je dejavnost, ki povsod, kjer dajo kaj na to panogo, prinaša lep dohodek. Zakaj ne bi bilo tudi pri nas tako, saj nam dobrih in sposobnih delavcev na tem področju ne primanjkuje. Mislim, da mora biti temelj naše nadaljnje aktivnosti uresničevanje sklenjene kolektivne pogodbe, saj brez ustreznega nagrajevanja tudi v turizmu ne bo šlo. Pogoj za uspešno pogajanje je usposobljenost sindikalnih zaupnikov, prav na tem področju pa smo še vedno šibki. Vse premalo se zgleujemo po izkušnjah držav, kjer sta turizem in gostinstvo paradni konj vsega gospodarstva. S pametno zastavljeno aktivnostjo moramo v svete delavcev in druge organe pripeljati svoje ljudi, svoje sindikalne zaupnike. Le po tej poti bomo lahko sodelovali pri kreiranju politike v podjetju. Še posebno pozornost pa bomo morali posvetiti okoljem, kjer bomo delavci večinski lastniki...«

Ve se, kakšen sindikat potrebujemo

V primerjavi z najrazličnejšo proizvodnjo, ki je ob slovenski osamosvojitvi izgubila

vinski korak, je ostalo na tisoče ljudi v našem turističnem gospodarstvu povsem brez dela in seveda tudi brez kruha.

Zato je bilo potrebno v marsikaterem primeru začeti povsem na novo, si poiskati nove kupce in se celo preusmeriti. Ta boj za obstanek je razviden tudi iz poročila sindikata de-

Iztok Bratož iz Nove Gorice je zamenjal dosedanjega predsednika sindikata Lojzeta Raška

nekdanji jugoslovanski trg, je bil naš turizem še na precej slabšem. Izgubil je namreč prav vsa tržišča, saj tuji niti slišati niso hoteli za kakršenkoli dopust v Sloveniji.

Skratka tistega usodnega leta, ko smo se odločili za zgod-

lavcev v gostinstvu in turizmu. Zdi pa se, da je najhujše za to panogo že mimo, saj se za mnogi – seveda še zdaleč ne vsi – znova trdno postavili na svoje noge. To velja za številne delovne kolektive, ša zlasti tiste v našem zdraviliškem turizmu.

»V sindikatu smo se zavedali, da bo prišlo s spremembami političnega sistema v Sloveniji do drugačnega odnosa med delodajalci in delojemalci, saj brez tega v tržnem gospodarstvu preprosto ne gre. Vendar nismo pričakovali, da bo prišlo z blagoslovom države do takšnega odvzema delavskih pravic kot v kapitalizmu devetnajstega stoletja. Ker vlada ni bila kos vsemu tistemu, kar je prinesla osamosvojitve Slovenije, med drugim ni bila pripravljena na izubo trgov, je reševala probleme predvsem z odpuščanjem delavcev. Pri svojih odločitvah, ki so bile v glavnem na škodo delavcev, je delala po svoje in ni upoštevala mnenja sindikata. Rezultat vsega tega je med drugim zelo veliko ljudi brez dela, po drugi pa neupravičeno bogatenje posa-

meznikov,« je v poročilu o delu v minulih štirih letih zapisal Mihael Zver, sekretar Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije.

Na vprašanje, kakšen sindikat naj bi imeli delavci v tej panogi, pa je iz skupščinske razprave in ob kažipotih za nadaljnje delo možen en sam odgovor: takšnega, ki bo v spopadih z direktorji, delodajalci, gospodarsko zbornico, vlado in vsemi drugimi, ki imajo v rokah škarje, znal braniti in uveljavljati zahteve in pravice delavcev.

Zahtevajo ministra

Kajpak so se razpravljali na skupščini dotaknili številnih stvari, ki jih žulijo, zaradi česar so se konec koncev tudi sestali. Če so se v posameznih področjih razhajali, pa tega ne moremo trditi za zahteve, da mora imeti gospodarska panoga, ki ji pravimo turizem in gostinstvo ali gostinstvo in turizem, to je prav vseeno, svojega ministra. Nedvomno lahko tudi v tem primeru sindikatu le pritrdimo. Če od turizma dejansko toliko pričakujemo, kot govorimo, in če imamo na tem področju še toliko neizkoriščenih možnosti, kot pravimo, da jih imamo, potem panoga zares potrebuje celega človeka.

MTT ODPUŠČA TUDI ZAŠČITENE DELAVCE

Mariborska MTT – Tovarna tkanin Melje je po prisilni poravnavi v okviru finančne reorganizacije odpustila brez šestmesečnega odpovednega roka in odpravnila 150 delavk in delavcev, med njimi 9 invalidov druge kategorije, 65 invalidov tretje kategorije in celo dve porodnici. Predstavniki sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije v tem podjetju so pred dnevi na tiskovni konferenci v Mariboru (sklicala jo je predsednica območnega sveta ZSSS za Podravje Metka Roksančič) obvestili javnost.

»Svet delavcev in izvršni odbor sindikata v tovarni MTT menita, da postopek za odpust 150 delavcev ni bil zakonit, saj podjetje ni spoštovalo določil o delovnih razmerjih,« pravi predsednica obeh organov Stanka Janžič. Svet delavcev in sindikat nista bila seznanjena s programom odpuščanja delavcev najmanj 30 dni pred sklepom na upravnem odboru. Prav tako nista mogla nadzirati točkovanja delavcev, uvrščenih na spisek presežnih delavcev. Člani sindikata in sveta delavcev so zelo ogorčeni, ker je podjetje odpustilo tudi tako imenovane »zaščitene kategorije«, kar je v nasprotju z zakonom o delovnih razmerjih. »Zato smo upravnemu odboru takoj predlagali, naj svojega sklepa ne izvede, ampak ponovno in zakonito pripravi program razreševanja presežnih delavcev,« pravi Janžičeva.

Vodilni v podjetju predloga sindikata in sveta delavcev niso upoštevali, ker se sklicujejo na 51. člen zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji.

»V sindikatu že od začetka letošnjega leta opozarjamo na nejasno dikcijo tega člena in sindikat SKEI je že januarja predlagal Ustavnemu sodišču Republike Slovenije, naj preveri skladnost tega člena z ustavo,« pravi predsednica ZSSS za Podravje Metka Roksančič.

Podravski sindikalisti so že pred časom zaprosili za tolačenje tega člena tudi pristojna ministrstva. »Menim, da 51. člena zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji nikakor ni mogoče tolačiti tako, da bi lahko podjetja ob finančni reorganizaciji odpuščala tudi zaščitene kategorije delavcev, saj teh ne štiti samo zakon o delovnih razmerjih, ampak tudi mednarodne konvencije, ki jih je podpisala tudi Slovenija. Po-

rodnice denimo štiti 6. člen Mednarodne konvencije 103 o varstvu materinstva in tudi 5. člen Mednarodne konvencije 158.«

Za zaščitene kategorije delavcev pa ni nič kaj spodbudno mnenje ministrstva za pravosodje o 51. členu omenjenega zakona, ki ga je podpisala ministrica Meta Zupančič. Ministrstvo poudarja, da ni pristojno za uradno tolačenje tega člena niti za dajanje obveznih pravnih mnenj. Med drugim pa tudi piše: »Ne pridružujemo se vašemu sta-

lišču, da se v primeru prenehanja delovnih razmerij zaradi finančne reorganizacije v postopku prisilne poravnave Zakon o delovnih razmerjih uporablja v vseh določbah, ki urejajo prenehanje potreb po delavcih zaradi nujnih operativnih razlogov. Po našem stališču se določbe Zakona o delovnih razmerjih v primeru finančne reorganizacije upoštevajo le toliko, kolikor ni stečajni zakon določenih vprašanj uredil drugače. Nujnih operativnih razlogov iz Za-

kona o delovnih razmerjih ni mogoče enačiti z razlogi, zaradi katerih se pri dolžniku uvede postopek prisilne poravnave. Razlog za uvedbo prisilne poravnave je enak stečajnemu razlogu, to je dalj časa trajajoča insolventnost oziroma prezaobljenost dolžnika, zaradi katerega se dolžnik postavi pod nadzor sodišča. Zakon o delovnih razmerjih pa ureja drugačno situacijo, sicer neugodno, v kateri lahko prizadeti subjekt, ki pa je poslovno še popolnoma samostojen, pod določenimi pogoji odpove delovno razmerje določenemu delavcu. Ker stečajni zakon kot specialni predpis podrobno ureja prenehanje delovnih razmerij zaradi finančne reorganizacije, se v tem postopku po naši oceni ne upoštevajo določbe Zakona o delovnih razmerjih, ki varujejo posebne kategorije delavcev pred prenehanjem delovnega razmerja.«

»Če bi v praksi prevladalo takšno tolmačenje, lahko v naslednjih mesecih pričakujemo izredno veliko prisilnih poravnav in finančnih reorganizacij z enim samim ciljem – da bi se podjetja 'rešila' vseh zaščiteneh in drugih nezaščiteneh delavcev,« pravi Roksančičeva. Sprašuje se, kdo bo nato skrbel za socialno varnost množice odpuščenih invalidov in drugih težje zaposljivih kategorij delavcev, posebej še, ker je znano, da so sredstva za te namene v državnem proračunu omejena.

Sindikalisti v MTT in v podravski območni organizaciji pa so še vedno prepričani, da imajo prav, zato so se odpuščeni delavci na sklep o prenehanju delovnega razmerja pritožili. »Delavci so se morali pritožiti že zato, ker jim po zakonu, ki ureja pravice brezposelnih, ne pripada denarno nadomestilo za čas brezposelnosti, če se izkaže, da so bili nezakonito odpuščeni in se niso pritožili,« pojasnjuje Roksančičeva. »Še posebej pomembno je to za invalide, saj bi tudi oni lahko izgubili pravico do nadomestila, dokler ne najdejo nove službe, če

Odpuščene delavke so ogorčene in prizadete

MTT – Tovarna tkanin Melje je ob finančni reorganizaciji odpustila 150 delavk in delavcev – med njimi je večina invalidov in drugih zaščiteneh kategorij. Kaj o tem menijo odpuščene delavke?

Silva Murat: Nekega dne me je po malici poklical k sebi mojster. Niti sanjalo se mi ni zakaj. Po 29 letih dela v MTT mi je povedal, da sem odpuščena in mi dal delovno knjižico, čeprav sem postala v podjetju invalid tretje kategorije. Mojster mi je rekel, da moram »delati šiht« do konca, naslednjega dne pa mi ni treba več priti...

Marija Tomašević: Ker sem v bolniškem staležu so mi delovno knjižico prinesli popoldne domov štirje tovarniški gasilci. Z mojem sva se najprej ustrašila, da je kaj narobe s tovarno. Po 25 letih dela si nisem zaslužila takšnega odnosa. Le kje bom sedaj našla zaposlitev, saj sem invalid tretje kategorije?

Dragica Polak: Iz službe so nas zmetali kakor stare cunje. V pisarno so me poklicali ponoči ob 22.30, ko sem delala v nočni izmeni, in mi dali delovno knjižico. Ko sem se javila na zavodu za zaposlovanje, pa so me začeli prepričevati, naj se vrnem v MTT na isto delovno mesto za določen čas po pogodbi, češ da tovarni primanjkuje predic... Videti je, da se pri nas nekateri res lahko norčujejo iz zakonov.

Sonja Bezjak: Očitno so se naši šefi bali, da bi se odpuščene delavke v tovarni sestale in jim povedale, kar jim gre. V tovarni delam že 22 let. Ne morem reči drugega, kakor da so nas delavke in delavce vodilni zelo prevarali... Posebno vprašanje pa je, kakšne kriterije so uporabljali pri sestavi spiska za odpust. Delo zagotovo ni bilo glavni kriterij, pač pa vse prej kaj drugega...

Štefka Prosenec: Osemindvajset let sem v podjetju in vedno sem delala vse, kar so mi mojstri naročili. Mislim, da sem delala dobro. Očitno dobro delo ni bil temeljni kriterij za to, katero delavko si bodo šefi obdržali v službi in katere ne...

Ivanka Pirih: Tudi meni so na zavodu za zaposlovanje ponujali pogodbeno delo v tovarni, iz katere so me dan prej okoli 23. ure ponoči po 19 letih dela vrgli na cesto. Seveda pa se v kolektivni ne mislim vrniti na pogodbeno delo.

T. K.

bo in ko bo ustavno sodišče ugotovilo, da 51. člena stečajnega zakona ni mogoče uporabljati tako, kakor so to storili v MTT. Omenjenega člena zakona ne tolmačijo različno samo ministrstva, ampak ga različno razumejo tudi pristojni na zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Zato so se odpuščeni delavci preprosto morali pritožiti...«

»V našem primeru pa ima vsa zgodba še eno – to je moralno plat,« pravi predsednica sindikata in sveta delavcev v MTT – Tovarni tkanin Melje Stanka Janžič. »Ob prisilni poravnavi je namreč od 1081 delavk in delavcev kar 976 delavcev oziroma 90,3 odstotka

zaposlenih spremenilo svoje terjatve do podjetja v kapital-ski delež, 5,5 odstotka delavcev pa je pristalo na 50-odstotni odpis terjatev. Večina odpuščenih delavcev je svoje terjatve spremenila v kapital-ski delež zato, da bi tovarno rešili pred propadom, nekaj dni zatem pa so v zahvalo dobili delovne knjižice,« pravi Janžičeva.

Odpustitev 150 delavcev MTT-ja bo izjemno močno vplivalo na način razreševanja problemov presežnih delavcev v številnih podjetjih in na pravno prakso. Zato bodo sindikati storili vse, da ta sporni sklep ne bo obveljal.

Tomaž Kšela

DELAVCI MESNE INDUSTRIJE POMURKA ZAHTEVAJO SVOJE PRAVICE

O težavah delavcev v Mesni industriji Pomurka in zahtevah in predlogih sindikata smo se pogovarjali s predsednikom sindikata delavcev kmetijstva in živilske industrije v tem podjetju Jožetom Bokanom.

»V Mesni industriji Pomurka je bilo pred desetimi leti zaposlenih okoli 1400 delavcev, sedaj pa nas je samo še 830,« pravi Jože Bokan. »Težave so se začele potem, ko smo iz znanih razlogov čez noč izgubili tržišča v republikah bivše Jugoslavije, kamor smo izvažali pretežno del proizvodnje. Poleg tega delavci niso bili zadovoljni s staro vodilno ekipo, ki je podjetje nato zapustila.«

Mesna industrija Pomurka ima eno največjih in najsodobnejših klavnic v tem delu srednje Evrope. Na teden lahko zakoljejo tri tisoč svinj, tisoč govejih živali, dnevno pa lahko predelajo 40 ton mesa in izdelajo 20 ton klobas.

Ko se je na začetku devetdesetih let proizvodnja Mesne industrije Pomurka za več kot polovico zmanjšala, so morali začeti odpuščati presežne delavce.

»Če Mesna industrija Po-

murka ne bi šla v republiški razvojni sklad, verjetno podjetja danes ne bi več bilo,« pravi Jože Bokan. Sklad je doslej vložil v sanacijo podjetja več kot 32 milijonov mark. Odkupil je velik del dolgov podjetja in zagotovil obratna sredstva, zato se je tudi izognilo stečaju.

»Danes podjetje dela s 30 do 40 odstotki zmogljivosti. Vendar pa bi morali, če želimo biti na razvitih trgih konkurenčni, doseči 150.000 mark prometa na zaposlenega delavca. Ker za naslednje leto podjetje načrtuje 80 milijonov mark prometa, bo za tak obseg dela zadostovalo 590 delavcev.«

»Delavci nismo nezadovoljni s prizadevanji sklada za rešitev podjetja, vendar pa smo za njegovo preživetje in sanacijo tudi sami veliko prispevali. Želimo, da se to upošteva ne glede na to, kako se bo podjetje lastninilo oziroma kdo ga bo kupil,« pravi Jože Bokan.

»Plače v podjetju so za 30 odstotkov manjše od določenih v kolektivni pogodbi. Poleg tega letos nismo dobili regresa za dopust in jubilejnih nagrad. Za razliko za premo izplačane plače v letih 1991 in

Jože Bokan

1992 imamo potrjena oziroma zadolžnice podjetja, neevidentirana pa je še razlika za premo izplačane plače od januarja 1993 do danes,« pravi Jože Bokan. Dodaja, da se že iz tega da sklepati, kako velik je bil prispevek delavcev za preživetje podjetja.

In kaj predlagajo in zahtevajo sindikalisti? Izvršni odbor sindikata je v pismu, ki ga je naslovil na predsednika upravnega odbora Valterja Nemca predlagal, da bi problematiko neporavnanih obveznosti čimprej obravnaval

upravni odbor podjetja. Še prej naj bi se pogovorila sindikat in lastnik, saj so se delavci pripravljali pogajati, da bi našli sporazumno rešitev.

Sindikat je navedel tudi nekaj konkretnih predlogov. Podjetje naj bi razliko v plačah delavcem priznalo v obliki finančnega zapisa. Regres za letošnje leto in jubilejne nagrade naj bi delavcem izplačalo do konca novembra – če, ne gre drugače, z boni ali kompenzacijo z izdelki. Plače naj bi poslej dosegale 95 odstotkov panožne kolektivne pogodbe. Lastnik podjetja naj pisno pojasni, kdo bo prevzel obveznosti do delavcev v primeru prodaje podjetja.

Delavci Mesne industrije Pomurka upajo, da bodo z upravnim odborom našli skupen jezik. Če do dogovora ne bi prišlo, bo sindikat prisiljen uporabiti za uveljavitev neporavnanih obveznosti do delavcev pravne poti,« pravi Jože Bokan, »kar pa procesa sanacije, lastninjenja in prodaje, zagotovo ne bi pospešilo.« Delavci si želijo čimprejšnjega lastninjenja podjetja, dela v njem in za služka.

Tomaž Kšela

To je prva slovenska knjiga o diplomaciji. Njen avtor je znan družbenopolitični delavec, publicist in doajen slovenske diplomacije.

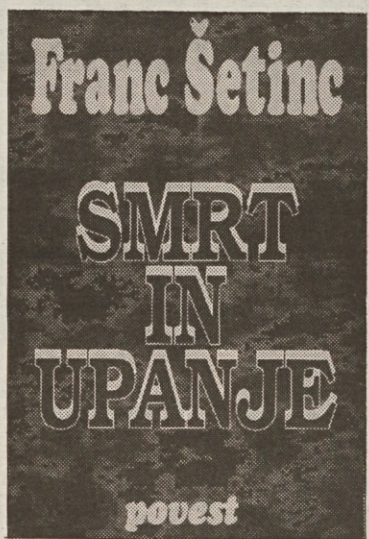
Knjiga v prvem delu govori o razvoju, teoriji in praksi diplomacije, drugi del pa je zgodovinski pregled dela in deleža Slovencev v diplomatski dejavnosti do danes.

Cena knjige 2.000 SIT, s prometnim davkom 2.100 SIT.

Osrednja junaka sta mlad partizan in na smrt obsojena vojnica, ki jo mora predati štabu divizije.

Odlika tega dela je poglobljanje v samo tkivo sveta in pisateljeva odpoved slehernemu opredeljevanju, ki bi bilo nad njim.

Cena 2.400 SIT, s prometnim davkom 2.520 SIT.

Knjigi lahko pisno naročite pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana ali po telefonu: 061/321-255, 1310-033, 313-942.

Sindikalna lista

Prvi del	november 1994	SIT
1. Dnevnice		
- cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	4.341	
- polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	2.171	
- znižana dnevnic (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.511	
2. Kilometrina (od 1. 4. 94 dalje)	22,00	
3. Ločeno življenje	28.550	
4. Prenočišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.302	
5. Regres za prehrano	6.078	

Drugi del
V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje od julija '94 do septembra '94 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek iz gospodarstvu Slovenije od julija '94 do septembra '94 znaša 58.171,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade
- za 10 let 29.086,00
- za 20 let 43.628,00
- za 30 let 58.171,00

2. Nagrada ob upokojitvi 174.513,00
3. Solidarnostne pomoči 58.171,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

Priloga
V uradnem listu RS št. 62/94 z dne 7. 10. 1994 je objavljena Uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov, ki se pri ugotavljanju davčne osnove priznavajo kot odhodek. Po tej odredbi znašajo dnevnice:

- za 6 do 8 ur do 1.218,00 SIT
- za 8 do 12 ur do 1.750,00 SIT
- na 12 ur do 3.500,00 SIT

Vsako izplačilo dnevnic nad zneski iz uredbe ima dvojni učinek, in sicer:

- podjetju se ne šteje kot odbitna postavka pri ugotavljanju osnove za davek iz dohodka in
- posameznik prejemnikom se ta znesek vštevja v osnovo za obračun dohodnine.

Ne glede na pravico do dnevnice po kolektivni pogodbi (Sindikalna lista) priporocamo, da se od 22. 10. 1994 izplačuje dnevnic do višine, ki je je določila omenjena uredba. Sicer se lahko zgod, da bo zaradi prekorativne izplačanih dnevnic delavec plačal veliko več dohodnine.

Strokovna služba

KAJ DELAJO

v republiških odborih

SKEI Sindikat kovinske in elektroindustrije

Protesti zoper igre bančnikov s kovinarji
Položaj delavcev Tama in AM Busa se še ni popravil kljub temu, da je državni zbor že pred desetimi dnevi sprejel interventno zakonodajo o sanaciji podjetij. Vodstvo SKEI meni, da so za takšen položaj odgovorni zlasti bančniki, ker zavlačujejo z denarnimi injekcijami. To je osnovno sporočilo s tiskovne konferenec SKEI, ki je bila 10. novembra.

Delavci AM Busa, ki stavkajo še od 3. oktobra, so se ta teden na zboru odločili za nadaljevanje stavke. Zamujene plače bodo čakali še do konca tedna. Če plač ne bo, pa so poslovodstvo pooblastili, naj sproži stečajni postopek. Tak predlog so sprejeli na nasvet Alberta Vodovnika, predsednika SKEI, ki se je udeležil njihovega zbora. Vse to pomeni, da se bodo delavci v primeru izplačila plač prihodnji teden vrnili na delo. Potreben bo tudi denar za postopno obnovitev proizvodnje. Sindikat AM Busa je ta teden opozoril tudi vlado in državni zbor na nepravilne pomeni bank, da bi pomagale njihovemu podjetju. Podobno pismo je Jožetu Skočniku in Janezu Drmrovsku poslal Albert Vodovnik.

Danes, 16. novembra, je v Tamu posvetovanje sindikalnih zaupnikov, ki jim bo uprava predstavila kadrovske načrte. Govori se o 500 presežnih delavcih, o katerih bodo sindikalisti lahko povedali svoje mnenje. V Tamu se pripravljajo na odpis socialnega sporazuma, ki bo dolžil raven plač v prihodnjem obdobju in rok, do katerega bodo delavci prejeli zamujene plače. Kot je na omenjeni tiskovni konferenci povedal Drago Gajzer, so delavci stavkali zaradi socialnih stisk in ne zato, da bi uničili podjetje. Dosedanje stavke pa v njegovem mnenju niso ogrožale proizvodnje, saj ta ni stekla niti takrat, ko bi delavci lahko delali. Po Gajzerjevemu mnenju je denar za zagon proizvodnje v Tamu veliko večji problem kot denar za delavske plače.

Na tiskovni konferenci je Albert Vodovnik dejal, da gre tako v Tamu kot AM Busa za umazano igro bančnikov, ki ne stiskajo le podjetja, temveč tudi njihove sindikate. Vodovnik je kritiziral tudi predloge nekaterih bankirjev, po katerih naj delavci sami odgovarjajo za stacaje. Če bi se tako odločili, bi se delavci prostovoljno odrekli odpravninam in drugim pravicam na podlagi zakona o delovnih razmerjih. Stečaj pa so za delavce škodljivi tudi zato, ker ustvarjajo možnost, da podjetja pocieni kupijo ozke skupine vodilnih delavcev.

Podobnega mnenja kot Vodovnik je bil tudi Valter Zavec. Ljubljanski banki je očital, da je že štiri leta solastnik AM Busa, vendar ni naredila še ničesar za zaščito svojega premoženja. Po Zavecem mnenju so banke obogatile na račun obresti, s katerimi so izčrpavale gospodarstvo. To ne velja le za Ljubljansko banko, ampak tudi za SKB in Sklad za razvoj. Zavec meni, da bo lahko ljubljansko gospodarstvo kmalu največji problem v Republiki Sloveniji.

Na tiskovni konferenci je Albert Vodovnik povedal, da je bil aneks k panožni kolektivni pogodbi podpisan po uspešnem zborovanju v Mariboru. Sedanje izhodnične plače pa so po njegovem mnenju bolj socialna kot ekonomska kategorija. SKEI začenja pogajanja za podpis nove tarifne priloge za prihodnje leto. Če ne bodo uspešna, bo SKEI še naprej uporabljal sedanjo kolektivno pogodbo. Po Vodovnikovem mnenju je splošna kolektivna pogodba ovira za pogajanja, ki jih vodi SKEI, zato bo predlagal, da se politika plač v prihodnjem letu uskladi na ekonomsko-socialnem svetu.

SKEI se pripravila na sindikalno srečanje v okviru Mednarodne organizacije kovinarjev (IMF), ki bo sredi decembra v Ljubljani. Na njem bodo sodelovali udeleženci iz 20 dežel Srednje in Vzhodne Evrope. Tema srečanja je »Mir, delo, demokracija«.

F. K.

UPOR UBOGIIH PAR

»Kdaj bo plača?« S tem, med številnimi slovenskimi delavci sicer »večnim vprašanjem«, so se delavci in delavci Tekstilove družbe Angora z Rakovnika v Ljubljani prvič srečali junija letos, ko se jim je izplačilo dan prvič zamaknil za 14 dni. Odtlej so ga imeli stalno na jeziku do prejšnjega petka, ko jih je dokončno minila potrpežljivost in so zaustavili stroje – čakajoči na septembrske plače!

»Zamiki z izplačilom plač, ki so se začeli junija, so se iz meseca v mesec podaljševali; 15. oktobra so znašali točno mesec dni, kar z drugimi besedami pomeni, da septembrske plače še vedno nismo dobili,« nam je povedala predsednica sindikata družbe Angora Marija Zelič, v isti sapi pa dodala, da s 33 tisočaki povprečne plače še enega meseca ni lahko preživeti, kaj šele dveh. Ker je zaposlene minevala potrpežljivost, je šla – kdo ve kateri-krat že! – spet vprašat odgovorne, kdaj bo plača. »Ko bo ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve odobrilo našo prošnjo za dodelitev premostitvenih sredstev,« se je glasil lakonski odgovor, ki ga je nemudoma prenesla kolektivu.

Zaposleni s tem seveda niso bili zadovoljni, zato so na direktorja Franca Jurca prejšnji sredo naslovili osem vprašanj v zvezi s poslovanjem Tekstila Angore d. o. o., na katera naj bi jim odgovoril do petka zjutraj do 7. ure. Namesto odgovorov so dobili pismo, da bo v ponedeljek ob 13. uri sklicel zbor delavcev, na katerem da bo vse pojasnil. Ker nekateri s takim pojasnilom niso bili zadovoljni, so zaustavili stroje, ki so potem stali do omenjenega sestanka.

Na sklop vprašanj, ki so se tikala poslovanja Angore v letošnjem letu, je direktor Franc Jurca potem na zboru delavcev povedal, da so imeli v prvih devetih mesecih letošnjega leta za 145 milijonov tolarjev prihodkov in za 154 milijonov stroškov in da je razlika torej minus 14 milijonov tolarjev. Ta razlika da je nastala zaradi njihovih bistveno manjše realizacije; manjša da je bila

aprila 1992? Polovico da so ga poravnali, za 500.000 DEM pa da so še vedno dolžni svojim dobaviteljem. Zakaj finančno poslovanje vodi zunanja institucija? Ker sta iz finančnega sektorja odšli obe delavki in ker je po izračunih zunanja firma točno za polovico cenejša, kot bi bila lastna služba. Kdaj bodo prodali poslovne prostore na Emonski (nasproti Križank) in kako nameravajo porabiti ta denar? Kupec je en sam – mesto Ljubljana, ki namerava na tej lokaciji graditi nov NUK. Ocenili so jih na 2,1 milijona mark, vendar ponudbe (zaradi volitev?) mesto še ni dalo, čeprav je bil rok 10. november; ta denar bi porabili za izplačilo plač, dobaviteljev in obveznosti do bank. »Torej bi vse zažrli,« se je slišalo iz proizvodne dvorane. »Kaj bomo pa po letu 1998, ko bo celoten Rakovnik vrnjen Cerkvici?« Da so si že ogledali nekaj praznih vojašnic, kamor bi se preselili, da pa ustrezne še vedno niso našli...

Vprašanj, ki ne dajo miru 123-članskem kolektivu Angore, je bilo še veliko, a vrimo se k bistvenemu: kdaj bodo plače. Miro Podbevšek, sekretar Območne organizacije ZSSS Ljubljane in okolice, jim je povedal, da jim bo ministrstvo za delo skoraj zanesljivo pomagalo s premostitvenimi sredstvi. Ko pa je dodal, da od odobritve do izplačila traja še nekaj dni, so se mnoge prijele za glavo. Tako na robu so že...

Kot smo zvedeli ob zaključku redakcije, je ministrstvo za delo družino in socialne zadeve Angori dodelilo naprosena sredstva v taki višini, da bodo zadostovala za izplačilo septembrskih in oktobrskih plač. Vendar jih ta teden najbrž že ne bodo videli, ker je za izplačilo potrebna pač predpisana procedura...

D. K.

S 33 tisočaki plače je težko preživeti še en mesec, kaj šele dva...

Kje bo Angora, če sploh še bo, po letu 1998? Prostore mora vrniti Cerkvici...

PROTEST ISKALCEV STANOVANJ

Združenje iskalcev stanovanj je v začetku tega tedna pripravilo pred Magistratom v Ljubljani protestni shod, saj več kot 5.500 Ljubljancev ali več kot 12.000 družinskih članov nima strehe nad glavo. Prepuščeni so odiranju privatnikov, ki jim nihče ne stopi na prste. V privatne žepke tako steče vsak mesec najmanj milijon nemških mark.

Glavni povod za shod so bila stanovanjska posojila, ki jih je pred nedavnim razpisalo Mesto Ljubljana. V združenju iskalcev stanovanj s tem razpisom ne soglašajo, saj naj bi urejal stanovanjske razmere le 25 odstotkom iskalcev, ki so posojilo sposobni plačevati, drugi pa so ostali praznih rok. Zato predlagajo, naj bi vsaj dve tretjini mestnega denarja namenili za graditev neprofitnih stanovanj, le tretjino pa za posojila. Na transparente so med drugim napisali: Sedem let v Ljubljani ni bilo razpisa za socialna stanovanja. Kdo je prodal 40 hiš v Tomačevem, ki so bila namenjena socialni? Zakaj družine v samske domove? Nujno potrebujemo prodrčno financiranje stanovanjske izgradnje. Od prekeranja ljubljanskih občin in mestnega sveta nobenih koristi – iskalci stanovanj ponovno izviseali...

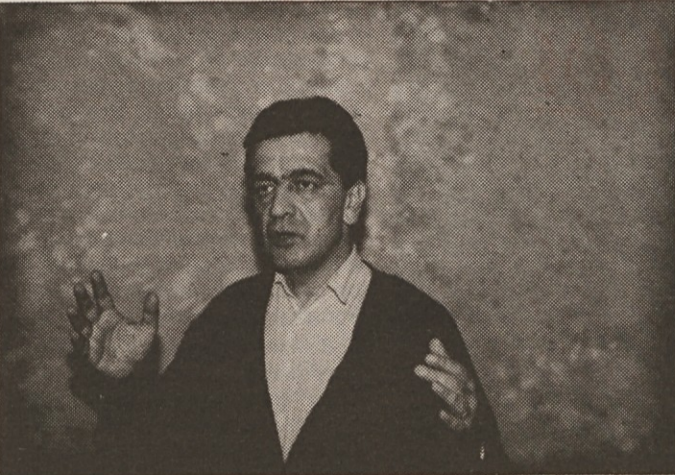
M. F. Slika: Sašo Bernardi

PO SANACIJI FIRME ŠE SANACIJA PLAČ

»S 1. septembrom se je iztekla veljavnost socialnega pakta, ki smo ga spomladni sklenili z vodstvom podjetja,« nam je med nedavnim obiskom v Postojni povedal Dušan Djordjevič, predsednik svobodnega sindikata deliške družbe Mercator-Nanos. »Zdaj pa smo pred drugo pomembno nalogo: radi bi podpisali podjetniško kolektivno pogodbo, s katero bi dosegli normalnejše plače in tako na nek način tudi nagradili delavce, ki so se morali med sanacijo firme marsičemu odreči.«

Z Dušanom Djordjevičem smo se prvič srečali v začetku februarja, ko nas je zaradi »sumljivih dogodkov v firmi« povabil na sejo izvršnega odbora sindikata. Kaj je »sumljivo«, smo ga tedaj kar naravnost pobarali, on pa nam je brez dlake na jeziku začel naštevati, da sta tedaj zapustila družbo dva izmed vodilnih delavcev in kajpak ustanovila svojo firmo, ki se seveda ukvarja s sorodno dejavnostjo; da so 20 odstotkov zadnje, da so 20 odstotkov zadnje plače dobili tako 80-odstotne plače v bonih, da morajo del stroškov za prevoze na delo in z dela kriti iz svojih žepov, kar je povzročilo iz svojih hude krvi zlasti med tistimi, ki imajo deljen delovni čas, saj se ob 80-odstotnih plačah futijo dvakrat opeharjene, itd. »In če k temu dodam še govorice, da je treba dvomiti v uspešnost sanacije Nanosa, češ saj jo vendar vodijo dosedajjni vodilni delavci, ki so firmo pripejali v tako nezavidljiv položaj, postaja strah za nadaljnjo usodo še otlpljivejši,« je zaokrožil svoje »pojasnilo k vabilu«, zraven pa dodal, da se bodo na seji odločili, kaj storiti. Kot smo zvedeli kasneje, je Neodvisnost-KNSS, ki ima v firmi 80 članov, zagovarjala radikalne metode, 37 članov Obalnih sindikatov je še močljalo, 959 članov ZSSS pa je pred končno odločitvijo zahtevalo še nekatere konkretne informacije.

No, dobili so jih na tej seji, ki se je med drugim udeležil tudi predsednik ZSSS Dušan Semolič. Zvedeli so, da so bili v razpadu jugoslovanskega tržišča v začetku devetdesetih let tako rekoč v trenutku ob štiri milijarde nemških mark suhega denarja in milijon mark vrednega premoženja, za nameček pa še ob 70 odstotkov trga s sadjem in zelenjavo ter mesom in mesnimi izdelki. Zato je aprila lani poslovodstvo napravilo sanacijski program, po katerem naj bi za najmanj 40 odstotkov ali za 350 zaposlenih zmanjšali stroške poslovanja. Ker pa bi bil to za to območje prehud rez, so se odlo-

»Toliko problemov smo že rešili,« je pokazal Dušan Djordjevič, predsednik sindikata deliške družbe Mercator-Nanos iz Postojne. Še enkrat toliko pa jih še moramo...»

čili za »žametno« pot odpuščenja. Tako je lani firmo zapustilo »le« 128 delavcev – seveda z vsem, kar jim je šlo po kolektivni pogodbi; zaprli so tovarno mesnih izdelkov in razprodali za 180 ton zamrznjenega mesa in za 60 ton prhutov; v najem so dali 26 tovarnjakov in nekaj trgovin; »dobro« so razprodali za 106 milijonov tolarjev premoženje, nekaj poslovalnic pa uklinili. Z vsemi temi ukrepi so v lanskem letu zabeležili za tretjino manjšo izgubo. Rezultat pa bi bil lahko še ugodnejši, če se ne bi na tem območju medtem pojavilo 360 zveznih trgovin in če kupna moč prebivalcev teh krajev ne bi tako padla. Tako pa je zaključni račun pokazal 210 milijonov tolarjev izgube. Luknja, globoka 420 milijonov, ki jo vlečejo za sabo še iz bivše Jugoslavije, je pač pregloboka; samo za lansko leto jih je bremeniša s 192 milijoni tolarjev obresti... In ker so izračuni pokazali, da bi tudi deset poslovalni iz izgubo, so poklicali na pomoč strokovnjake ITEO, ki so brž ugotovili, da se je Mercator-Nanos prepričati prilagajati novim razmeram, da ni dosledno izpeljeval sanacije in da sistem vodenja ni ustrezal kriznim razmeram. Če bi to »popravili«, pa da bi se mi-

z velikim odrekanjem,« je tedanja položaj ocenjeval Djordjevič, vsega hudega vajeni Postojčan, je v dvanajstih letih ostal brez matere, osnovno šolo pa zaradi narave očetovega castniškega poklica obiskoval na šestih koncih in krajih kraško-notranjske regije. »Hkrati pa smo sklenili to potrpežljivost na nek način zarovarati. Zato smo vodstvu predlagali socialni pakt, ki bi

zavezoval obe strani. Po dolgi, tudi mučnih pogajanjih, ki so se neredko zavlekla pozno v noč, smo ga v začetku maja naposled le odpisali.« In tako rešili podjetje pred potopom...

Zdaj je torej svobodni sindikat M-Nanos pred drugo pomembno nalogo – pripravo podjetniške kolektivne pogodbe, s katero bi radi uredili predvsem osebne dohodek. »Delavke v naši firmi, zaslužijo komaj po 30.000 tolarjev na mesec,« je nadaljeval Djordjevič. »Ko primerjam vašo košarico življenjskih stroškov s plačami večine naših delavcev, se bo začudim, kako lahko s tem denarjem sploh povežemo konec s koncem.« Nato nam pokaže osnutek, po katerem so zaposleni razdeljeni v več tarifnih skupin z možnostmi napredovanja. Iz sedanjega pravilnika o osebnih dohodkih so črtali delovne veljavne odstotke za stalnost pri podjetju; maso, ki bo na ta način ostala, nameravajo porabiti za nagradjevanje uspešnih delavcev. »Dosljeletni smo bili namreč na uravnilovki; nekomu se je lahko živžigalo, kako bo delal, pa je konec meseca prejel enako plačo kot tisti, ki so bili bolj prizadevni,« je pojasnil Djordjevič.

»Z novim sistemom pa bomo dosegli, da se bo vsak na svojem delovnem mestu čim bolj angažiral.« Novost je tudi, da se bo 25 tistim, ki so zaposleni že več kot 25 let, povečal dodatek za delovno dobo za 0,25% za vsako izpolnjeno leto, tako da bodo ob upokojitvi izenačeni z boljše plačanimi poklici v firmi. »Čeprav gre za minimalne odstotke, pa bo končni zmesek starejšim delavkam nedvomno veliko pomenil,« je prepričan Djordjevič.

Predsednik Dušan Djordjevič upa, da bo prišlo do podpisa podjetniške kolektivne pogodbe v M-Nanosu s 1. decembrom letos, saj je poslovodstvo še nedokončani sanaciji firme navkljub našlo posluha za zahteve sindikata. Če bi na koncu strnil vse, kar sem povedal, bi moral reči, da ima lahko sindikat pozitiven učinek, lahko pa tudi ničnega,« je naš pogovor zaokrožil Dušan Djordjevič. »Ker niser pristaja poslovodstvo nastopašča, pač pa dialoga in spoštovanja človekove zasebnosti, mi je bila med vodenjem našega sindikata pred čim predvsem hitra skrb za malega človeka. Prepričan sem, da smo mu težavnim razmeram navkljub pomagali lajšati težave in mu ohranili službo.«

D. K.

KAJ DELAJO

Sindikat delavcev kemične, nekovinske in gumarske industrije

Pred prvim kongresom sindikata

Za 18. november je sklican prvi kongres tega sindikata, ki šteje 25.000 članov. Njegovo članstvo v zadnjih letih narašča. Vanj so po novem povezani delavci vseh večjih podjetij z izjemo Leka. Kongresa se bo udeležilo 120 delegatov in več deset gostov.

Za delegate iz tujine bo KNG dan pred kongresom organiziral okroglo mizo o lastninstvu. Gre za srečanje, ki je v programu ICEF – mednarodne organizacije sindikatov kemičnih in sorodnih dejavnosti. Organizatorji pričakujejo udeležbo iz Nemčije, Češke, Slovaške, Hrvaške, Madžarske, Makedonije in Avstrije. Uvodni referat bo imel Tone Rop, državni sekretar za privatizacijo.

Po besedah Janeza Justina bo kongres pika na i polletnih aktivnosti tega sindikata. Kongres bo zato le potrdil listine in odločitve, ki so se izoblikovale v javni razpravi, ki je potekala v celotnem sindikatu. Ker se kemiki lahko pohvalijo z nadpovprečnimi plačami, ki marsikje presegajo izhodnične plače po kolektivnih pogodbah, se bodo na kongresu izrekli zlasti za črtanje možnosti zmanjševanja plač. Kongres bo predvidoma sprejel tudi posebno resolucijo o kolektivnih pogodbah, proračunskem memorandumu in varstvu pri delu.

Kongres pomeni organizacijsko utrditev tega samostojnega sindikata, ki bo še naprej eden od močnih členov Zveze svobodnih sindikatov. Delegati se bodo verjetno izrekli tudi za povečanje članarine, ki naj bi znašala 1 odstotek od bruto plač. S povečano članarino bodo v prihodnjem letu razpolagali sindikati podjetij, kasneje pa naj bi bila centralizirana.

V predkongresnem času so potekali tudi kadrovski postopki. Za predsednika sindikata kandidira Janez Justin, za podpredsednika Branko Bambič, za sekretarja za Franjo Krsnik.

F. K.

v območnih organizacijah

Podravje

Pomagamo našim članicam in članom

Iz sklada za solidarnostne pomoči vsak mesec porabimo okoli 300.000 tolarjev za materiale pomoči, okoli 80 članom (30 zaposlenim in 50 brezposelnim). Vsak mesec razdelimo tudi okoli 50 prehranskih paketov z osnovnimi živiliškimi artikli (olje, sladkor, moka, šampon, milo itd.).

Po sklepu upravnega odbora sklada za solidarnostne pomoči smo v mesecu oktobru kupili 5.000kg krompirja in ga brezplačno razdelili 57 članicam in članom.

Od Rdečega križa Maribor smo dobili večje količino tako imenovanih higienskih paketov (pralni prašek, šampon, milo, zobna pasta, toaletni papir), ki jih še delimo tako sindikatom v podjetjih za zaposlene člane kot našim brezposelnim članicam in članom.

Naše članice in člani pravkar oskrbujeemo tudi z zimskimi oblačili, ki jih imamo za dobro tno.

Prav tako se veliko naših članic in članov zateka po pomoč v našo pravno službo, kjer jim nudimo ustrezno pravno pomoč, bodisi v obliki nasveta ali zastopanja na sodišču. Velikokrat je kot sestavi del tožbe za uveljavitev delavčevih pravic potreben tudi zahteven izračun njihovih terjatev, ki ga v sodelovanju s pravno službo pripravijo ekonomsko-strokovna služba. V zadnjih treh mesecih se je zvrstilo kar nekaj stečajev, kot so MTT Tovarna tkanin Melje (prisilna poravnava), Caprice, več družb TTV-j, Optyplast, Plasteek, EMI Poljane, kjer je potrebno veliko pravnih in ekonomsko-strokovnih priprav za uveljavitev delavčevih pravic.

Strokovna delavka Marija Erakovič

v samostojnih sindikatih

Konfederacija sindikatov PERGAM Slovenije

SINDIKALNA LISTA ZA SEPTEMBER 1994

Povprečni neto osebni dohodek v gospodarstvu R Slovenije za obdobje maj-julij 1994, ki znaša 56.332 SIT, je osnova za izplačila povračil stroškov delavcem v zvezi z delom:

	pap., graf., čas. infor., založ. in kem. dejavnost	trgov. dej., SKPv in Vlada	trgov. dej., infor., založ. in kem. dejavnost	trgov. dej., SKPv in Vlada
1. JUBILEJNE NAGRADE v SIT:				
- za 10 let delovne dobe	33.799	28.166		
- za 20 let delovne dobe	45.066	42.249		
- za 30 let delovne dobe	56.332	56.332		
Jubilejna nagrada se izplača v roku enega meseca po dopolnitvi delovne dobe				
2. ODPRAVNA OBUPOKOJITVI	168.996	168.996		
Odpravnina ob upokojitvi se delavcu izplača v višini treh povprečnih mesečnih čistih OD delavca za pretekli tri mesece, če je to za delavca ugodnejše! Odpravnina se mora izplačati ob izplačilu zadnje plače. Delavec, ki mu je podjetje dokupilo delovno dobo, je upravičen do razlike odpravnine, če je bil znesek dokupa nižji od zneska odpravnine.				
3. SOLIDARNOSTNA POMOČ	56.332	56.332		
Za solidarnostne pomoči do višine vladne uredbe ni davka, tudi če jih delavec prejme stečajno letno na osnovi upravičenosti po kriterijih. Glede na določbe naših panožnih pogodb naj podjetja solidarnostno pomoč v primeru smrti delavca izplačajo trikrat in ne enkrat skupno v višini treh povprečnih neto plač gospodarstva R Slovenije.				
4. DNEVNICE ZA SLUŽBENA POTOVANJA PO R SLOVENIJI:				
	Veljavnost po UREDBI			
	do 22. 10. 94	od 22. 10. 94		

- cela dnevnic (nad 12 ur do vklj. 24 ur odsotnosti)	4.403	3.500
- polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	2.202	1.750
- znižana dnevnic (od 6-8 ur, če se potov. začne 2 uri pred oz. konča 2 uri po del. času)	1.532	1.218
Povračila stroškov za službena potovanja v tujino se obračunavajo v skladu z Uredbo o povračilu stroškov za službena potovanja v tujino (Ur. l. RS št. 38/94).		
5. KILOMETRINA (SIT/km) (Cel. l. 84 dalje)	22	22
6. LOČENO ŽIVLJENJE	35.224	35.224
7. PRENOČIŠČE		
- brez računa	1.321	1.321
- z računom de lux kat.	do 3.844	do 3.844
- nižje kat. do višine računa		
OPOMBA: Glede na 8. točke Tarifne priloge SKPv in glede na 10. točko Dogovora o politiki plač za leto 1994 velja od 22. 10. 1994 Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov, ki se pri ugotavljanju davčne osnove priznavajo kot odhodek.		

Tugomer Kušlan, delavec v Metalki, znani pisec pisem bralcev v slovenskih časopisih, trdi:

»S TAKIMI, KI KLICEJO BELCEBUBA NAD VSE, KAR VSAJ MALO DIŠI PO RDECĚM, NI O ĆEM RAZPRAVLJATI«

Ponosen sem, da sem delavec – V Združeno listo sem prišel preko Delavske stranke Slovenije, čeprav sem nasprotoval združitvi – Ponosen sem, ker je član te zveze tudi Jože Smole, eden redkih politikov pri nas, ki ga spoštujem – Najlepsi dokaz, kako se ne sme voditi zunanja politika, je oglejska izjava – Nisem prepričan, da so tisti, ki najbolj vpijejo o udbomafiji in korupciji, najbolj čisti – Čeprav so po zakonu delavski zaupniki zaščiteni, se je marsikdo že znašel na cesti

»Prej sem obmolknil zaradi politične sivine in komolčarstva, zdaj ne morem molčati, ko dostikrat isti ljudje, ki so prej sestavljali nepogrešljiv mehanizem delegatskega sistema, danes po njem pljujejo, češ da je bil slab.«

PANORAMA

Svetovni popotnik Zvone Šeruga, ki se z družino odpravlja na pot okoli sveta, pravi:

NAMESTO KRVAVIH ZGODB SEM NAJVEĆKRAT SREĆEVAL PRIJAZNE LJUDI

»Potovanj se lotevam iz veselja, iz čistega veselja, da bi spoznal nove ljudi. Povsem neobremenjeno sem se odpravil na potovanje in šele v drugem planu je bilo novinarsko delo. Danes sem si res iz tega ustvaril kar dobro plačano zaposlitev, toda najprej je bila želja po potovanju.«

Naš ocenjevalec slovenske politične scene daje

PRST GOR

dr. MATEJI KOŽUH NOVAKOVI

zaradi njenega nastopa v parlamentu, ko je ob vsem spoštovanju krivic, ki so se zgodile v preteklosti, poudarila, da je »postalo moderno razlagati, da je kdo bil v zaporu iz političnih razlogov, vprašanje pa je, če je to bilo res«

PRST DOL

IVU HVALICI

zaradi njegove površnosti pri oblikovanju predloga za obvezno razlago 4. člena zakona o igralništvu, kjer je izpustil besedo »posebne«

PRORAĆUNSKI MEMORANDUM

Neven Borak: Za razliko od preteklega memoranduma, ki je svaril pred optimizmom, memorandum za naslednje leto kipi od zadovoljstva. Izhaja iz ocene, da je Slovenija z letom 1993 prebrodila najnižjo točko gospodarske krize in po uspešno izpeljani osamosvojitveni in stabilizacijski fazi slovenske tranzicije postopno že prevladujejo njuni pozitivni učinki nad kratkoročnimi stroški, karkoli že to pomeni...

»JUTRI BO SONCE IN SLOVENIJA BO ĆUDOVITA«

Janšev narobe svet

Lider Socialdemokratske stranke Slovenije Janez Janša spet ponuja strah zbujajoče ugotovitve: Združena lista, pravni, materialni in moralni naslednik nekdanje Komunistične partije, ima veliko razlogov za dobro voljo. Njeni člani so namreč ohranili večino privilegijev in enopartijskega sistema in ni vrag, da nekdo, ki tudi v sedanjem formalno demokratičnem sistemu prejema prek 200 tisoč dolarjev izjemne pokojnine za revolucionarne zasluge, ne bi bil zadovoljen. In kdo ne bi bil zadovoljen, če bi podjetju napravil za 180 milijonov dolarjev dolg in izgube, pa zato ne bi odgovarjal? Kdo ne bi bil zadovoljen, če bi mu uspelo, tako kot nekdanji ZKS, prek transmissijske LDS obvladovati že skoraj vse vzvode oblasti v državi? Zadovoljstvo Združene liste je na mestu in izbrali so si pravo geslo za volilno kampanjo, pravi Janez Janša. Vprašanje pa je, ali lahko oni to svoje zadovoljstvo res posejajo med ljudi, tako kot jih poziva njihov predsednik.

Med tiste, ki nimajo sto ali dvesto tisoč pokojnine ali plače, temveč bistveno manj. Med 130 tisoč brezposelnih? Med mlade družine, ki bi morale (pa velikokrat ne bodo mogle) za skromno stanovanje odšteti 10 milijonov dolarjev, medtem ko je predsednik države in zamrznjeni član ZKS za nekoč državno hišo plačal kakšne tri milijone dolarjev. Razlog je za dobro voljo večine moramo torej še ustvariti. Tako, da bi bili dobre volje enkrat tudi tisti, ki nimajo izjemnih ali privilegiranih pokojnin, in tisti, ki so utrpeli velike krivice. Da bi bili dobre volje in zadovoljni tudi tisti, ki danes ne vedo, zakaj morajo iz svojih žepov plačevati za milijardne izgube slovenskih podjetij (npr. za največjega izdajarja Adrio Airways, kjer so v času direktorjanja Janeza Kocijančiča nabrali za preko 20 milijard dolarjev dolgov), medtem ko odgovorni za takšno stanje znova nastopajo kot učitelji dobrega gospodarjenja in demokracije.

Če odzvamemo zlobo, ki preveča Janševo pisanje, se lahko samo čudimo njegovi naivnosti in površnosti pri iskanju vzrokov in krivcev za slabo voljo pri tistih, ki zdaj »plačujejo milijardne izgube slovenskega gospodarstva, ki nimajo stanovanj, zaposlitve in visokih plač«. Namesto da Janša kar povprek proglašuje za glavnega krivca za vse to Združeno listo oziroma kar nekdanje komuniste, bi bilo veliko bolj prav in prepričljivo, če bi povedal, kaj je njegova stranka v zadnjih štirih letih (ali še prej) storila (oziroma poskušala storiti), da bi zadržala povprečnega slovenskega človeka pred vsemi krivicami in pred domnevno (ponovno) uzurpacijo skoraj vseh vzvodov oblasti v državi od bivših in za Janšo tudi sedanjih komunistov. Konec koncev je bila njegova stranka še do nedavnega stranka na oblasti (in to vsa štiri leta slovenske samostojnosti in še malo prej), Janša sam pa eden izmed najvplivnejših ministrov z najdaljšim stažem v vladi. Uspoštevaje takšno pozicijo, je preprosto prepoceni in preveč demagoško zdaj ugotavljati nezadovoljive, naravnost katastrofalne razmere v Sloveniji in pri tem izključevati kakršnokoli lastno soodgovornost.

Vsekakor je nenavadno, da Janša hkrati, ko opozarja na domnevne privilegije »komunistov« na škodo nižjih, zatiranih slojev, ne čuti za potrebno, da bi prepričljivo pojasnil, ali so točne zgodbe o privilegijih članov njegovega najčistjega političnega vodstva, ki naj bi jih uživali na račun države. (Kar dva visoka funkcionarja Socialdemokratske stranke naj bi še nedavno zadrževala službene državna avtomobila, čeprav do njih nista bila nič več upravičena.) Janša ni ovrgel očitkov, da je kot minister za obrambo samovoljno razpodeljal za vojaškim stanovanjskim fondom, hkrati pa zdaj opozarja na domnevne napake drugih pri uporabi stanovanj in na težave iskalcev stanovanj. V polemikah je bilo že nekajkrat doslej Janši jasno povedano, da je večina izjub slovenskega letalskega prevoznika Adrie nastala zaradi spremenjenih razmer na tržišču, zaradi vojne na Balkanu, vzpostavljanja novih držav in popolnega upada turističnega prometa v tem delu Evrope. Kljub temu vztrajno še naprej ponavlja svoj konstrukt o zgolj nekakšni subjektivni odgovornosti Janeza Kocijančiča za te izgube in ga tako poskuša diskreditirati in onemogočiti kot svojega političnega tekmeca. Janez Janša v svojem prizadevanju za »dobro voljo večine«, še zlasti pa nezaposlenih delavcev, ne pove, da se je njegova stranka kot proklamirano socialna najbolj zoperstavljala nekaterim (povsod po Sloveniji dobro sprejetim) aktom za ohranjanje delovnih mest s strani ministrstva za zaposlovanje pod vodstvom takratne ministrice Jožice Puhar. Janševa stranka tudi ni pokazala nobene naklonjenosti do akcije za spremembo zakona o denacionalizaciji, katere poglavitni cilj je, da bi s pametnejšimi rešitvami preprečili, da bi v imenu popraviljanja starih krivic zdaj povzročali nove, saj lahko zaradi sedanjega nedomišljenega zakona ostane brez dela nekaj deset tisoč ljudi.

Namišljeni (fašistični) strahovi?

Komentator Slovenca ugotavlja, da pomeni največji slovenski antifašizem, še zlasti v zvezi s slovensko-italijanskimi odnosi, povsem določeno znamenje, da se slovenska zunanja politika korenito spreminja in da dobiva nove ideološke prvine.

»Italija nas je spravila ob živce ali pa nas prisilila, da smo odkrili svojo resnično identiteto. Nismo našli druge rešitve, kot da našo sosedo začnemo demonizirati kot leglo fašizma; in to dejstvo, namreč, da smo Italijo opredelili na tak način, dosti zgovorneje govori o nas samih

kot o Italiji. Kaj si res ne moremo pomagati drugače, kot da se zatečemo v ideologijo? Kaj smo že pozabili, da je npr. Jugoslovanska ljudska armada pred napadom na Slovenijo in Hrvaško objavila tako rekoč znanstven elaborat, v katerem je napovedala svoj boj proti 'četrtemu rajhu', s čimer je protifašistični napad na Slovenijo in Hrvaško več kot upravičeno. Zdi se neverjetno, pa je vendar res: skoraj pol stoletja po koncu druge svetovne vojne se je dvignila naša zvezna vojska v obrambo pred fašizmom in začela bojevati svoj že zdavnaj dobojevani boj. To je bilo seveda nasilje brez primerke, kot vemo, toda vsakršno nasilje si vedno najde utemeljitev svojega nastopa. Strašne so seveda posledice, kadar se nasilje dvigne v imenu že dobojevanih bitk in kadar jih hoče ponavljati zunaj časa, potem, ko so bile nekatere velike nevarnosti za človeštvo že premagane... Komentator v Slovencu še ugotavlja, da smo z najnovejšim političnim zasukom tako rekoč pozabili na zelo močne demokratične sile v sosednji državi, kar je že davek na ideološko razmišljanje. Ideologija namreč poenostavlja, gleda in želi presojati le v črno-beli tehniki in zato nemara ni več daleč dan, ko bodo za nas prav vsi Italijani fašisti...«

Seveda ima komentator prav, ko opozarja na nevarnost poenostavljanj in črno-belih presojanj. Kako nevarno zapeljivo je to, pravzaprav najbolje dokazuje tudi sam. V ozadju »boja proti ideologiji« se skriva nevarno sklepanje. Ker je svojčas Jugoslovanska ljudska armada nastopala z nekakšnim konstruktom o nevarnosti »četrtga rajha«, naj bi zdaj v Sloveniji sploh ne omenjali fašizma, če se seveda nečemo identificirati z ravnanjem nekdanje JLA! Ali je takšno sklepanje skrajno naivno ali pa skrajno premeteno? To z drugimi besedami lahko tudi pomeni, da v Sloveniji preprosto ne bi smeli več vztrajati pri antifašističnih prvinah, še posebej ne pri osvobodilnem boju in razločevanju med bojem proti okupatorju in sodelovanjem z okupatorjem. Slovenski krščanski demokrati (pa ne samo oni) si krčevito prizadevajo, da bi zbrisali to ločnico in jo zamenjali s tezo o štiriletni krvavi reči revoluciji. Avtor komentarja v Slovencu očitno pojmuje vsako omenjanje fašizma in povezovanje le-tega s posameznimi aktualnimi manifestacijami v Italiji kot čisti anahronizem, kot nekakšno slovensko notranjopolitično ideološko pogruntavščino. Ob tem pa pozablja, da velik del Evrope še danes s skepto sprejema zadnje politične spremembe v Italiji, ki so pripeljale v oblastne strukture tudi skrajne desničarje, ki se javno sploh ne sramujejo svojega istovetenja s fašistično ideologijo in v marsičem tudi s fašistično prakso. Seveda ni bilo skrajno skrbi zbujajoče, če doma in okoli nas ne bi znali zaznavati vsega tega.

Podobnik - brez demokracije

Marjan Podobnik, lider Slovenske ljudske stranke, »štiri leta po prvih demokratičnih volitvah v Sloveniji« z neverjetno lahkoto ugotavlja, da »Slovenija postopno odpravlja demokracijo«. Ta proces naj bi potekal prek navideznih ustavnih korektivnih potez oblastne strukture. Podobnik navaja nekaj primerov, pri katerih so se kljub programski različnosti vladne stranke »presečljivo« hitro ujele in žal (očitno) začutile skupni interes. Podobnik odkriva »skupni interes« pri uzakonitvi nadzornih institucij (npr. SDK oziroma njene naslednice, Agencije za plačilni promet...), ki so »neposredno podrejene izvršilni oblasti«. S tem izgubljajo neodvisnost, kar je »prvi pogoj za uspešno opravljanje funkcije«. Vladi oziroma pravosodnemu ministertvu podrejeno tožilstvo onemogoča neodvisno delovanje tožilstva, kar je lepo vidno na primeru za več milijard mark ugotovljenega oškodovanja družbenega premoženja. Tožilstvo mirno čaka navodila vlade, ta pa skrbno pazi, da tožilstvo ne bi sprožilo postopkov v primerih, ko so v oškodovanje družbenega premoženja posredno ali neposredno vpleteni tudi funkcionarji vladnih strank oziroma njihovi finančni podporniki. Odstranitev predstavnikov opozicije iz nadzornih organov, ki nadzirajo izvedbo velikih nacionalnih projektov (npr. graditev avtocestnega križa), kar pomeni, da isti krog ljudi vodi projekt in ga hkrati tudi »nadzira«. Nezakonita zamenjava (oziroma poskus zamenjave, ker postopek še ni končan) generalnega direktorja RTV Slovenija, Žarka Petana, na podlagi interpretacije zakona, ki je bil v tej obliki sprejet izključno z namenom zamenjave uglednega javnega delavca z vodilnega mesta najpomembnejše medijske hiše. To je le nekaj primerov, pravi Marjan Podobnik, ki dokazujejo, da je od navidezne do resnične demokracije velik korak, »ki pa ga bo (še ga bo) Slovenija šele morala narediti«. Iz Podobnikovega pripovedovanja, žal, ni moč ugotoviti, kje vse gre za dejansko dokazano in z argumenti podprto prakso »odpravljanja demokracije«, kje pa zgolj za občutke in predvidevanja, da je tako.

Ko se dajejo tako globalne in v marsičem usodne ocene, bi bilo to vendarle dobro vedeti. In nekaj povsem normalnega in nujnega bi bilo, da bi takšno pojasnilo od Podobnika takoj javno (in nepreklicno) zahtevale vse vladne stranke, ki so po Podobnikovi navedbah grobarke demokracije. Prav tako bi morale izzване stranke tudi same poskrbeti za prepričljiva pojasnila (in dokazila) v zvezi s Podobnikovimi obremenilnimi navedbami, še zlasti s tisto, »da vlada skrbno pazi, da tožilstvo ne bi sprožilo postopkov v primerih, ko so v oškodovanje družbenega premoženja posredno ali neposredno vpleteni tudi funkcionarji vladnih strank oziroma njihovi finančni podporniki«. Če bodo takšne (in podobne) obtožbe kar tako obvisle v zraku, bo pri nas čedalje bolj zatohlo in nezdravo. Z nekaterimi stvarmi se pač ne more kar tako živeti in »koeksistirati«, kot da se ni nič zgodilo.

Nagrada za izdajo

Pred nekaj dnevi, ko so v parlamentu razpravljali o odpravi krivic, ki naj bi bile storjene med drugo svetovno vojno in po njej, se je vendarle pokazalo, da se zgodovine ne da kar tako prikrivati. Večinsko je bil kritiziran (in tudi vrnjen na začetek zakonodajnega postopka) predlog zakona, ki ga je predložila Slovenska ljudska stranka, pripravil pa nekakšen odbor žrtev komunističnega nasilja. Zapletlo se je – in prav je tako – še zlasti pri tistem delu zakona, ki je pravzaprav poskušal proglasiti za žrtve, ki naj bi jih slovenska država denarno poplačala, tudi tiste, ki so se borili in delovali na strani okupatorjev. Pri tem sploh ne gre za naivno vprašanje in samo za to, kolikšna bi bila zaradi tega finančna obremenitev državnega proračuna, ampak za način vrednotenja in pojmovanja za slovenski narod najbolj usodnega in najbolj pomembnega obdobja novejšje slovenske zgodovine, za načelen odnos do tistih, ki so se borili na strani odpora proti okupatorjem, in do tistih, ki so z okupator-

Volite naše!

Vse kaže, da bo predvolilna tekma umazana do skrajnih meja. V njej si akterji ne bodo pomišljali poseči po najbolj umazanih sredstvih. O tem nas prepričuje izjava komisije Pravičnost in mir, ki je tokrat zelo simptomatično izpustila drugi del svojega polnega naslova. V celoti se glasi: Komisija za pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci.

In tako nam neka komisija v skrbi za pravičnost in mir izraža svojo bojazen, da »ljudje teh volitev ne bodo vzeli zares«, zato poziva »vse ljudi dobre volje in še zlasti katoličani: udeležite se volitev! Še pred njimi pa v svojem okolju širite dober glas o naših strankah in naših voditeljih, ki jih je treba voliti. Če ne boste ravnali tako, bo to samo koristilo tistim starim političnim silam, ki si

jem sodelovali. Ponovno se je pokazalo, da se okoli opozicijske Slovenske ljudske stranke, ki nosilec zakona o popravil krivic, zbirajo takšni, ki mislijo, da ta ločnica sploh ni pomembna. Tako so tokratni zavezniki SLS Slovenski krščanski demokrati, Socialdemokratska stranka Slovenije in Slovenska desnica. Razprave so resda ponovno pokazale, da so glede tega v Sloveniji še vedno velike razlike, vendar pa je spodbudno tudi to, da večinsko mnenje v parlamentu zna ločiti, kaj je osvobodilni boj in kaj kolaboracija in da so glede tega možna zaveznikstva, ki sicer v parlamentu niso običajna. Vsekakor je pomembno tudi to, kar je opazila večina poročevalcev, da je zagovornikom predloga Slovenske ljudske stranke obrnil hrbet tudi poslanec Demokratske stranke dr. France Bučar, ki je sicer temu krogu glede nekaterih drugih vprašanj blizu in ga zato tudi podpira kot kandidata za župana v Ljubljani.

Dr. Bučar, ki je bil tudi sam partizan, je v parlamentu izjavil, da bi sprejetje takšnega zakona o popravil krivic, kot ga je predložila Slovenska ljudska stranka, pomenilo izenačenje tistih, ki so se borili proti okupatorjem, s tistimi, ki so z njimi sodelovali. »Ne moremo biti tako velikodušni, da bi dobro ime vračali npr. tistim, ki so v Ljubljani izdajali svoje someščane Italijanom, ker ti dobrega imena preprosto nimajo,« je dejal dr. Bučar.

Dr. Bučar, ki je bil tudi sam partizan, je v parlamentu izjavil, da bi sprejetje takšnega zakona o popravil krivic, kot ga je predložila Slovenska ljudska stranka, pomenilo izenačenje tistih, ki so se borili proti okupatorjem, s tistimi, ki so z njimi sodelovali. »Ne moremo biti tako velikodušni, da bi dobro ime vračali npr. tistim, ki so v Ljubljani izdajali svoje someščane Italijanom, ker ti dobrega imena preprosto nimajo,« je dejal dr. Bučar.

Kako (ne) bomo praznovali zmage

Vse kaže, da bo tudi glede bližajočega se praznovanja 50-letnice zmage nad fašizmom v Sloveniji težko najti skupen jezik, čeprav bo vsa Evropa to obletnico proslavljala kot skupen spomin in opomin. Pri nas je namreč že slišati določene pripombe in rezerve, češ da se ob boju proti fašizmu in ob tej zmagi v Sloveniji dogajalo še marsikaj drugega. Nekako tako je izzvenelo tudi nedavno razmišljanje sedanjega ljubljanskega župana Strgarja, ki je lani poletni tudi zmedeno in nenavdušeno nekemu tujemu novinarju odgovarjal na vprašanje o Ljubljani kot mestu heroju.

Bogdan Osolnik, eden izmed članov vodstva slovenske borbevske organizacije, meni, da bi morali 50. obletnico konca druge svetovne vojne proslaviti kot dan zmage nad fašizmom in kot praznik vsega slovenskega naroda in njegove nove samostojne države. »Malokateri narod Evrope ima toliko razlogov za praznovanje zmage nad fašizmom kakor slovenski, saj ga je fašizem nečloveško zatiral in nameraval zbrisati z obličja zemlje. Ne glede na delitve, do katerih je prišlo med vojno, je dan zmage nad fašizmom praznik vseh Slovencev, ki danes živijo v svo-

bodni in samostojni državi. Vsi bi se namreč morali zavedati, da tega ne bi uživali brez pridobitev, ki so sad narodnoosvobodilnega boja na strani mednarodne protifašistične koalicije. Med njimi zlasti ni mogoče zanikati pomena osvoboditve primorskih Slovencev in povrnitve dostopa do morja, razglasitve lastne državnosti in ustanovitve slovenske republike, s katero smo vstopili v drugo Jugoslavijo kot enakopraven, suveren narod s pravico do ocepitve, ki smo jo končno udeležili z državno osamosvojitvijo Republike Slovenije.« Osolnik poudarja, da nasprotniki narodnoosvobodilnega boja in zagovorniki kolaboracije ne morejo ovreči teh dejstev, ne da bi prišli v nasprotje z zgodovinsko resnico o fašizmu, ki jo prizna vsa svobodoljubna, demokratična Evropa. Slovenski državi prav gotovo ne bi dvignilo ugleda, če bi se odrekla svojemu prispevku k skupni zmagi nad fašizmom. Že doslej nam je v mednarodnih odnosih, zlasti v odnosih s sosedji, naredila veliko škode politika, ki se sramuje naše protifašistične preteklosti in zanika tudi vse, kar je bilo pozitivnega v prejšnji državni skupnosti.

V sobotnem Dnevniku je Niko Lukež, član za-

čedalje bolj očitno in brezobzirno prizadevajo za nov prevzem oblasti. Le tako bomo skupaj popravili neustrezne odnose do vere in Cerkve, saj so zadnji čas napadi na Katoliško cerkev tako hudi, da spominjajo na najbolj hladne odnose med Cerkvijo in državo. To še zlasti velja za laži in podtikanja o vprašanih cerkvenega premoženja ter zakonske in pogajalske ovire, ki spodbijajo vlogo vere in Cerkve v družbi ter na področjih vzgoje, izobraževanja in vojaških obveznosti.«

Šele iz tako razumljenega apela postane jasno, zakaj je komisija izpustila drugi del svojega naslova. Iz preproste računa, da bi poleg stalnih in že prepričanih recipientov zajela še čim širši krog publike. To pa je hkrati jasen signal duhovnikom Katoliške cerkve, kako in na kakšen način jim je delovati pred volitvami.

In rezimé? Jasno, gre za vnovičen neposreden poseg Katoliške cerkve v politiko in hkrati za instrumentalizacijo vere in neposredne politične potrebe te Cerkve. Ali je to tudi še napad na ustavo in politični sistem Republike Slovenije, pa naj si belijo glave njeni za to pristojni dejavniki. Če s to državo in z njeno demokracijo mislijo resno seveda!

Ivo Kuljač

časnega iniciativnega odbora za proslavo obletnice zmage, ki je v Ljubljani sestavljen iz bivših ljubljanskih predsednikov, izjavil, da ima občutek, kot da bi bilo nekatero sram te obletnice in da bi najraje videli, da »gre stvar neopazno mimo.«

V ljubljanski borbevske organizaciji pa opozarjajo, da bi ob 50-letnici osvoboditve morali poskrbeti za obnovo vseh spomenikov, znamenj in grobišč. Pred škofjski dvorec bi morali vrniti spomenik v spomin na ženske demonstracije leta 1943, ki je bil po dogovoru odstranjen zaradi restavriranja. (Ali res samo zaradi tega?) Prav tako naj bi na Magistratu spet stala spominska plošča, ki govori o osvoboditvi Ljubljane, ter listina o odklopu Ljubljane z nazivom mesta heroja. Ta listina ima trajni zgodovinski pomen, vendar je bila tako odstranjena iz mestne hiše.

Ob tem se velja spomniti, da je sedanji mestni župan, medtem ko je »pospravljal« in skrival pomnike iz NOB, poskrbel za spominsko obeležje samemu sebi pri še nezgrajenem Mesarskem mestu in da je pred časom predlagal, da bi na spisek ljubljanskih županov v mestni hiši vklepal tudi ime Leona Rupnika, ki je postal župan po volji okupatorja...

Pogumni dr. Arhar

Guverner Banke Slovenije dr. France Arhar se je v Budimpešti vendarle sestel z guvernerjem banke Zvezne republike Jugoslavije Avramovičem. Dr. Arhar je s tem tvegala, da bo doma izpostavljen različnim kritikam in napadom, hkrati pa je vsem resničnim in namišljenim slovenskim diplomatom pokazal, kako kaže ravnati tedaj, ko gre za zapletena, negotova in nepopolna srečanja. Napovedani sestanek med slovenskim in jugoslovanskim guvernerjem je seveda bila senzacija, saj je šlo za prvo srečanje na tako visoki ravni med dvema državama, odkar je Slovenija samostojna in odkar so v Srbiji in Črni gori okoličali tako imenovano Zvezno republiko Jugoslavijo. Vendar pa so doma marsikje tej »senzaciji« dodali tudi pridih vnaprejšnje problematičnosti in vprašljivosti takšne poteze. Seveda so po svoje poskrbeli za špekulacije tudi v srbski javnosti. Kljub temu se je dr. Arhar odločil za srečanje z Avramovičem in s tem jasno pokazal, da je kljub še vedno prevladujoči logiki na Slovenskem, da se z nam nevršnimi partnerji ne sme in ne splača pogovarjati, naše aktivno vključevanje tudi v dialog z njimi nujno, predvsem zaradi slovenskih interesov.

Predvsem pa je že skrajni čas, da bi v Sloveniji prenehali sumničati in »kriminalizirati« ljudi, ki se »upajo« pogovarjati z našimi nekdanjimi ali sedanjimi nasprotniki oziroma sogovorniki, ki niso ravno po slovenskem okusu.

Pripravil: J. K.

ODMEVI

DOGODKI

Tugomer Kušlan, delavec v Metalki, znani pisec pisem bralcev v slovenskih časopisih, trdi:

»S TAKIMI, KI KLIČEJO BELCEBUBA NAD VSE, KAR VSAJ MALO DIŠI PO RDEČEM, NI O ČEM RAZPRAVLJATI«

Ponosen sem, da sem delavec – V Združeno listo sem prišel preko Delavske stranke Slovenije, čeprav sem nasprotoval združitvi – Ponosen sem, ker je član te zveze tudi Jože Smole, eden redkih politikov pri nas, ki ga spoštujem – Najlepsi dokaz, kako se ne sme voditi zunanja politika, je oglejska izjava – Nisem prepričan, da so tisti, ki najbolj pišejo o udobmafiji in korupciji, najbolj čisti – Čeprav so po zakonu delavski zaupniki zaščiteni, se je marsikdo že znašel na cesti.

Tugomerja Kušlana srečujemo kot kritičnega spremljevalca slovenskega družbenega dogajanja predvsem v pisemih bralcev slovenskih časopisov. Tugomer Kušlan, Laze pri Logatcu, tako se podpisuje. Želeli smo zvedeti kaj več o njem v neposrednem pogovoru. Pa nam je že uvodoma dejal, da o sebi ne mara govoriti. Dela v Metalki, na Topniški v Ljubljani. Že nekaj časa je tudi sindikalni zaupnik, ki trdovratno vztraja pri obrambi pravic delavcev in se odziva na vse krivice, ki se jim godijo. Zelo skopo je o svojem poreklu in svojem delu uvodoma dejal:

Neprijetno mi je govoriti o samem sebi. Lahko morda v nevezanem pogovoru, v obliki intervjuja pa raje čim manj. Razredno poreklo in tudi moje osebno življenje je takšno, da bi včasih dobil najlepša partijska priporočila, že zaradi strukture, kot so včasih rekli. Trmast, kot sem vedno bil, sem zapustil gimnazij in odšel delat, ker se mi je po eni strani zdelo vse skupaj neumno, po drugi pa nisem hotel viseti staršem na vratu, dokler ne bi morda kdaj diplomiral. Poleg tega je to bilo v letih gospodarske reforme, ko perspektive nikakor niso bile videti preveč rožnate. No, kot sem rekel, sem čistega proletarskega rodu že nekaj generacij nazaj, tako da mi niti ni bilo težko zapustiti šole. Spočetka že, vendar sem se hitro privadil. Na (ne)srečo sem že od malega tičal v knjigah, tako da pri splošni izobrazbi verjetno nisem kaj dosti izgubil, zato pa toliko več finančno. Čeprav so bili starši in stari starši delavci, so imeli doma kar precej literature, tudi marksistične, kar je vplivalo na izoblikovanje mojega svetovnega nazora. Sem tak, kot sem!

PANORAMA: Politični funkcionar niste. Zdi pa se, da v svojih pisemih in nastopih sasto-pate levo delavsko politično pozicijo.

KUŠLAN: No, v politiki kakšne posebne kariere nisem napravil. Pravzaprav se mi je ne toliko politika kot prenekateri politiki že kar gnusili. Moje opredelitve so bile bolj ideološke, čeprav pošteno povedano, v najrosnejši mladosti še ne. Skratka, raziskovalcem moje udobmafijske preteklosti lahko zaupam, da razen članstva v pionirski in mladinski organizaciji nisem napravil kakšne posebne politične kariere. Še več, tisti ki so se zaradi 'strahu' vpisali v ZK, naj zvejo, da sem jaz to najmanj štirikrat odklonil. Tudi v JLA, pa se mi ni nič zgodilo. No, vseeno ne zanikam, sem kritičen marksist in ne mislim menjati ideologije kot srcaje od volitev do volitev. Celo več, da ne bo pomote, mislim, da je bila neumnost zatolči samoupravljanje v vseh njegovih segmentih. Kolikor se je dalo, sem se kot državljan boril proti groteskni karikaturni samoupravljanja, kar je na koncu nastalo iz tega. Lahko rečemo, da sem se boril z mlino na veter. Včasih pa mi je kakšna malenkost vseeno 'ratala', pa če so me še tako grdo gledali. Seveda, ko je bilo treba vstati, so ponavadi vsi stisnili rep med noge, potem pa so me trepljali po ramenih. Srečne stranke, ki so jih zdaj pobrale!

PANORAMA: Is vas veje, kot da ste ponosni na to, da ste delavec?

KUŠLAN: Ponosen sem, da sem delavec, ker kakšne posebne kariere niti ne nameravam več napraviti niti to zaradi mojega dolgega jezika ni mogoče. Važno je, da mi delavci zaupajo in da me imajo še kar radi. Sicer je delo fizično, še bolj pa psihično naporno, ker delam s strankami in moram dostikrat požreti marsikaj, za kar so krivi tisti, ki z njimi sploh nimajo opravka. Včasih bi bil zelo srečen, če bi poslovođa in direktor slišala vsaj košček tega, kar moramo mi požreti. Morda bi se malo manj smehljala!

PANORAMA: Tudi vaša sindikalna zgodovina je protislavna. Is sindikata so vas izključili, potlej pa so vas direktorji celo prosili, da bi odstopno izjavo umaknili.

KUŠLAN: Začelo se je pravzaprav po nesreči, ko bi v času gospodarske reforme moral kot rumenokljunec zleteti na cesto s še nekaj drugimi delavci. Sklicali so zbor delavcev in takrat sem vodstvu napel kar precej gorkih. Moram reči, da je to očitno zaleglo, ker so nas za nekaj mesecev prerezporedili, potem pa je šlo spet po starem. Takrat so sindikalisti na občinskem sindikatu kar pošteno pljunili v roke in smo uspeli. Sicer je bilo takrat vsaj še nekatere sram, da bi delavce kar tako postavljali na cesto, tudi v partiji. Danes tega sramu ni več, ker tudi socializma ni več, socializem, socialna država in tržno gospodarstvo pa po mnenju novih Mesij nikakor ne gredo skupaj. Pozneje sem, še tudi v svinčenih časih, kratko malo zbral podpise desetih delavcev, s katerimi smo zahtevali razčiščenje nekaterih nepravilnosti. Kaj dosti nisimo dosegli, zameri sem si nakopal za vse večne čase, vendar tudi ni bilo nobenih sankcij. To je takrat šlo že mimo sindikata, ki pri Metalki nikoli ni bil kaj dosti vreden, zato pa se zdaj tudi dogaja z njo, kar se. Tisto prej je bilo namreč na prav tako slavnem Brestu. Skratka, kljub mojemu strupenemu jeziku ali prav

zato je šef, ki je bil tudi predsednik sindikata, napravil veliko neumnost, ko so me izvolili v izvršni odbor. To je bilo leta 1979. Ko sem nekoč na skupni maši DPO, to se pravi ZK, ZSMS in sindikata popenil, zakaj so vsi sestanki med delovnim časom in da bi bilo dosti bolje, če bi svojo revolucionarnost izživljali izven delovne obveznosti, so napravili še eno neumnost. Ker je ravnokar prišel razpis za sindikalno politično šolo, je predsednik ponudil meni, naj grem, češ da bo izven delovnega časa. Da ne bi požrl besede, sem pristal. No, čez čas, ko sem šolo končal (bil sem tudi predsednik sveta šole, hkrati pa predsednik komisije za družbenoekonomsko odnose), je nastala realna nevarnost, da bi lahko postal tudi predsednik sindikata, s čimer bi dobili hudiča v jaslice. To je bilo treba za vsako ceno preprečiti in tako mi je nekoč šef (drugi – koliko jih jel), ko sem se vrnil z dopusta, prinesel pod nos izjavo v kateri neposredni sodelavci nasprotujejo, da bi šel v republiško politično šolo. Moram reči, da nad tem niti nisem bil kaj dosti navdušen in sem sam zahteval, naj jo iz Dolenjskih Toplic preselijo v Ljubljano, ker se mi je vse zelo preneumno. Ko sem zagledal tiste podpise, sem takoj dal ostavko. To še niti ni bilo hudo. Ko pa sem čez dve leti izstopil iz sindikata, je nastala velika panika. Najbolj smešno pa je bilo, ko so me naši vrli direktorji skoraj na kolenih prosili, naj prekličem izstop. Ko sem jih opozoril, da bi v Nemčiji npr. direktor od veselja poskočil do stropa, jih je le minilo. Od neke bivše sindikalne funkcionarke sem pred kratkim slišal, da so takrat o tem razpravljali na republiškem predsedstvu sindikata. Toliko o totalitarizmu v tedanjih časih in »obveznem« članstvu v sindikatu za preživetje in skoraj obveznem v partiji za poklicno kariero.

PANORAMA: Vaša pisma, ki so objavljena v pisemih bralcev, so navadno vroča, radikalna... gotovo ste se zamerili tudi marsikomu v vaši firmi, ne samo v politiki?

KUŠLAN: Spomnim se, da sem prvo pismo v Delu objavil osemnajstleten v protest zaradi vojne v Vietnamu. Tema je bila vroča, reakcije pa take, kot sem jih že navajen. Dobil sem sedem anonimnih pisem z zelo konkretnimi grožnjami. Med drugim so mi objubljali, da bom visel za pete na Kongresnem trgu. Pisma z enako vsebino so prišla še na naslov Toneta Tratnika in štirih avtorjev neobjavljenih pisem, katerih naslovi so bili navedeni zraven, ter na uredništvo seveda. Takrat tega niso mogli, toda čisto mogoče danes kdo od avtorjev javno udriha po prejš-

»Spomnim se, da sem prvo pismo objavil v Delu, ko mi je bilo 18 let, v protest zaradi vojne v Vietnamu. Tema je bila vroča, reakcije pa take, kot sem jih že navajen. Dobil sem sedem anonimnih pisem z zelo konkretnimi grožnjami.«

njem »zločinskem« režimu. Kakšna bi bila danes demokracija, če bi se taki izrodki dokopali do oblasti, niti ni treba praviti. Sicer pa, prav gotovo se nekateri vrtijo v sferi nove oblasti, ne morda v vrhu, vendar blizu ljudi v političnih krogih.

V mlajših letih sem se še večkrat oglašil. Kasneje pa zelo redko, sploh pa v osrednjih glasilih, ker se mi je zdelo, da vse skupaj teče po utečenih koleznih in gre mimo ljudi. Če se vrnem k samoupravljanju, mislim da je bil izvirni greh delegatskega sistema v tem, da je odtujil ljudi od odločanja in do absurda zbirokratiziral proces odločanja, kar so ljudje dobro videli. Ni bil greh v sami sistemski ureditvi, temveč kratko malo v tem, da ni bilo mogoče zagotoviti za ves delegatski sistem dovolj kvalitetnih ljudi, kar je omogočilo zmago političnega voluntarizma in dejansko koncentracijo moči v ozkih birokratskih strukturah, ki so se dovolj osamosvojile. Partija se je uradno vse bolj odmikala od oblasti, tako da je strah pred njo izginil (mislim na moralnega mačka). Tako je prišlo do velike alienacije. Pri vsesplošni anemičnosti manipuliranje z oblastjo, ne z ljudmi, ni bilo težko. Tako tedaj niti nisem kaj dosti javno nastopal, ker se mi je vse skupaj kratko malo upiralo. To je bil čas brezbarvnih in blehlih ljudi, ki so se dali za svojo lojalnost lepo nagradjevati. Tedaj je bila Jugoslavija kljub Kosovu država z relativno visoko stopnjo človekovih pravic in z relativno so-

lidnim standardom. Jasno, da je vsake pravilnice enkrat konec in takrat je hudič. To se je zgodilo tudi pri nas!

Zadnje čase v javnosti natopam zelo intenzivno. Kot sem prej umolknil zaradi politične sivine in komolčarstva, zdaj ne morem molčati, ko dostikrat isti ljudje, ki so prej sestavljali nepogrešljiv mehanizem delegatskega kolesja, zdaj po njem pljuvajo, češ da je bil slab. Kar se tiče ocene sistema, se z njimi lahko dostikrat kar strinjам, da pa se prikazujejo kot njegove žrtve, je nesramna laž, ki se jo verjetno globoko v sebi tudi zavedajo. Ko doktorji samoupravljanja klatijo o tržnem gospodarstvu, te mora nekam pregnati. Isto velja za mnoge raziskovalne novinarje, ki lajajo v Luno in so osnove novinarske etike že zdavnaj pozabili kot balast iz prejšnjega totalitarnega režima.

Naj konkretno navedem dva primera. Ob vietnamski intervenciji v Kambodži sem napisal oster komentar, v katerem sem si kar pošteno privoščil Sovjetsko zvezo. Tedanji tehnični urednik je bil Nace Polajner, ki se me je otrešel z izgovorom, da članki z zunanje-politično tematiko ne spadajo v interno glasilo, čeprav se z vsebino strinja. Pa nisem napisal nič drugega kot to, kar je pozneje postalo uradno jugoslovansko stališče.

Drugi tak primer se je zgodil letos, ko sem pisal o velikih poslih gospoda Killerja v Metalki Commerce kar nekaj mesecev prej, kot je počila Voduška bomba v Delu. Kakšno raziskovalno novinarstvo je to, če navaden amater javno piše toliko časa preje o določeni aferi? Po mojem je bil razlog, da je Delo o zadevi sploh pisalo, samo to, da so se takrat Peterle ter Janša in Podobnik dokončno sprli, krščanski demokrati pa so bili v Metalki vmešani čez glavo.

Posebno poglavje so še napadi na NOB. Ravnokar se je oglašil v Delovi prilogi na moj račun domobranci trobentač Franc Blatnik in Herica Kumer, ki me je kratko malo obtožila sodelovanja z udbo. Take obtožbe od ljudi, ki jim dejansko lahko očitamo sodelovanje z Ovro ali gestapom, pa me samo zabavajo. Pri mnogih gre za paranojo, slabo vest in tudi mizantropijo. O zgodovinskem spominu ni, da bi govoril. Na pragu petdesetletnice zmage nad fašiz-

sprejetih odločitev je zelo disciplinirana. Sam sem se v ZL vključil, ker edino dobro organizirana leva stranka lahko prepreči popolno izničenje vseh dosežkov socialne države. Čeprav je ZL članica vlada-joče koalicije, so naši člani večinoma oddaljeni od oblasti, kar je po eni strani tudi dobro, ker oblast kvarno vpliva na človekov značaj, hkrati pa imamo vseeno toliko vpliva (lahko bi ga imeli več), da pritiskamo na ministre iz ZL, da ne pozabijo na programske usmeritve stranke. Nikakor in za nobeno ceno pa nočem pristati, da bi stranka še naprej ostala skupaj v koaliciji s stranko, ki se je odkrito deklarirala kot domobranska. Na izrednem kongresu ZL samo zaradi strankarske discipline in tudi pomanjkanja časa nisem predlagal sprejetja resolucije, s katero bi odobrili kolaboracijo in sprejeli zahtevo po izstopu iz koalicije, če bi SKD še naprej ostala v vladi. Noben stolček ne sme biti tako mamljiv, da bi ZL pripravil do tega, da bi se odrekla svojih temeljnih usmeritev. Pa čeprav za ceno še enih predčasnih volitev, ki si jih osebno sicer prav nič ne želim. Sicer na lokalnih volitvah res nastopam kot kandidat, vendar ima v volilni enoti, kjer nastopam, realno možnost za izvolitev mogoče prvi na listi, kar mu od srca privoščim. Sam bom zadovoljen, če bom prinesel kakšen glas v malho. Sicer pa so te volitve pomembne zgolj kot test politične moči in razpoloženja volilcev. V logiški občini ZL verjetno sploh ne bo kandidirala v eni volilni enoti, ker je popolnoma črna (bolje bela). Sam mislim, da to ni dobro, vendar bomo videli. Bojim se le, da bi nova občinska oblast kot prej spet požegnala mnogokrat nezakonite sklepe, ki gredo na roko posameznikom. Kar se strankarske opredelitve tiče, lahko povem še, da sem ponosen, da je član Delavske zveze tudi Jože Smole, eden redkih politikov pri nas, ki ga spoštujem. Vesel sem, da je prišlo do očiščenja med članstvom bivše ZK in so druge stranke pobrale večino plevla, ki jim bo napravil še veliko škode. Tudi na njihov račun je ZL lista dobila na volitvah manj glasov, kot bi ji po logiki šlo. Mislim, da bodo spet prišli časi, ko bo ZL sama pobrala tretjino glasov, kar je za levico skoraj minimalno. Treba se je le otresti karieristov in kalkulantom, razčistiti s preteklostjo in se dosledno opredeliti kot delavska stranka, ki zna upoštevati tudi interese drugih in se jih ne odreka že vnaprej.

PANORAMA: V zadnjem času ste se oglašali tudi s svojimi prispevki o vlogi religije in cerkve v Sloveniji.

KUŠLAN: To je privatna zadeva vsakega človeka. Dokler je tako, me nič ne moti in le kam bi prišli, če bi na osnovi vernosti ali nevernosti sklepali o človekovem značaju. V prejšnjih časih so vernike dostikrat gledali postrani, sedaj pa smo očitno vse bliže tistim časih, ko je bilo obratno. To pa ni več samo stvar katerekoli cerkve (prednjači seveda rimokatoliška cerkev), temveč celotne družbe. Država in cerkev morata biti strogo ločeni, ne pa da škof blagoslovi stadion, ki je mesto najhujšega greha, če pogledamo, kakšen nogomet tam igrajo, ali vlak, nadškof pa McDonalda in hamburgerje. Zahteve po uvedbi verouka v šole so povsem depasirane in hud napad na svobodo izbire veroizpovedi. Kako bi se naprimer počutil otrok, ki edini ne bi obiskoval verouka na kakšni podeželski šoli? Prav gotovi bi se mu drugi učenci prej ali slej posmehovali in ga maltretirali. Kako bi se gledali starši?

Tu sploh ne gre kaj dosti za vprašanje verske vzgoje, temveč za težnjo cerkve po obvladovanju celotnega družbenega življenja. Čez glavo zadolžena ljubljanska škofija naj bi za dva milijona mark kupila Tavčarjevo Visoko. Naj najprej poravnava dolgove za cerkve v Stožicah, Ivančni Gorici in Žužemberku. Pri finančnih čudežev ni, čeprav mnogi pri nas mislijo in delajo drugače. Čeprav je res, da je rimokatoliška cerkev najštevilnejša, so druge verske skupnosti postavljene v neenakopraven položaj. To še posebej takrat, ko se postavlja kot privilegirani partner v odnosih z državo. To z religijo nima nobene zveze, razen da se skuša s čustvi vernikov manipuli-

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

rati za doseg političnih ciljev. Očitno to razume tudi vse več vernikov. Jaz osebno izbiram prijatelje po drugačnih kriterijih, kot je (ne)religioznost. S takimi, ki ključno belceba nad vse, kar vsaj malo diši po rdečem, pa tako ali tako ni o čem razpravljati. Ne vem, zakaj ne bi mogli sodelovati s predstavniki teologije osvoboditve, ki pa bi jih za razliko od Slovencev v Južni Ameriki dobili kar dosti. Vendar je pri nas cerkev preveč zvezana s svojimi materialnimi interesi.

PANORAMA: Se vam zdi, da naša zunanja politika zastopa nacionalne interese ali v njej prevladujejo osebni in strankarski interesi? Pozabljamo bojda tudi na odnose s bivšimi jugoslovanskimi republikami.

KUŠLAN: Najbolji dokaz, kako se ne sme voditi zunanje politike, je Peterletov podpis oglejske izjave. To je med drugim tudi zaradi tega, ker kriterij za napredovanje v politiki ni sposobnost, temveč strankarska pripadnost. In prav v resorju, ki bi moral biti takim neumnim kriterijem najmanj podvržen, se dogaja prav to. Poglejte honorarno vodenje zunanjih zadev Tovšakove, s hrvaškimi strokovnjaki za pomorsko pravo se o Piranskem zalivu pogaja lesar Kunstelj. Ko je odšel Kučan na pogovore v Zagreb, jo je Peterle mahnil po svojo. Na svoji prvi poti v Avstrijo se je šel Haiderju opravičevati za partizanske grdobije (takrat kot premier). Spomnite se zapletov in sprenevedanja o obisku Žirinovskega, ko se sploh ni vedelo, ali ima vizum ali ne, kdo mu ga je izdal in kaj vem kaj še. Enako se je zgodilo z Bajago, tokrat ob nesebični pomoči MNZ in ministrstva za kulturo. Zakaj niso izdali vizumov jugoslovanskim kegljačem po omejitvi sankcij? Mogoče Samaranch res hodi bolj na turistična potovanja, toda drugi niso slepi. Posebna cvetka je seveda Jelincičevo in Geržinovo glasovanje o sprejemu Makedonije v SE. Pobudi, ko je šlo samo za formalnost. Da ne bi bil Peterle vsega krivi Tudi glede vloge Slovenije v Združenih narodih se je treba malo vprašati, kako se tam obnašajo naši vrli diplomati. Slovenija je napravila veliko neumnost, ko ni zaprosila za polnopravno članstvo pri nevrščeni. Obveznosti skoraj ni, koristi pa bi še vedno lahko imeli. Res ni mogoče pokrivati vsega, vendar kar tako zlahka zavreči članstvo v sicer neučinkoviti, vendar veliki združbi ni ravno pametno. Če je besedilo oglejskega dokumenta prišlo v Piccolo iz slovenskega zunanjega ministrstva, pa je sploh posebna zgodba. Ali se kdo vpraša, kakšne posledice bo imelo nemoteno rovarjenje avstrijskih bank in zavarovalnic v Sloveniji? Tisti, ki so naselili na razne Fair playe ali Turbomate, so si pravzaprav to tudi zaslužili, da o Wienerstädtische niti ne govorim. Vendar zakaj pristojna ministrstva, tudi finančno in notranje, niso in ne ukrepajo? Pri že tako veliki zunanji trgovinski navezanosti na Avstrijo imamo še velik primanjkljaj zaradi avstrijske diskriminatorne carinske politike.

Luzije o članstvu v Natu so ne samo naivne, temveč tudi nevarne. Slovenija ne bo niti najmanj varnejša, prevzela pa bi lahko še kako nevarne obveznosti. Ali je in kako je Nato posedovalo in sporu med Turčijo in Grčijo? Ali ni dovolj zgovoren primer Portugalske, ko je prav Nato dosegel odstop levičarske vlade? In naj se tisti, ki pravijo: Dobro, bil je nedemokratski režim, kdo pa bi interveniral pri nas? nikar ne slepijo, da lahko kljub spremenjenim razmeram na tak način prav za njegovim blagoslovom pade tudi kakšen drugačen režim, če bi to ustrezalo trenutnim političnim interesom. Naj se nihče ne slepi, da bo Slovenija deležna kakšne posebne zaščite. To se je lepo videlo v Luxemburgu. In to velja tako za politični kot vojaški vidik.

Posebno poglavje so odnosi z državami bivše Jugoslavije. Prej ali slej bo prišlo do omejitve vojne v BiH vsaj v taki meri, da bodo spet stekli vsaj omejeni prometni in blagovni tokovi. Če bo Slovenija vlak zamudila, se ji ne piše nič dobrega. Res mora urediti status nekdanjih sodržavljancev, ampak brez diskriminacijskih ukrepov in včasih celo rasističnih popadkov, ker svetovna javnost ni slepa. Za Slovenijo je najsprejemljivejša sodelovanje s Češko, Poljsko, Slovaško in Madžarsko, ker nimajo nobenih pretenzij in so do nas vsekakor dobronamerne. Kljub vsemu je predvsem Češka s svojo črno metalurgijo slovenskemu gospodarstvu zelo konkurenčna. Cona proste trgovine je dvorezen meč Sicer pa se povsem strinjam z mnenjem vašega prejšnjega sogovornika, da ne bi smeli jemati za suho zlato vsega, kar nam ponuja tujina (najbolj – pravzaprav najgrši primer je Sachsov čudež z lastninjenjem). Tujini moramo ponuditi, kar je res dobrega, in ne pristajati na podrejenost, kjer ni treba, pa naj bo ta politična, gospodarska, v znanosti, ali v kulturi. Katerakoli od teh kmalu potegne za sabo še drugi Sicer pa moramo biti tudi odprti in tolerantni, če to ne ogroža nacionalnih interesov.

PANORAMA: Narodnoosvobodilna vojna je postala tisto torišče slovenske strankarske bitke, ki lahko zelo škodljivo veljavi naše države v tujini. Že en sam čuden stavek hrvaškega predsednika Tuđmana do židov je hrvaški državni naredil mnogo težav.

KUŠLAN: Moje stališče je jasno. Kljub pljuvanju je to najsvetlejša in najtežje obdobje v slovenski zgodovini. Vsa veličina NOB je razvidna predvsem iz števila njenih sovražnikov med Slovenci, za kar imajo velikanske zasluge predvojnje politične stranke in njihovi veljaki. Večina tistih, ki danes pljuvajo po njej, predvsem preganja svojo slabo vest. Nikakršen povojni obračun s kvizlingi je ne bo umazal. Prepričan sem, da je nekaterim že danes žal, da so pustili napisati imena svojcev na domobranske spomenike. In še mnogim bo! Pravzaprav bi morali bolj paziti na te spomenike kot na partizanske, da bi se pozni rodovi vedeli, koliko je bilo izdajalcev in kdo so bili. Tu namreč ne gre za postavitev spominskih znamenj, kar vsakemu človeku gre, ampak za spomenike kolaboraciji!

PANORAMA: Sicer pa slovensko politično sceno poleg zunanjepolitičnih vprašanj ta čas obvladujejo različne afeze, korupcija in pričakovane, vendar nerazumne težave pri lastninjenju.

KUŠLAN: Korupcija je danes in je bila vedno normalen pojav. Otroka lahko podkupis z žvečilnim gumijem, drugega z rokovnikom, tretjega pa z avtom ali hišo. Seveda je v pravnem neredu, kakršen vlada, to zajelo že prevlekle razsežnosti, ki pa se jih ni treba lotevati s Podobnikovimi in Janševimi mitingi, temveč s krepitvijo pravne države. Nisem pre-

»Prej sem obmolnil zaradi politične sivine in komolčarstva. Zdaj ne morem molčati, ko dostikrat isti ljudje, ki so prej sestavljali nepogrešljiv mehanizem delegatskega kolesja, danes po njem pljujejo, češ da je bil slab.«

pričan, da so tisti, ki najbolj vpijejo o udbomafiji in korupciji najbolj čisti. Najhujša oblika korupcije je zame tista, ko so ljudje za majhne privilegije v službi pripravljani mirno pristati na marsikaj in s tem postavijo druge v neznoznemo položaj. In taki ljudje delajo tudi skupaj z mano. To je pač zelo raztegljiv pojem, kot morala sploh.

Za afeze velja isto kot za korupcijo nasploh. Ni rečeno, da je tam, kjer se dviga največ prahu, tudi največ nepravilnosti. V razmerah, ko se je celo SDK spolitizirala in dostikrat deluje po strankarskih kriterijih, je pač normalno, da zaradi drevesa ne vidi gozda. Sam osebno nisem ravno preveč prepričan o svetlinstvu Danila Kovačiča, vendar naj končno parlamentarna komisija, SDK in sodišče vse skupaj zaključijo, krivce obsodijo, nedolžne pa operejo neupravičenih obtožb. Zame osebno je dosti hujši primer kot HIT Metalka Commerce, pa doslej še ni bilo kakšne posebne rabuke. Kdor do konca zavoji firmo, je posloval zakonito, kdor pa ustvari dobiček, ga je treba križati. Zakaj zdaj tak cirkuški okrog prodaje hrvaškega deleža v Elanu, pa čeprav je bil slovenski ponos. Prej bi se zganili, ko je bil čas. Sicer pa gre po mojem mogoče tudi za zvito potezo Privredne Banke Zagreb, da bi prebujeni slovenski ponos napeljal slovenske kupce, da bi zdaj po propadi kupčiji po nižji, pa za Hrvate še vedno ugodni ceni, višji od realne, kupili Elan nazaj!

Seveda pri aferah ni mogoče spregledati vloge medijev, ki veselo strežejo intresom slovenske desnice. Ne gre za skrivnaje resnice, ampak končno bi že bil čas, da bi vse te silne raziskovalne komisije končno razgrnile rezultate svojega dela pred javnostjo in tudi prišle na dan s številkami, koliko je njihovo delo stalo. Močno se bojim, da potem ne bo izbruhnila še ena nova afera. Seveda bi bilo tudi lepo, če bi končno zvedeli, kdo se je pri trgovini z orožjem vse okoristil. Čeprav orožarska afera ne spada med gospodarske, pa je kar prav, če jo omenim, saj kaže, da je bilo trgovanje z orožjem ena najpomembnejših gospodarskih panog v Sloveniji.

Lastninjenje in z njim povezana denacionalizacija je ena največjih slovenskih šlamparij. Prvič se že preveč vleče, tako da podjetja sploh ne vedo, kako naj se obnašajo. Še najbolj pameten je bil Mencingerjev model, pa je Petrie privlekel Pleskoviča in Sachsa, zdaj pa imamo, kar imamo. Razdelitev certifikatov na osnovi državljanstva in starosti je neumna in krivična. Osnovno merilo bi moral biti delovni prispevek, tako pa nekdo, ki je prišel iz Argentine, dobi certifikat in državljanstvo. Nekdo, ki po nesreči ni uredil zadeve z državljanstvom, pa je celo delovno dobo v Sloveniji mogoče pometal cesto, pa ne. No, da bodo nacionalisti pomirjeni, prav tako lahko njegov otrok dobi certifikat, ki ima vpisano

»Noben stolček ne sme biti tako mamljiv, da bi Združeno listo pripravil do tega, da bi se odrekla svojih temeljnih usmeritev.«

državljanstvo, pa ni delal niti minute. Zdaj se je pojavila SLS z zakonsko pobudo o dodatni razdelitvi certifikatov, čeprav je ob sprejemu zakona podobno pobudo izrecno zavrnila. Pa so ljudje na srečo hitro ugotovili, koliko je ura. Predvsem pa si vsi delajo utvare, kaj bodo s certifikati dobili. Če bi verjeli investicijskim družbam, že, tako pa je temeljno vprašanje učinkovitosti gospodarstva. Če ne ustvari nič ali ustvarja izgubo, pač ne moreš pričakovati ne vem kakšnih dividend. Za zdaj je to krasno lovišče za velike mage, ki znajo prelizati iz votlega v prazno. Edino, kar je vredno, je pravica do upravljanja, ki si jo lahko zaposleni pridobijo z notranjim odkupom. To pa spet ovirajo revizije, ki se ukvarjajo z oškodovanjem družbenega premoženja, kar naj bi bila prekomerna izplačila regresa ali potnih stroškov. SDK se očitno ukvarja z napačnimi stvarmi in dejansko največje manipulacije mirno spregleduje oziroma gre mimo njih.

PANORAMA: Nekajkrat smo prebrali tudi vaše razmišljanje o denacionalizaciji. Kaj je po vašem mnenju najbolj sporno v tem procesu?

KUŠLAN: Škoda je razpredati o vseh krivicah, ki jih je prinzel zakon o denacionalizaciji, ko na prvo mesto postavlja vračanje v naravi, pri tem pa popolnoma izniči vložke zavezancev, ki so se v takem položaju znašli brez lastne krivde. Pravijo, da je treba stare krivice popraviti. Se strinjam, če ne bodo na ta način drugi še bolj prizadeti kot nekdanji razlaščenci svojčasa. Predvsem pa ne bi smeli dopustiti obnove nekdanjih veleposetev, tudi cerkvenih. Pri tem bi se morali zgledovati po Madžarih, ki vračajo cerkvi samo stavbe, zemljišče pa ne. Prav tako ne bi smeli dopustiti vračila v naravi tam, kjer lahko to povzroči motnje v poslovanju zavezancev. Sicer pa so upravičenci, ko je beseda o hipotekah, previdno tiho, čeprav je to zelo pomemben vidik. Nikakor ne bi smeli vračati premoženja tistim, ki jim je bilo dokazano kolaborantsvo in na osnovi tega premoženje zaplenjeno. Če se že razlaščenci predstavljajo kot dobri gospodarji, zakaj ne marajo delnic, saj bi na ta način lahko vplivali na odstranitev nesposobnih menedžerjev. Če bi jim to uspelo, bi jih sindikat podprl!

PANORAMA: Pred dvajsetimi leti ste izstopili iz sindikata. Potlej pa ste postali eden izmed tako imenovanih sindikalnih motorjev v Metalki. Kaj menite o današnji vlogi sindikata, o pluralizmu in odnosu strank do sindikatov?

KUŠLAN: Kot sem že omenil, sem pred približno dvajsetimi leti izstopil iz sindikata, ker se mi je zdel preveč zbrokratiziran in odrezan od življenja. No, po razvetu strankarstva in sindikalnega pluralizma so tudi pri nas izvedli anketo o članstvu. Trije sindikati so predstavili programe, vendar se je sprva včlanilo kaj malo delavcev. Stari sindikat je

veselo spal, kar pri takem vodstvu res ni bilo nič čudnega. Šele ko mi je prekipelo zaradi dejanske vse večje brezpravnosti delavcev in ignorantskega odnosa menedžmenta, sem osebno odšel na Dalmatino vojo po prijavnice in jih razdelil delavcem. Sprva se je včlanila približno polovica, ko pa smo zadnji tretjino za grožnjo s stavko izsilili spoštovanje kolektivne pogodbe, so mnogi sami šli po prijavnice. Stari predsednik, ki je po inerciji ostal še naprej, ni migl niti s prstom.

Prvič smo se Metalkini sindikalisti zbrali pred opozorilno stavko leta 1992, ko smo se sploh presteli. Na izrecno vprašanje so mi predstavniki Samostojnega sindikata iz skupnih služb in Commerce povedali, da so prestopili k Neodvisnosti. Na vprašanje o udeležbi v opozorilni stavki je njihov predstavnik samo povedal, da ne bodo sodelovali. Njihova stvar, samo rekel sem, naj nam ne mečejo polen pod nogo. To je tudi obljubil. Po kampanji Demosa proti stavki pa so izdali sporočilo za javnost, v katerem »sindikat Metalka« obsoja stavko.

Naša trgovina pa je bila tisti dan edina, ki je bila dejansko dve uri zaprta. Prav tako je stavkal Računalniški inženiring. Tako je Neodvisnost držala besedo. Vseeno pa moram eni njihovih zaupnic izreči vse priznanje. Ko smo prvič izsilili spoštovanje kolektivne pogodbe, me je edina poklicala, čeprav je v drugem podjetju in drugem sindikatu, medtem ko so bili vsi naši tiho in so imeli tudi sami korist od tega.

Sindikalni pluralizem na slovenski način je velika neumnost, ker je med njimi kar nekaj kukavičjih jajc, največje pa je žal Neodvisnost. Če se gre sindikat preganjanje čarovnic in obliki rdečih direktorjev samo zato, ker so »rdeči«, potem z bogom pamet. Vsi skupaj bi morali preganjati predvsem slabe direktorje (kar bi normalno morali storiti lastniki) in se boriti proti slabim lastnikom. Skrajno podlo je loviti članstvo na račun paketov iz humanitarne pomoči, kar počnejo nekateri. Seveda gre to selektivno, vendar ne na osnovi ocene gnotnega stanja, temveč članske pripadnosti. Kot sindikalisti in kot člani Delavske stranke (tisti, ki smo) bi se morali boriti predvsem za to, da taká pomoč nobenemu zaposlenemu ne bi bila več potrebna. Država, ki tega pri slovenskem narodnem dohodku ni sposobna zagotoviti, se ne more imenovati socialna. V razmerah kapitalizma prvotne akumulacije je spodbujanje mednarodnih spopadov naravnost izdajalsko početje. Tudi v tujini obstajajo strankarsko obarvani sindikati, vendar ko gre za vitalne interese delavcev, stopijo skupaj. Kaj se je samo dogajalo okrog zakona o reprezentativnosti in z različnimi številkami o članstvu. Če bi bilo toliko zaposlenih, kot sindikati pravijo, da imajo članov, pri nas sploh ne bi imeli brezposelnih! Sicer pa lahko rečem, da ima DSS, ki se je zdaj preimenovala v Delavsko zvezo v okviru ZL, prav gotovo med vsemi največ posluha za delavce in je tudi njen primarni cilj boj za delavske interese.

PANORAMA: Srečujemo se s nezavidnim položajem delavskih zaupnikov v podjetjih. Njihov boj za uveljavitev kolektivnih pogodb in normalnih pogojev dela je težak in pogosto tudi tvegan. Pomoč sindikalnih aktivistov izven podjetja je v takih primerih nezamisljiva. Kako gledate na ta vprašanja?

KUŠLAN: Čeprav smo po zakonu zaščiteni, se je že marsikakšen zaupnik znašel na cesti iz takšnih ali drugačnih razlogov. Zase lahko povem, da so me zaradi piškavih 92 tolarjev, kolikor sem stranki po nesreči preveč zaračunal in jih tudi poravnal iz lastnega žepa, skušali spraviti na disciplinsko. O premetitvah niti ne govorim, tako se je zgodilo, da je v največji enoti ostala ena sama poverjenica in en poverjenik, zaupnika pa ni sploh nobenega. Problemi pa so prav tam največji! Normativno so sicer odnosi z vodstvom urejeni, v praksi pa je marsikaj narobe. Pri tem pa normalno najkrajšo potegejeto

tisti z najnižjimi plačami. Sicer moram priznati, da sedaj tarifni del KP v glavnem spoštujejo, vendar je še marsikaj narobe. Sam sem že večkrat dal nepriklonno ostavko, vendar so se delavci na tajnem glasovanju vedno opredelili zame. Vendar imam dovolj. Počakal bom le še, da se podjetje olastni in da izvolimo svet delavcev. Da ga še nimamo, je prav tako velika zasluga nekaterih sindikalistov. Žal.

Sekretar območnega sindikata trgovine Stane Drobnič nam je v veliko pomoč in se je pri nas kar precej angažiral. Prav tako sem zadovoljen s pravno službo, manj pa s sindikatom trgovine kot celoto. Mislim, da je kar prav, da so zamenjali predsednika. Kdor je sindikalist samo do konca delovnega časa, je bolje, da gre. Lahko rečem, da sta mi bila po potrebi na voljo, če je bilo le mogoče, tako Rajko Lesjak kot Dušan Semolič in še nekateri drugi člani predsedstva. Zgodilo se je, da so vodilni oddali čiščenje v najem privatniku, s tem da je hkrati prevzel tudi delavke. Kako se jim godi in kaj je z njihovo pravno in socialno varnostjo, bolje, da ne govorim. Pravnik na sindikatu je imel tožbo proti podjetju in proti privatniku že pripravljeno, pa so gosti, drugače jim ne morem reči, odstopile od tožbe. Delovna inspekcija stvar pozna in pričakoval bi, da bo potem, ko je bil sprejet nov zakon o inspekciji dela, ukrepala. Pa vse kaže, da je dobila namesto obljubljenih zob samo protezo. Upam, da bo to prebrala tudi gospa ministrica za delo, in če že zaradi ničesar drugega, intervenirala zaradi strankarske pripadnosti!

PANORAMA: Pred nami je 3. kongres Zveze Svobodnih sindikatov Slovenije. Kaj pričakujete od njega?

KUŠLAN: Od kongresa pričakujem, da bo utrdil akcijsko enotnost sindikatov in povečal njihovo učinkovitost. Normativizem bo sicer dodatno zapolnil sindikalno birokracijo, koliko pa bodo delavci s tem bolje zaščiteni, bomo pa še videli. Res je temelj sindikalne dejavnosti panoi in ne teritorialni princip, vendar poudarjam, mene zanima učinkovitost sindikata in višja raven zaščite delavskih pravic!

Sprememba statuta in programa ne poznana potanko, kako jih bo šele članstvo. Kaj je vzrok, pa sem že povedal. Marsikaj bo treba popraviti v odnosu do članstva, ker s tako odtujenim članstvom in vodstvom ni mogoče delati v takih razmerah. Kar pogledajte. Italijanski sindikati v nekaj dneh spravijo na nogo nekaj milijonov delavcev, pri nas pa jih po večmesečnih pripravah ne moremo niti deset tisoč pri 430.000 članih. Mar ne živimo že dovolj po pasje, da se ne zmoremo niti pošteno organizirati?

Moti me tudi, kar je malo izven konteksta, da je tudi med sindikalnimi funkcionarji kar nekaj »težkih« denacionalizacijskih upravičencev. Od takih je težko pričakovati, da se bodo borili za varnosti zakona o denacionalizaciji. Če tega ne zmorejo, bolje, da dajo takoj ostavko!

PANORAMA: Še dve sanjivi temi. Prva je povezana s polemiko o tem, kdo je osvobodil domovino osiroma priključil Primorsko k Sloveniji: partizani ali komunisti.

KUŠLAN: To je preprič o kuri in jajcu. Roko na srce, brez komunistov oborožene vstaje na celotnem območju Jugoslavije sploh ne bi bilo. S tem nikakor ni mogoče zanikati ogromnega deleža prav prebivalcev Primorske v protifašističnem boju. Čeprav danes nekateri hočejo ločiti osvobodilni boj od revolucije, to skoraj ni mogoče. Zanima me, kdo bi tvegval vse, pa čeprav za narodno osvoboditev, če ne bi po zmagoviti vojni ponovno dobil niti. Prav Primorske brez 4. armade sam 9. korpus nikakor ne bi mogel v celoti sam osvoboditi in bi brez nje bila mejna črta za Slovenijo dosti vzhodnejša. Mnogi danes pozabljajo, da je prav KPJ skupaj s SKOJ-em v vojni izgubila tri četrtine predvojnega članstva. Sicer pa je bil tudi okupatorski besednjak enak današnjemu pri slovenski desnici. Zanje so bili partizani banditi ali komunisti, nikoli pa krščanski demokrati npr!.

In zakaj vodstvo Zveze borcev zanika ali se sramuje revolucionarnega elementa NOB? Težko je reči, koliko je ta teza točna, vendar pa se je v času, ko se je resneje govorilo o narodni spravi, dejansko pojavila. Prav gotovo nihče ob prihodu v partizane novincem ni obljubljal obnovitve stare Jugoslavije, kakršna je bila, ker bi ljudi s tem takoj odbil. Prav vera v novo državo in boljše življenje je gnala borce naprej. In to je tisti revolucionarni element, ki se ga ZZZ NOV nikakor ne bi smela sramovati. Da pa so bile ravno proletarske smole udarna pest partizanske vojske, je jasno in jasno je tudi zakaj. Ne glede na stalinistične odklone že med vojno, nikakor ni mogoče zanikati ogromnega deleža komunistov v osvobodilni vojni in si brez dvoma zaradi tega zaslužijo vse priznanje. Res pa je bil primaren cilj vseh osvobodilni boj, povsem logično. Očitno tega ne vedo samo stranke slovenske pomladi in Peterle.

PANORAMA:... in druga tema: kako ocenjujete, da nastopate v intervjuju za Panoramam tako za direktorjem Instituta Jožef Stefan, za dr. Danilom Zavrtnikom?

KUŠLAN: Zame je velika čast, da je bil vaš sogovornik pred mano dr. Danilo Zavrtnik in se tudi v marsičem strinjam s tistim, kar vam je povedal. Z g. Edom Pirkmajerjem pa je stvar drugačna. Vsa čast njegovemu znanstvenemu delu, toda način, kako skuša priti do svoje nacionalizirane lastnine, pa ni ravno hvalevreden. V enem primeru nastopa kot direktni upravičenec, v drugem, mojem konkretno, pa kot zastopnik. Trmasto vztraja pri prvotni v naravi, pri tem pa postavlja take nemogoče pogoje za najem, da bi lahko obe trgovini mirne duše zaprli. Seveda je jasno, da mu v primeru Topniške niti ne gre toliko za stavbo kot za zemljišče, ki bo po izgradnji kompleksa na območju bivše vojašnice veliko več vredno. Nikakor noče pristati na delež v delnicah, čeprav je kot predsednik Gospodarske stranke ves čas govoril, da so samo stari lastniki dobri gospodarji. Mogoče res, toda zakaj potem ne mara delnic, če bi se na tak način lahko znebili nesposobnežev med vodilnimi. Pomnovo poudarjam, če bi to dosegel, bi imel vso podporo sindikata!

Sicer pa se ravno na primeru Topniške in Goriške vidi, kako trapast in krivičen je ZDEN. Metalka je konkretno Topniško po tržni ceni kupila od TKG-ja, zdaj pa je ona denacionalizacijski zavezanec in na tak način gre lahko po vodi čez 30 delovnih mest, z Goriško čez 40. Vendar sem prepričan, da ne bo tako hudo, ker me je ravno zbiranje podpisov za podporo reviziji ZDEN prepričalo, da tudi v primeru, če bi se v parlamentu zalomilo, ne bi bil problem zbrati 40.000 podpisov za referendum in tudi njegov uspeh me ne skrbi.

Piše: Martin Ivanič

Lokalno nategovanje

94

Predvolilni čas spet neusmiljeno razgalja sprevrženost političnih manir v deželi. Po eni strani se politiki med seboj grizejo kot stekli psi in javna občila temu njihovemu nagonu v marsikaterem pogledu vneto strežejo. Toda z druge strani politične stranke državljanom kažejo svoje sladke in mile obraze, trošijo jim svoje zvočne publike, da se človek boji stakniti sladkorno bolezen od samega poslušanja njihovih prekipajočih obljub.

Vsekakor lahko razumemo, da politika v predvolilnem času obljublja in napoveduje. Razumemo, da nam kaže svoj najslajši obraz, obraz nedolžnega otročiča in skoraj ga ni človeka, ki bi ga to pustilo ravnodušnega. Vendar za volilce ni najbolj nevaren delirij, v katerega nas ves ta rompom-pom vleče. Nevaren je varljivi občutek, ki mu v svojem nenehnem upanju zlahka naseda: Občutek, da so navsezadnje le oni tisti »faktor«, od katerega je vse skupaj odvisno.

Morda naslednja primerjava ni najboljša, vendar ni brez podlage: V prejšnjih časih, ko je bilo še vse družbeno (»naše«), se je delavcev zlasti v času stopnjevanja inflacije vedno znova lotevala nejevolja zaradi pičilnih plač. Oblast pa je

vselej imela pretanjen občutek za taktične poteze. Tik preden bi se nejevolja razplamtela, je delavec milostno malce povečala plače v obliki nekakšnih poračunov. In čeprav jim je razdelila samo nekaj drobčin od njihove pogače, so se vsakokrat naravnost otročje razveselili goljufivega videza, da jim je oblast nekaj dala.

Z volilnimi obljubami je nadvse podobno: Stranke nam vedno znova obljubljujejo tisto, zaradi česar smo jih izvolili že zadnjič in še pred tem. Toda ta zlaganost, da nam vedno znova prodajajo nekaj, kar smo od njih na prejšnjih volitvah že kupili, ni edina perverzno obnašanja političnih strank in politikov. To je kajpada lažljivo in goljufivo. Toda hkrati je nadvse žaljivo in za volilce ponižujoče dejstvo, ker nas imajo za tako obupne bebe, da nam sploh upajo ponujati in drago prodajati vedno isto politično kramo. Naj vam povem malce robato, zakaj sam ne grem na nobeno predvolilno zborovanje (pri čemer upam, da mi bo uredništvo pogledalo skozi prste, saj se takšne stvari navadno ne pišejo)! Bojim se namreč, da ne bi imel dovolj potrpežljivosti poslušati agitatorja, kako mi znova in znova po-

šteno in iskreno gleda v oči in mi prodja megljo in me ima očitno za zarobljenega telebana. Kaj lahko bi me to pripravilo do česa, kar ne bi bilo dobro niti za agitatorja niti zame. Zlasti zame, saj ima on navsezadnje pravico, da mi skuša prodati svojo crknjeno kuro, če sem dovolj trapast, da jo kupim.

V tem pogledu sploh ne ločujem »svojih« in »njihovih« politikov. In če me kaj pri ljudeh prese- neča, je to ravno dejstvo, da se tako krčevito opredeljuje za svoje politične tabore, stranke in ljudi. Pa to niso vedno ljudje, ki tudi sicer ne bi znali misliti s svojo glavo. Nasprotno, vmes so tudi številni posamezniki zavidljive pameti. In vendar jih politika nekako omami, pri njih izživlja strastne simpatije ali antipatije, ki jih utemeljujejo zgolj z besedami in ocenami »svojih« politikov. Ni mogoče razumeti, kako da ljudje tako zlahka pozabljajo, da so besede edino orožje politikov – tako kot so poslovni rezultati npr. edino orožje poslovnih ljudi, kot so umetniška dela edino orožje umetnikov ali znanstveni dosežki edino orožje znanstvenikov. Če torej s tolikšno kritičnostjo motrimo in ocenjujemo njihova dela, zakaj tako lahkotno sprejemamo verbalne »produkte« politikov?

Ob rečenem pa je še nekaj, kar bi nas moralo v časih političnega snubljenja opozarjati na kar največjo previdnost. Gre za tenko in prozorno demagoško izrabljanja posebno občutljivih vprašanj ali družbenih skupin pri ustvarjanju čim bolj prepričljivega videza strank, videza, ki naj dokaže posebno skrb določene stranke za takšne (recimo jim pozabljene ali odrinjene) teme in skupine. Tako se nekateri skrajno nemoralno

začno zanimati za invalide, drugi za mlade, tretji pogrevajo nacionalne penzije in jih vzporejajo z delavskimi plačami (ne da bi v tem pogledu kaj storili večeraj, ko so bili na oblasti, čeravno je bilo že takrat več kot nujno!). Ni težko opaziti, kako se večerajšnji militaristi spreminjajo v mirovnike in mirovniki v militariste (beri varuhe nacionalne varnosti!). Nedavni zapravljivci državnega (proračunskega) denarja postanejo kritiki državnih razpisnežev. Kadar so v Prekmurju, bi vse storili za kmeta, v Mariboru vse za delavca. Nikjer ne omahujejo, kot da dežela ne bi bila informacijsko prepredena in kot da bi vesti iz Prekmurja v Maribor (ali obratno) potovale tri mesece. Kar govori le o njihovi oblastniški neskrupuloznosti in brezobzirnem podcenjevanju ljudi, ki jim pomagajo, da se za štiri leta zavalijo na položaje, od koder nagrajujejo sebe in svoje – morda tudi iskrene sekundante, pozabijo pa na obljube ljudem. Sicer pa ni problema!

Priložnosti za polaganje računov v resnici sploh ne bo. Pred naslednjimi volitvami se bo ves direndaj začel znova na preizkušeni način: Namesto da bi nas volilci spraševali, zakaj obljubljene nismo izpolnili, jim bomo agresivno začeli prodajati zgodbo o malopridnosti naših političnih tekmecev (slovenski miselnosti bolj pritiče izraz sovražnikov), ki je prepredila izpolnitev naših iskrenih namer.

Sklep takšne logike se ponuja sam po sebi: Naše vrste je treba še bolj strniti in se še bolj neomajno postaviti po robu narodnim škodljivcem. Pozitivni program? Kaj neki je to?

čelno za spremembo zakona o denacionalizaciji, vendar brez jamstva države za obveznost Odškodninskega sklada. Slovenski krščanski demokrati so iz razlogov, ki so jih zlasti izrazili na zadnjem kongresu kot svoje pogojevanje za obstoj koalicije, nasprotniki kakršnihkoli sprememb zakona o denacionalizaciji. Ne gre prezreti dejstva, da so bili predlagatelji tistega dela ZDEN, ki zagotavlja vračanje premoženja RKC-ju.

Nerazumljiv je bil tudi odnos predstavnika Janševe Socialno demokratske stranke Slovenije, ki je menil, da ne bo posebne škode, če bodo zaradi denacionalizacije propadli »real-socialistični mastodonti« in če bodo delavci, v njih zaposleni, šli na cesto. S tem je predstavnik te stranke nedvoumno izpričal »socialno« noto, ki jo vsebuje naziv te stranke.

Odnos Jeliničeve Slovenske nacionalne stranke do našega predloga je bil korekten in pričakujemo lahko, da bo ta stranka naša predloga za spremembo zakona o denacionalizaciji podprla. To pričakovanje navsezadnje izhaja tudi iz udeležbe in razprav poslancev te stranke na javnem

posvetu z naslovom »Za denacionalizacijo brez novih krivic«, ki jo je konec septembra organizirala Združena lista socialnih demokratov v Cankarjevem domu.

Edina politična stranka, ki nam je v enoletnih prizadevanjih za spremembo zakona o denacionalizaciji nudila vso moralno in dejansko pomoč ter podporo, je bila Združena lista socialnih demokratov. Ne gre pozabiti, da je ob sprejemanju zakona o denacionalizaciji leta 1991 kot stranka opozicije edina bojkotirala glasovanje, v katerem so stranke tedanjega DEMOS-a s tezo o popravni krivici povzročile tisoče novih krivic in socialnih problemov tistim, ki jih niso nikomur povzročili.

In če Zdrženje lastnikov razlaščenega premoženja javno poziva (DNEVNIK, dne 9. 11. 1994) svoje člane, naj na bližnjih lokalnih volitvah glasujejo za župane in svetnike, ki so naklonjeni izvajanju sedanjega zakona o denacionalizaciji, si tudi jaz dovolim povedati, da se za spremembo zakona o denacionalizaciji odločno zavzema Združena lista socialnih demokratov, s čimer tudi z dejalnimi dokazuje, da se zavzema za ekonomsko in socialno zaščito slovenskega delavca.

S svojim DA za Evropsko unijo polovica švedskih volivcev ni oporekala izrečenim bojznim, ampak se je samo strinjala z nujnostjo širše evropske integracije, še posebej ekonomske. Ocenila je, da bi ostajanje švedske zunaj nje lahko imelo hude posledice, zlasti dolgoročne, ker ne bi imela povsem svobodnega pristopa na veliko evropsko tržišče. Zaveda se, da je za vključevanje v evropsko integracijo treba plačati določeno ceno, ki pomeni tudi precejšnje odstopanje od tradicionalne švedske nevtralnosti. Čeprav nerada, je vendarle pristala na usklajevanje svojih nacionalnih interesov in stališč z vodstvenimi organi Evropske unije in v nekem smislu celo na podrejanje birokraciji v Bruslju.

Nekaj podobnega se dogaja tudi v izvenevropskih državah, še posebej v ZDA. Ameriški predstavniki se po eni strani aktivno zavzemajo za širše ekonomske integracije v Severni in Srednji Ameriki ter v velikem azijskem in tihomorskem območju, po drugi strani pa bi radi ohranili svoje dosedanje ekonomske privilegije. Zamisel o svobodnem trgu Ka-

nade, ZDA in Mehike (takoimenovani projekt NAFTA) še zdalec ne uživa popolne podpore pri večini državljanov ZDA. Nekateri najmočnejši gospodarski krogi se temu odločno upirajo in dokazujejo, da bi pri tako zamišljeni široki ekonomski integraciji mnoge ameriške industrije prišle v kritičen položaj in bi se posledično zelo povečala nezaposlenost.

Ironija svoje vrste pa je zlasti to, da so predstavniki ZDA v dolgoletnih pogajanjih Gatta (splošni sporazum o trgovini in carinah) najbolj odločno zagovarjali potrebo po popolni liberalizaciji svetovnega trga. Sedaj ko je sporazum dosežen, pa so najglasnejši nasprotniki, ki zavlačujejo ratifikacijo sporazuma prav v ameriškem senatu in predstavniki doma. Pri tem spet navajajo, da bo sporazum o svobodni svetovni trgovini močno prizadel precejšen del ameriškega gospodarstva. Brez ameriške ratifikacije omenjenega sporazuma pa ne bo mogla povsem zažveti nova svetovna trgovinska organizacija, ki ji je sicer namenjena velika vloga.

arena

Brez kakršnih koli strokovnih argumentov so se v parlamentu znova skregali o popravljanju krivic v preteklosti. V taboru črnih bi sedaj radi dosegli, da bi dobro ime vrnil tudi tistim, ki so med vojno s prstom kazali na tiste Slovence, ki so jih potem Italijani in Nemci poslali v taborišča ali v smrt. K sreči nič ne kaže, da jim bo to uspelo.

Kamen spotike pri popravljanju

Zmernost

nju krivic pa je tudi denar in glede tega je bila najbolj odločna dr. Mateja Kožuh-Novakova iz Združene liste. Najprej je povedala, da je prejšnji režim tudi njo politično preganjal, potem pa je rekla, da krivic ni moč popraviti z denarjem, zlasti ne z denarjem, ki ga krvavo potrebujemo na drugih krajih. V času, ko se Slovenija otepa z ekonomsko krizo, ko potrebuje vsak tolar za razvoj in okrepitev države, ko je nekaj desetstisoč mladih brez dela, ko je še več mladih delavcev brez rednih dohodkov, ko ostaja nekaj tisoč mladih brez možnosti za fakultetno izobrazbo, ker nimamo sredstev za njihovo šolanje, je nedopustno, da bomo sredstva, ki jih nujno potrebujemo za razvoj take države, v kateri bodo mladi videli smisel ustvarjanja novih družin, kjer bodo videli smisel rojevanja otrok, porabljali za popravilo krivic, katerih globino ni moč nikoli finančno okvalificirati.

Ali se res ne zavedate, kolegi poslanci, da s takšnimi odločitvami o porabi državnih sredstev škodujete lastnim otrokom? Vsek politični sistem ima svoje politične žrtve. Verjeli ali ne, že sedaj se počutim politična žrtev tega sistema. Ali smo pričeli delati seznam političnih žrtev sedanjega sistema? Je spraševala dr. Kožuh-Novakova svoje poslanske kolege, ki jih sploh ni zanimalo, koliko bo državo v resnici stalo popravljanje krivic iz preteklosti.

Krivicice bo seveda treba popraviti, nekatere tudi z denarno odškodnino. Če je bil kdo po krivici zaprt, mu mora država to poplačati tudi v zaporu iz političnih razlogov, vprašanje pa je, če je to bilo vedno res. Zato pa so sodišča, da to ugotovijo, kot je dejal poslanec Zmago Jelinič, ki mu nihče ni znal in mogel razložiti, zakaj naj bi rehabilitirali narodne izdajalce.

Da strokovnost v našem parlamentu ni ravno poslanški oltar, smo že večkrat napisali. Poslanec iz vrst socialdemokracije Ivo Hvalica pa je tokrat poskrbel za posebno ponazoritev nestrokovnega poslanskega dela. V svoji veliki vnemi, ki jo kaže v zadevi HIT, se je spravljal na Novogoričane tudi s predlogom o obvezni razlagi enega od členov zakona

Površnost

o igralnicah izpred štirinajstih let. Ker se je HIT med tem lastnil, je Hvalica želel doseči tako razlago, po kateri bi se z igralništvom lahko ukvarjala samo družbena podjetja. S tem bi hitovcem »zabil še eno kajlo«. V svoji gorečnosti je predlog za obvezno razlago omenjenega zakona napisal kar sam. Gospoda Hvalico je pač treba razumeti: v svoji bitki proti Hitu se pač še najbolj zanese na lastne sile.

Gospod socialdemokratski poslanec Hvalica iz Nove Gorice pa je v svojem predlogu preprosto pozabil napisati, da omenjena razlaga o tem, kdo se sme ukvarjati z igralništvom, velja samo za posebne igre na srečo, to pa so prav tiste, ki se igrajo v igralništvu. Gospod poslanec iz SDSS je izpustil besedo »posebne«.

Če bi se to pripetilo komu drugemu, bi bilo še razumljivo, za gospoda poslance Hvalico pa je igralništvo, odkar je poslanec, postalo ne samo hobi, marveč obsedenost. Gospod socialdemokratski poslanec Hvalica je bil tisti, ki je dajal videz, da ima igralništvo v malem prstu. Takemu poslancu se taka napaka, ki je povzročila preplah v vsej državi, seveda ne bi smela zgoditi in lahko domnevamo, da se mu je zgodila iz neodpustljive površnosti, ki se navadno pripeti prav takrat, ko gre za pretirano gorečnost. Kaj vse bi gospod poslanec Hvalica dal, da bi hitovce in vse, ki so bili z njimi v zvezi, lahko spravil za zapahe in na sramotilni oder!

In tako je gospod poslanec SDSS Hvalica naredil napako, ki bi jo naredil, denimo, čevljar s čevlji brez pete ali pa krojač s sukničjem s tremi rokavi ali pa kuhar, ki bi delal cmoke iz kvašenega testa. Vsak od teh »mojstrov« bi se kajpak pogreznil od sramu, da pa k čevljarju Brezpetniku nihče ne bi več šel po čevlje, je popolnoma jasno. Gospod Hvalica pa bo še naprej čislal poslanec in sramoto parlamenta in socialdemokracije, še naprej bo imel glavno besedo, ko bo šlo za igralništvo, in še naprej bo delil lekcije levo in desno. Če ne bi odkrili njegove napake, bi res lahko šle po zlu vse tombole in sračolovi od gasilskih veselic naprej in nazaj. Da bi zadržal HIT, je bil gospod Hvalica pripravljen pomesti tudi z vsemi drugimi igrami na srečo, ki niso v družbeno-državnih rokah. K sreči njegovi vnemi v parlamentu večina ni nasleda, čeprav so mu številni poslanci kar slepo verjeli. To ni čudno, saj ima ta naš parlament s strokovnostjo nenehne težave.

Boža Gloda

Piše: Jože Šketa

Denacionalizacija in politične stranke

Z objavo predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o denacionalizaciji v Poročevalcu Državnega zbora se mi kot predlagatelju pojavlja ključno vprašanje, kakšen odnos bodo imele do tega predloga politične stranke, zastopane v parlamentu. Zato bi ta članek lahko imel tudi naslov »Ali stranke proti ljudstvu«, saj je predlog za spremembo zakona o denacionalizaciji podprlo (po računalniškem izpisu Ministrstva za notranje zadeve) 13812 volivcev. Kakšna bo usoda predloga, se bo videlo že na prvi obravnavi v državnem zboru, ki bo po vsej verjetnosti januarja 1995, žal torej po lokalnih volitvah. Ne glede na to želim s tem prispevkom sezna-

niti slovenske delavce o tem kakšen odnos so izražali do te problematike predstavniki posameznih strank na pogovorih, ki smo jih imeli z njimi v spomladanskih mesecih tega leta.

Kot prvo naj povem, da nas kljub prizadevanjem in pisnim zapisom niso želele sprejeti na pogovor Slovenska ljudska stranka (Marjan Podobnik) in Samostojna poslanska skupina (Sašo Lap). Določeno mero razumevanja sta pokazali Demokratska stranka (Tone Peršak) in Zelena Slovenija – Ekološko socialna stranka (dr. Šešerko, op.: tedaj so bili še samostojna stranka). Predstavnik Liberalno demokratske stranke je bil na-

Piše: Jože Smole

Širjenje svobodnih trgov

Odločitev dobre polovice švedskih volivcev za priključitev k Evropski uniji je še toliko pomembnejša, ker gre za državo z najvišjim življenjskim standardom, z najbolj urejeno delovno in socialno zakonodajo, z največjo emancipacijo žensk in s tradicionalno nevtralnno mednarodno politiko.

Nasprotniki (in teh je skoraj polovica) so dokazovali, da bi s članstvom v Evropski uniji švedska veliko izgubila, ker bi se v vsakem pogledu morala prilagajati današnjim širšim evropskim standardom. V vročih pole-

mikah, ki so trajale nekaj tednov pred nedeljskim referendumom, so predstavniki delavskih sindikatov izražali zaskrbljenost o prihodnjem položaju zaposlenih in obravnavanju velikih socialnih pridobitev. Še posebej glasne so bile najuglednejše ženske organizacije, ki so opozarjale na še vedno prevladujočo neenakopravnost žensk, zlasti na vodstvenih položajih, v državah Evropske unije. Pri obravnavanju gospodarskih interesov švedske pa so še posebej kritično ocenjevali možne negativne posledice na položaj ribištva.

Piše: Neven Borak

Proračunski memorandum

Proračunski memorandum se je uveljavil kot nova oblika načrtovanja in predstavljanja domače gospodarske politike poslovnih in drugi javnosti. Suhoparno povedano, opredeljuje proračunsko politiko, politiko javne porabe in razvojno politiko, posebej pa delež proračunske porabe v bruto domačem proizvodu, osnovne proporce prihodkov in odhodkov ter skupni znesek prihodkov in odhodkov proračuna. Njegova vsebina seveda presega proračunsko vprašanja, saj gre dejansko za dokument, ki želi celovito zajeti vsa področja gospodarske in socialne politike in se še dodatno preplesti z razvojnimi vprašanji. Tako tokratni memorandum želi opredeliti predvsem temeljne politike do posameznih

javnofinančnih blagajn, predvsem do vprašanj financiranja obveznega pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja, ter temeljne cilje in ukrepe ekonomske politike, ki bi omogočili znižanje inflacije, in socialne politike.

Za razliko od preteklega memorandum, ki je svaril pred optimizmom, memorandum za naslednje leto kipi od zadovoljstva. Izhaja iz ocene, da je Slovenija z letom 1993 prebrodila najnižjo točko gospodarske krize in da po uspešno izpeljani osamosvojitveni in stabilizacijski fazi slovenske tranzicije postopno že prevladujejo njuni pozitivni učinki nad kratkoročnimi stroški, karkoli že to pomeni. Memorandum tudi ocenjuje, da so doslej izvedene reforme gospodar-

skega sistema povzročile velike spremembe v gospodarski strukturi, ki ne le da omogočajo, temveč naravnost silijo v učinkovitejšo izrabo in lokacijo razpoložljivih proizvodnih dejavnikov. In to celo v razmerah neopravljene privatizacije, ki je še pred kratkim bila priljubljena refren pri opravičevanju slabih narodnogospodarskih rezultatov. Zato naj bi po memorandumu bile izhodiščne razmere za prihodnji gospodarski razvoj neprimerno ugodnejše, negotovost glede prihodnosti pa bistveno manjša kot na začetku tranzicije.

Poleg optimizma, ki ne moti, odnosa do obrestnih mer, zanj je značilno moteče prevladovanje populizma, je tretja pomembna značilnost memorandumu zdaj že nekajletno prizadevanje, da bi proračunska poraba pridobila večji delež na račun zmanjšanja porabe javnofinančnih blagajn, zdravstvene in pokojninske. Tudi v tem je nekaj birokratskega revanšizma in prepričanosti administracije, da je neprekosljiva v ravnanju z denarjem.

Sedanja gospodarska gibanja v realnem sektorju, to je v sektorju gospodarstva oziroma podjetij, so po memorandumu ugodna, saj je dosežena stabilnost tečaja tolarja in zaustavljena re-

alna rast stroškov dela. Kljub temu pa ni jasno, od kod še vedno visoka inflacija. Ker o davkih in prispevkih molči, za cene v lastni pristojnosti pa napoveduje, da bodo v naslednjem letu še bolj mirovale kot letos, se zastavlja vprašanje, kje še tišči inflacijski pritisk. V vladnem gledanju na gospodarsko politiko se sistematično že dobrih šest mesecev s prstom kaže na posojilne in depozitne obrestne mere. Drugi dejavnik poleg obrestnih mer naj bi bili indeksacijski mehanizmi. Ni mi povsem jasno, ali memorandum sporoča, da tako imenovani »fundamentals« pri inflaciji ne igrajo več nobene vloge in da so zdaj na vrsti »prenosni« inflacijski mehanizmi. Poleg makroekonomske stabilnosti naj bi obrestne mere ogrozile celo razvojne obete: od obrestnih mer se pričakuje, da bodo hkrati vplivale na večanje domačega varčevanja in na povečanje investicij. Vladi je šteti v dobro, da je spregovorila o razvoju in rasti in da v svoje vidno polje vnaša tudi problem brezposelnosti. Po nekaj letih je prijetno brati, da načrtovani dvig produktivnosti dela ne bo temeljil na odpuščenju delavcev, čeprav ostane slab priokus od obljubi za zagotavljanje investicijam »prizajno okolje«, ki naj bi celo pritegnila tuje investitorje, in to po celi vrsti jasnih signalov, da je stvarno razpoloženje nenaklonjeno tujcem, četudi bi kaj investirali. Glede denarne in tečajne

politike vlada nima idej, niti toliko ne, da bi povežala tečaj, denar in obrestno mero. Prav v denarni politiki je tudi največja ovira za njene finančne želje in načrte. Ovira ni v tem, da se ne more niti simbolično zadolžiti pri centralni banki, čeprav ima za to zakonsko podlago, temveč v tem, da ji centralna banka učinkovito zapira prostor za domače zadolževanje s svojo politiko sterilizacij oziroma zadolževanja, za katerega nima povsem jasnega zakonskega ozadja. Konec koncev je vseeno, ali se zadolžuje država ali centralna banka, če sta na isti strani in če se ve, kdo je prva vliolina in kdo druga. Vprašanje pa je, ali si lahko privoščimo dve državni politiki zadolževanja. Ob bok politiki zadolževanja moramo postaviti pomembno sestavino javnega kreditiranja. S svojim garancijskim potencialom in drugim instrumenti usmerjanja kreditov postaja država čedalje bolj vpletena v siceršnji kreditni sistem, ki ga moramo zaradi primerljivosti z Zahodom poimenovali privatni – gre za dolgovne podjetij. Problem razdolževanja podjetij pa bo še lep čas prevladujoča sestavina industrijske politike, kamor ga je vlada umestila.

Na koncu se dotaknimo še politike dohodka, socialne politike, politike zaposlovanja in vladnega odnosa do javnofinančnih blagajn. Pri politiki dohodka bo osnovni cilj vlade skorajda popolna odprava indeksacije, od katere bo odvisno, ali bo inflacija v letu

1995 dvoštevilčna ali enoštevnična. Cilj je zelo ambiciozen. Hkrati je tudi edini bistveni in operativno popolnoma razpoznaven cilj. Pri zaposlovanju politiki še vedno uporablja pojem aktivne politike zaposlovanja, čeprav je v razmerah presežne ponudbe delovne sile vsaka politika zaposlovanja aktivna. Gotovo pa je, da zapisana politika presega obzorje enoletnega proračunskega memorandum, in zato ni jasno, ali bo k povečanju zaposlenosti za en odstotek preprosto prispevala napovedana konjunktura ali vladna politika.

Formulacija, da bo pri vodenju socialne politike vlada morala upoštevati javnofinančne omejitve in spremljen dohodkovni in socialni položaj v Sloveniji ter da denarno izražena realna raven individualnih pravic ne bo zmanjšana, je presenetljivo nejasna. Morda je to zapleten način, da se pove, da drugo leto ne bo slabše, boljše pa tudi ne. Na tem mestu se ustavimo pri pokojninskem zavarovanju. Poudarimo samo to, da ne gre vedno samo ali zgolj za makroekonomsko vprašanje. Razmere dobivajo razežnost medgeneracijskega konflikta. Na zdravstvenem področju je drugače: strošek zdravstvene reforme želi vlada povečati, manjši del prevlati prek dviga prispevne stopnje, večji del pa prek prostovoljnega zavarovanja, saj misli zmanjšati obseg storitev, ki se plačujejo iz obveznega zavarovanja.

Piše: Drago Kuhar

Trubar prekmurski

Prva protestantska prekmursko slovenska knjiga Franca Temlina Krajnškega Mali katekizem iz leta 1715 je bila prvi rojstveni dar za narod živeči v doljnih in ravninah, na poljinah in bregovih. Vsaka blažena daritev modrije zmerom požene globoke korenine, ki se razrastejo po deželju, če je domača gruda le dovolj gnojena s hrepenenjem in željo po samosvojesti, katera pa ni uresničljiva, če posameznik nima v rokah in duši pravega orodja; narodov jezik, ki si zida svoj dom med trdimi platnicami, da se popisani listi ne porazgubijo, ker se edino tako pozabljivi spomin ne more razživeti.

Ustvarjalni stopaj imenovane luteranskega možakarja je zapluzil tako neizbrisno sled v prekmursko slovensko življenje, da se je oranje na obzorju ustvarjalnosti in prosvetljevanje moralo nadaljevati. Duhovno setev je udeležil Mihael Sever Vanečki, učitelj in kantor slovenskega naroda v Slovenski krajini, ki je na svetlo dal leta 1747 knjigo Red zveličanstva. Svojo korenitost in bistrost je zasadil v obliki vprašanj in odgovorov tak pred oltarjem kak pred katedrom, kak tudi v krog domačnost

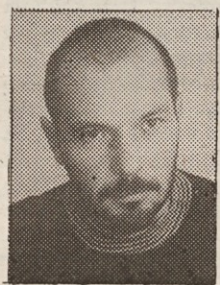
zavedajoče familije. Šolajoč se na visokih šolah in beroč Primoža Trubarja in Jurija Dalmatina je cementiral med kolniki edino pravo izbrano pot za zbornost iz sebe izvrajajočega mišljenja oziroma nazora. Vedel je, da edino dialog lahko brati in sestri ljudi med seboj, ker razumljiva smiselnost je vodilo do vretine, kjer curlja čista voda pitnica; če pa si človek natoči kaj čistega v kupico, potem spozna, da je on sam sončna ura, ki s svojo tišino kaže menjavanje dneva in noči: torej romarsko zvonjenje ni zaželjeno, ampak le tisti klinc klank, ki red drži na vajeti svobode, da norost ne zbežlva.

V tretje gre rado, pravi ljudska modrost, zato ne preseneča pojavnost velikega moža Števana Kuzniča Štrukovskega, ki mu mnogi poznavalci in razlagalci tistega časa pravijo Trubar Prekmurski. Šolanje je bilo zanj nezamenljivo življenjsko vodilo in je kot šolanec prestopil mnogo šolskih pragov doma in v tujini. Nabitiranje znanja zase in izobraževanje rojakov, božja služba v mariniščini in uk otrok v knjižnem jeziku, prizadevanje za slovensko cerkev in šolo, prevajanje posvetnih in religiozoloških knjig, še

bolj pa lastno pisno ustvarjanje so tiste duhovnozgodovinske niti, ki so pletle eksistencialno, etično in estetsko mrežo Prekmurca, Slovence Slovenske krajine in ta mreža se ni strgala vse do dandanašnjih, čeprav so to papiristični nekaterniki poskušali z vsemi mogočimi in nemogočimi orodji, a vse zaman. Kot učitelj in pastor, pa tudi kantor po potrebi, je neizmerljiv del svoje volje, energije in vzgojnoizobraževalne moči namenjal starim in mladim rojakom, predvsem pa odrasčajočim otrokom, saj je detinstvo želel z veliko skrbnostjo pripraviti za mladost, ta pa se naj potem sama s svojo kreativnostjo oblikuje v odraslost, starost pa naj biva kot napotek za hojo po pravi poti.

Dobro se je zavedal, da prekmurskemu človeku najbolj primanjkuje knjige razno raznih vsebin: in to tak za družino kak za cerkev in za šolo. To spoznanje ga je vodilo k pisanju. Leta 1754 izide Vere krščanske kratki nauk, leta 1771 pa njegovo najpomembnejše delo Novi zakon, ki je predvsem v prekmurski knjižni jeziku drugo delo Biblije. Napisal pa je tudi abecednik, katekizem, čitanko, matematične knjige in zbiral je več sto let stare pesmi svojih staršev, dedov in pradedov, ki jih je skrbno zapisoval, popravljal in jim dajal razumljivi smisel. Zavedal se je velikega pomena pete pesmi.

Prej imenovani knjigi sta tako pomembni kot Trubarjeve, še posebej, če vemo, da je obema Števan Kuzniča Štrukovski napisal še Predgovor, kjer eksplicira svoje poslanstvo slovenskemu narodu. Slovenec, Trubar Prekmurski je opismenjevanje naroda razumel kot svetopismentevo.

Piše: Franci Križanič

Počasnejše zniževanje brezposelnosti

Drugače kot pomladi, ko je zaposlenost na Slovenskem iz meseca v mesec počasneje upadala (poleti pa že naraščala), pri čemer se je število brezposelnih vedno hitreje zmanjševalo, so se na začetku jeseni (podatki o zaposlenosti so do avgusta, o številu brezposelnih pa tudi za september) razmere zopet poslabšale. Zaposlenost se pospešeno zmanjšuje, število brezposelnih pa iz meseca v mesec počasneje upada. Če bo šlo tako naprej, bo začelo zopet trendno naraščati.

Avgusta je bilo na Slovenskem v delovnem razmerju 644 000 ljudi, njihovo število je upadalo po odstotek letno ter bilo dobra 2% manjše kot pred letom. Poleg tega je imelo v lastni režiji delo še 105 000 ljudi oziroma skoraj 3% več kot avgusta lani. Podobno kot prejšnje mesece je avgusta število ljudi v delovnem razmerju v gospodarstvu upadalo (po 3% letno), v negospodarstvu pa naraščalo (po 4% letno). V gospodarstvu se je še naprej krepila zaposlenost v privatnem sektorju – rast po 2% letno), še zlasti močno pa se je poslabšala zaposlenost v industriji (upadanje po

4% letno). Avgusta je bilo v gospodarstvu 4% manj (v samem privatnem sektorju 12% več), v negospodarstvu pa 3% več zaposlenih kot pred letom.

Avgusta in septembra je število brezposelnih v Sloveniji še naprej trendno upadalo. Avgusta se je zmanjševalo po 11% letno, septembra pa po 9% letno. Avgusta je delo iskalo 124 000, septembra pa skoraj 126 000 ljudi. V obeh mesecih približno 7% manj kot pred letom. Stopnja brezposelnosti se je od avgustovskih 14,3% septembra povzpela na 14,4%. Trendno upadanje kaže, da se število iskancev zaposlitve povečuje zaradi sezone in da se bo njihovo število na pomlad zopet zmanjšalo (če se ne bo začela brezposelnost na Slovenskem zopet trendno povečevati).

Poleg neposrednega zmanjševanja števila brezposelnih se je umirjanje krize nezaposlenosti v letošnjem prvem polletju kazalo tudi s povečanim pretokom ljudi med zaposlenostjo in brezposelnostjo. Ta pretok se od lanskega oktobra dalje pospešeno povečuje (čeprav iz meseca v mesec sezonsko močno niha). Avgu-

sta je bila (sicer sezonsko nizka) stopnja fluktuacije v zaposlenosti in iz nje blizu 11-odstotna, kar je bilo skoraj četrtino več kot avgusta lani.

Podobno kot lani je tudi letošnja majska anketa po metodologiji Mednarodne organizacije dela pokazala, da približno vsak tretji prijavljeni iskalec zaposlitve dela. V zadnjem letu (od lanskega do letošnjega maja) se je število zaposlenih iskancev zaposlitve povečalo še za kakšnih dva tisoč, kar kaže na dodatno zmanjšanje krize brezposelnosti.

Kakor vsa leta zmanjševanja močnosti za zaposlitev (po letu 1987), se je tudi v zadnjem letu zmanjšalo število za delo aktivno zainteresiranih ljudi (tistih, ki delajo ali iščejo zaposlitev). Od lanskega do letošnjega avgusta je upadlo za dobrih 22 000 oziroma 2,6%. Ta umik omogoča paradoksalne razmere, v katerih se je zmanjšalo tako število ljudi, ki imajo delo (od avgusta lani do istega meseca letos za dobrih 13 000, pri čemer se je število zaposlenih zmanjšalo za 16 000, število samozaposlenih pa povečalo za slabih 3 000), kot število ljudi, ki delo iščejo (v enakem obdobju za skoraj 9 000). V končnem seštevkju so eni in drugi zapustili za delo aktivno zainteresirano delovno silo.

Število prostih delovnih mest je avgusta upadalo po 4% letno in bilo še 6% večje kot pred letom. V primerjavi s julijem razmahom je bilo poslabšanje zelo močno, čeprav je v počitniškem avgustu možen tudi zgolj začasen nihaj navzdol v povpraševanju po delu oziroma v ponudbi delovnih mest.

KNJIGARNA **M** KONZORCIJ d.o.o.

Slovenska 29 • Ljubljana • telefon 212 167 • fax 224 057

Prava nastava za nakup decembrskih daril za otroke in odrasle!

KNJIGARNA **M** KAZINA

Kongresni trg 1 • Ljubljana • telefon 217 496

Parlamentarna razprava o popravni krivic

Piše: Ivan Pivk

Med drugo svetovno vojno so ZDA in Velika Britanija podpirale Stalina in njegovo diktatorsko komunistično oblast. Očitno so vedele, da so bile takrat sile nacifašistične osi najhujša grožnja človečnosti in človeštvu. Po drugi svetovni vojni je izbruhnila hladna vojna, toda branilcem demokratične zahodne civilizacije ni prišlo nikoli niti na misel, da bi zanikali zasluge Rdeče armade v drugi svetovni vojni ali odrekli hvaležnost milijonom sovjetskih ljudi, ki so umrli v spopadu z nacističnimi vojnimi hordami. Kako to, da nekatere stranke pri nas pri vrednotenju NOB in partizanstva tega ne upoštevajo in ne ravnajo enako spodobno?

Slišijo se glasovi, ki enačijo domobrance in partizane, ki razlagajo, da so oboji padli za domovino. Je kdo kdaj slišal ali prebral, da bi kak nemški ali italijanski vojak ustrelil

se nekaterih stvari ne pove na glas in preprosto, tako da bodo vsem razumljive. Če prav razumem Združeno listo, je njeno stališče takole: smo za popravno krivic, vendar ne z zakonom, ki ga prevetava dve popolnoma napačni izhodišči. Prvo se glasi, da je bil narodnoosvobodilni boj zgolj »krvava revolucija« in nič drugega. Drugo pa pravi, da so belogardisti, plavogardisti, domobranci in drugi domači izdajalci ravnali moralno pravilno, častno in pokončno. Teh dveh izhodišč Združena lista kot stranka, ki nekaj za NOB in trpljenje svojega naroda med okupacijo v drugi svetovni vojni, ne more in noče sprejeti.

Popolnoma se strinjam z Združeno listo. Tako zastavljen zakon zavračam tudi jaz. Prepričan sem, da so se tudi komunisti – partizani najprej borili proti okupatorjem in za svobodo svojega naroda.

Hkrati pa za svet, v katerem bosta delu pripadala čast in oblast. Mnogi so padli v prvih partizanskih vrstah. Povojni spopad za oblast je druga in za mnoge partizane in komuniste manj častna zgodba. Po bitih, ne da bi jim pravično sodili, je bilo tih po vojni 10 do 11 000 domobrancev.

Čudno je, da takega, za slovenski narod žaljivega zakona v en glas ne zavračajo tudi vse druge parlamentarne stranke. Sprašujem jih, kako bomo Slovenci, ki nam zaradi takšnega stališča odrekajo mednarodno veljavo zmogovite antifašistične zaveziške sile, branili svoje nacionalne, ponavljam, nacionalne, in ne strankarske interese, pred pogoltnim italijanskim neofašizmom? Slabim učencem se rado zgodi, da ponavljajo razred. Se vam ne zdi, da je bila naša ZGODOVINA preveč strašna, da bi se nam smela ponoviti?

NE BODITE ČUK, BODITE SOVA

STUDIO COTIČ-TROJER & POBUDA

MODROST JE V ZNANJU

Znanja imamo v podjetju Donit Filter veliko. Že 50 let raziskujemo in preizkušamo, razvijamo in dopolnjujemo, izdelujemo in prodajamo filtre za raznovrstna motorna vozila. Tradicijo smo povezali z odločitvijo, da v naši proizvodnji dajemo prednost zanesljivosti in kakovosti. Zato lahko danes brez težav v najbližji trgovini kupite cenejši filter od našega.

Ali smo se odločili modro ali ne, nam lahko povedo milijoni zadovoljnih uporabnikov na vseh celinah. In naši poslovni partnerji, med katerimi so tudi veliki svetovni proizvajalci vozil in strojev, v številni BMW, Škoda, Citroën, Volvo, Fiat, Volkswagen, Renault in Mercedes. Ponosni smo, da več kot 80% naših izdelkov izvažamo, in to predvsem na zahtevne trge.

Vprašanje je, ali boste tudi vi ravnali modro, ko boste filter v motorju zamenjali z našim filtrom. Verjetno bodo olje, zrak in gorivo v vašem motorju čistejši kot prej. Zato tvegajte, da se boste redkeje srečevali z vašim najljubšim mehanikom. Ker nimamo nič proti mehanikom, še več, prištevamo jih k svojim dobrim strankam, prepuščamo odločitev vam. Res pa je, da je modro upoštevati znanje.

Tudi domače.

DONIT FILTER
KAKOVOST, KI JO KUPIJE SVET

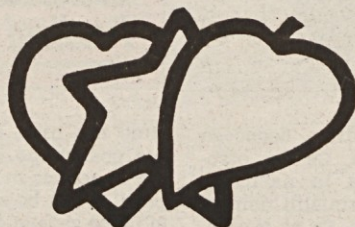
Donit Filter, podjetje za proizvodnjo filtrov, Medvode, Slovenija.

ZDRUŽENA LISTA DOBRE VOLJE

V Sloveniji imamo le eno sodobno evropsko levo stranko.

V Sloveniji imamo le eno stranko, ki je vedno na strani delavcev, upokojencev, žensk, mladih in vseh, ki živijo od lastnega dela in znanja.

Le eno stranko imamo, ki so ji razvojna vprašanja vedno prva in ki med ljudmi namesto prepira in zdrah seje optimizem in dobro voljo.

ZDRUŽENA LISTA
socialnih demokratov

PANORAMA

Zvone Šeruga je znan svetovni popotnik. O svojih potepanjih po svetu je ta svobodni novinar in fotograf izdal že tri dobro prodajane knjige, znan je po številnih predavanjih po Sloveniji in televizijskih oddajah, ki jih je pripravil. Zase pravi, da je njegova življenjska filozofija kontrolirana lenoba, pa vendar ogromno dela. Na svojih potovanjih srečuje večinoma prijazne ljudi. Kako te bodo ljudje sprejeli, je največkrat odvisno od tebe samega, pravi. Sedaj se z ženo Romano in hčerko Kajo odpravlja za eno leto okoli sveta. In kako se je vse začelo?

— Začelo se je skoraj »klasično«, kot pri večini gimnazijcev, ki so se odločili, da bodo študirali novinarstvo. Prepričan sem, da jih večina misli, da bodo prišli v poklic, ki bo omogočal potovanja po svetu, pisanje o teh dogodivščinah in prijetno življenje. No, devetdesetimi odstotkom gotovo pri teh željah ne uspe. Tudi sam sem bil blizu tega, da bi zajadral v vsakdanje novinarske vode. Zaprtil sem namreč za študentsko pri Dolenjskem listu in je k sreči nisem dobil. Če bi jo, bi najbrž za dolgo časa ali pa za vselej pisal o lokalni ravni dogodkov.

— In na fakulteti ste začeli s svojimi potovanji in pisanjem?

— Ne takoj na začetku. Predstavljajte si, da sem bil skromen, kmečki fant, ki je bil navajen domačega dela, ki je krave pasel, hodil v cerkev in eksotična potovanja zanj niso bila čisto vsakdanji del razmišljanja o življenju. Res pa so na fakulteti vzbrstle moje želje po potovanju. In željo po potovanju sem povezal še s pisanjem o ljudeh in krajih, ki sem jih spoznaval in srečeval. Pa ne mislite, da je to šlo kar enostavno. Bilo je veliko potovanj, o katerih sem tudi pisal, pa zaslužek še zdaleč ni zadoščal za pokritje stroškov. Honorarji od objav še zdaleč niso pokrivali stroškov, prej se mi je morda to dobro zdelo, pogledajte, kakšen frajer sem, potujem po eksotičnih krajih, o katerih drugi le sanjajo, pa še pišem o tem.

— Na teh svojih potepanjih ste tudi fotografirali, toda spocetka je fotografiranje pomnilo za vas nekaj drugega?

— Da, s fotografijo sem se tudi ukvarjal, pravzaprav mi je na začetku omogočala, da sem sploh potoval. Fotografiranje sem obvladal in tako sem se lotil slikanja otrok po solah. Tega sem se intenzivno lotil, in če sem poslikal dve šoli, mi je zaslužek zadoščal za štiri mesece potovanja po Indiji z avtostopom.

— Torej ste sistem kar hitro »pogrnili«?

— Sploh ne. Do položaja, v katerem sem danes, je bilo potrebnega veliko trdega dela in iznajdljivosti. To sploh ni bilo enostavno, to, da mi danes pokrovitelji plačajo potovanja, je rezultat trdega in dolgotrajnega dela. Danes se najde kak mlad nadobudnež in mi telefonira, poslušaj, kako naj dobim sponzorje za moje čudovito

zamišljeno potovanje. To, da danes dokaj brezskrbno potujem, je rezultat mojega »minulega dela«. Ni enostavno dobiti sponzorje in ni enostavno objaviti vse tisto, kar doživiš na potovanjih.

— Nam boste izdali recept?

— Še ne. Moja življenjska filozofija je kontrolirana lenoba. Potovanje se lotevam iz veselja, iz čistega veselja, da bi spoznal nove ljudi. Povsem neobremenjeno sem se odpravil na potovanja in šele v drugem planu je bilo novinarsko delo. Danes sem si res iz tega ustvaril kar dobro plačano zaposlitev, toda najprej je bila želja po potovanju. Šele po dvajsetih letih lahko sam razporejам življenje tako, da del časa potujem, del pa to prodajam, kar je seveda zdaj, ko imam družino, tudi pomembno.

— Vendar niste ostali pri precej klasični shemi mladih ljudi, tudi novinarjev: kot študent se bom klatil po svetu, čim več spoznal, potem pa se bom umiril, šel v resno službo in imel ženo in otroke?

— Ja res, zame to ni bila avantura pred zaposlitvijo. Konec koncev študija nisem končal in sem obstal v četrtem letniku. Toda stvari sedaj drugače presojam. Potovanja mi poberejo kar precej energije, omenil sem že svojo kontrolirano lenobo. Sedaj sem trdno prepričan, da je mogoče čas enega leta bistveno bolj izrabiti za kaj drugega kot za izdelavo diplomske naloge v petih izvodih, z zlatimi črkami in dejstvom, da je kasneje nihče več ne bo prebral. Konec koncev v tem času lahko prepotujem pol sveta, o tem izdam knjigo v 8.000 izvodih, od tega živim in, če hočete, kupim stanovanje za mojo družino. Tako pa bi diplomiral in potem prišel v neko službo, kjer bi me gnjavil zlovoljni šef ali direktor in postavljal svoje pogoje...

— Morda kdaj čutite, da vam diploma manjka, da bi vas z njo drugače jemali?

— Nikoli nisem čutil potrebe, da bi jo imel. Tudi malokrat so me vprašali zanjo. Edino nelagodnost morda začutim, ko moram v vrsto za hčerko izpolnjevati kake obrazce o izobrazbi staršev. Pa se še takrat ne zlažem...

— Ste pa svobodni novinar in svobodnjaki imajo menda kar težave pri uveljavljanju svojega statusa.

— Res je, svobodnjak sem in ministrstvo za kulturo mi je pla-

Znani popotnik Zvone Šeruga se z ženo Romano in hčerko Kajo odpravlja na pot okoli sveta

NAMESTO KRVAVIH ZGODB SEM NAJVEČKRAT SREČEVAL PRIJAZNE LJUDI

Kontrolirana lenoba kot življenjska filozofija - Kriminalno drage knjige, posebej še šolske - Nisem še srečal lačnega ljudožerca, prijaznih ljudi pa veliko

čevalo prispevke za pokojninsko in zdravstveno zavarovanje. Sedaj imam probleme, ker sem presegel določen minimum dohodka. Nisem se dokončnega odgovora, toda očitno nisem dovolj reven, da bi lahko res kvalitetno ustvarjal. Sicer pa ne bi preveč jokal, da se v svobodnem poklicu ne da živeti, res pa je, da je žena redno zaposlena in da si tudi niska postavila ne vem kako visokih ciljev.

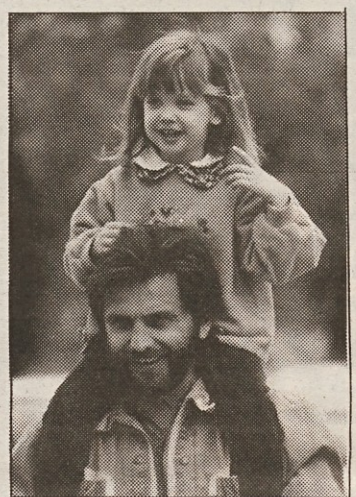
— Vendar morate svoja potovanja pokriti, jih komercialno vnovčiti?

— Gotovo. Vendar imam srečo, da ne pišem hermetično. To, kar jaz objavim v knjigah, opremim s fotografijami ali posredujem na predavanjih, je preprosto, ljudem lahko razumljivo. Napišem in povem, kakor sam vidim, hvala bogu nisem preveč kompličiran. Gotovo gre tudi za komercializem, toda pri tem se mi ni treba razprodajati. Ne ponujam se kot kdo ve kakšen umetnik, sem pa najbrž dober obrtnik v svojem poslu. Ljudem ne govorim o ljudožrcih, pač pa o navadnih ljudeh, ki jih srečujem, morda bolj s srcem, včasih tudi s strastjo, kot jih sam sprejemam in oni mene. Imam kar nekaj prijateljev in znancev, ki imajo svoje firme, širijo svoje delo, imajo vedno več zaposlenih, pa statusne simbole, mobilne, skratka uspešni so. Pa se vprašam, koliko v tem uživajo, najbrž že, pa kaj si lahko privoščijo. So lahko dan, teden, mesec dni prosti, si lahko vzamejo čas za družino? Ne morejo, če jih ni, se v službi vse podira. Vidite, sam takih problemov nimam. Vse delam sam, toda ko nekaj končam, lahko potegnem črto in grem kamorkoli. Ukvarjam se s tem, kar me resnično veseli.

— In potem spet pride želja po novem potovanju ali ponudba?

— Ponudba še najmanj. Predvsem moram sam začutiti, da mo-

ram nekaj novega narediti. Zrasti mora v meni, zanimati me mora toliko, da bi šel tja tudi na lastne stroške, pač zato, ker to moram videti. Šele potem se zadeve lotim, če plačajo, toliko boljše. Res pa sem sedaj že na ravni, da si to lahko privoščim. Potovanja so mi na primer plačali časopisi, odslužil sem jih z objavami v njih, potem pa ti ostane še veliko materiala, ki ga še moraš porabiti. In jaz

Dve tretjini prihodnje odprave

sem to zbral v treh knjigah, pa številnih predavanjih in televizijskih oddajah.

— Svoja potovanja ste doslej opisali v treh knjigah. Pred slabim letom ste izdali zadnjo - Nevarne poti. Zanimivo je, da je knjiga kljub dokaj luksuzni izvedbi dokaj poceni.

— To je rezultat dejstva, da vsa dela opravi sam. Pri tej knjigi sem bil pisec besedila, fotograf, oblikovalec, založnik, sam sem se ukvarjal s prodajo, reklamo, končno sem sam do starih zjutraj v tiskarni čakal na prve odtise. Od treh svojih knjig sem dve izdal v samozaložbi, saj sem imel s sodelavci slabe izkušnje. Imam

jasno predstavo, kaj želim, in to tudi znam narediti.

— Je to tudi pot k poceni knjigi, saj vidimo, da so podobno opremljene knjige skoraj še enkrat dražje?

— Gotovo. Moje vodilo je, da izdam ljudem dostopno knjigo. Raje cenejšo in v večji nakladi, saj knjige pišem za bralce. Knjiga »Nevarne poti« je dokaj luksuzno opremljena, v monografskem formatu in na umetniškem papirju, vsebuje 160 fotografij, od tega je več kot polovica barvnih. Če bi takšno knjigo izdala založba, bi stala tam med šestimi in sedmimi tisočaki. Sam sem jo prodajal po 3.900 tolarjev, cena izpada pa je z vsemi stroški znašala 800 tolarjev. Brez mojega dela seveda, toda tudi če prištetem vse ostale stroške (davki, prodajna marža), je polovica prodajne cene moj zaslužek. Hudo nepošteno se mi zdi, da založbe proizvedeno ceno množijo kar s količnikom deset. Zato imamo tudi drage knjige. Moje vodilo je cenena knjiga v veliki nakladi, saj knjigo pišem, da bi jo ljudje vzeli v roke, zato večino dela opravi sam, brez režije. Od naklade osem tisoč izvodov mi je ostalo še nekaj knjig in sedaj jih prodajam po 1.800 tolarjev, pa imam še zaslužek.

— Očitno vaša logika nima prav veliko posnemovalcev?

— Prav zjeki me, ko vidim, kako drage so knjige, posebej še šolske knjige. To je naravnost kriminal. Mislim, da gre tu za požrešnost, saj sam sebe ne štejem za genialca, ki bi odkril Ameriko. Preprosto, želel bi izdati še kar nekaj knjig, kvalitetnih in bogato opremljenih, toda nikoli ne bodo dražje od romanov polovičnega formata. Mislim, da si samo bedaki dvigajo ceno z dragimi knjigami. Zame je važno, da me ljudje poznajo in da posegajo za mojimi knjigami, ekskluzivnost odklanjaj.

— Pomemben del vašega delovanja je tudi fotografija?

— Res delam vse in se zavedam, da vsega ne moreš delati vrhunsko, vendar se bom v fotografijo še bolj usmeril, ker sodim, da imam pri tem še rezerve. Potovanja so zame nekaj multimedialni projekt, kar pomeni, da moram imeti v nahrbtniku kakih 15 kilogramov prtljage: foto in video kamera, računalnik. In tako se s potovanjem javljam po radiu, pišem za časopise, o tem izdam knjigo, o njih predavam in pripravljam televizijske oddaje. Vse je med sabo povezano in le tako je vse tudi pokrito. Ne mislite si, da je zaslužek kdo ve kako velik. Tu so še sponzorji in končni efekt je, da je mogoče od potovanja in vsega, kar jih spremlja, tudi živeti.

— Spet se odpravljate na pot, mar niste bili še povsod?

— Res je. Februarja se z ženo Romano in štirinajletno hčerko Kajo odpravljamo na pot okoli sveta. Načrt obsega potovanje v Južno Ameriko, na Karibe, v ZDA, pa po Južnem Pacifiku do Nove Zelandije in Avstralije, pa na Kitajsko, v Rusijo in domov. Velike skoke bomo opravili z letali, ostalo pa z lokalnim prevozom. Vsak bo imel svoj nahrbtnik, nobenih agencij ne bo, ne hotelov luksuzne kategorije. Popotovali bomo, otrok bo nova izkušnja in nov izziv, poskušali se bomo znati in se približati ljudem. Potovanje mi bodo pokrili pokrovitelji, poskušal ga bom maksimalno medijsko predstaviti.

— Na neki način s svojimi potovanji in publicistično dejavnostjo ljudem prinašate sanje ne dom, približujete jim njihove neuresničene fantazije?

— Tudi to, predvsem pa gre za moj lastni užitek, čeprav ne gre vedno le za užitek. Mislim, da je moje delovanje na neki način utrjevanje vere v ljudi, vlivanje optimizma. Ljudje se prevečkrat bojijo tujega, daljnega, svet spoznavajo v grozljivih razsežnostih, zapisajo jih z novicami o vojnah in krvi. To je ena razsežnost. Toda večina ljudi na tem planetu je živih in zadovoljnih. Pri nas in v svetu. Nisem še srečal lačnega ljudožerca in kar žalosten sem, ko kdaj prebiram, da se je komu v enem tednu v Grčiji primerilo toliko grozljivega in dramatičnega, kot se meni ni zgodilo v enem letu v Afriki. Sam sem večinoma srečeval prijazne in luštne ljudi, pomagali so mi ali me saj pustili pri miru. Svet je lep, ljudje so prijazni in le od tebe je odvisno, kakšne ljudi boš srečeval in kako bodo reagirali nate. Najbrž malo pretiravam, toda le od tebe je odvisno, ali se ti bodo smejali ali pa te bodo na gobec. Včasih se mi zdi, da moram popravljati neumnosti drugih popotnikov in namesto krvavih zgodb, nestrpnosti, sovraštva in strahu vsaj malo prispevati k izboljšanju življenja na tem svetu.

Igor Žitnik

Francšek Rudolf:

Sredi Rima je demonstriralo milijon ljudi. Protestirali so, ker skuša italijanska vlada rešiti proračun in zato spremeniti zakone o prehitrem upokojevanju in zaletiti iz sklada za zdravstveno zavarovanje. Berlusconi je milijonu stavekajočih namenil samo eno misel: »Raje delajte«.

To ni bilo najbolj razsodno: kdor dela, povzroča podjetju in sistemu in državi stroške. Kdor dela tudi onesnažuje okolje. Poleg tega je možno, da preprosto samo blefira, da dela ali celo ovira druge, da dela ali celo kar direktno dela samo škodo.

Italija ima dvajset milijonov upokojevcov.

Vseeno razmerje med redno zaposlenimi in upokojnici ni tako neugodno kot v Sloveniji.

Vendar pri nas delavci ne demonstirajo za čimprejšnje upokojevanje.

Včasih štrajkajo za višje plače. Zakaj se torej ukvarjamo z Berlusconiem?

Ker pač pravi delavcem, naj se ne borijo za čimprejšnji odhod v penzijo in za čimboljše penzije že po petnajstih ali dvajsetih letih dela, ampak da naj delajo.

Vsakdo se pili za delo (recimo, univerzitetni profesorji celo pri nas nočejo v pokoj pri petinšestdesetih letih), če je delo imenitno. In dobro plačano.

Če pa delo ni tako zelo imenitno, da ga posameznik ne bi mogel pogrešati, pa tudi ne tako dobro plačano, da bi si posameznik lahko s tem bistveno pomagal (pri potrošnji in statusnih simbolih), potem je seveda drugače. Ljudi lahko delimo na tiste, ki bi šli takoj v pokoj, če bi lahko, in

na tiste, ki v pokoj nikakor nočejo iti, čeprav bi že lahko.

Upokojevanje je za sistem priložnost, da se reši starejših, pametnejših, izkušenejših, izobraženejših in predobro plačanih. Vseh tistih, ki jim je težje ukazovati. Ali jih je težje nadzorovati.

Upokojevanje je vedno potrebno, da pač podjetje ne investira v tiste, v katere je že tako ali tako predlo go investiral.

Pri Berlusconiju vse kaže, da je do zdaj Italija imela veliko tistih, ki se jih je bilo potrebno hitro odkrižati.

Kolikor se spomnim, sem leta in leta prebiral o stavkah v Italiji. Bila je to tipična država nenehnih stavk. Delavci so se neprestano borili za višje plače.

Kako to, da jih je danes sistem prepričal, da se za višje plače sploh ne spleča zavzemati, ampak da se je potrebno boriti za čimprejšnje pokojnine?

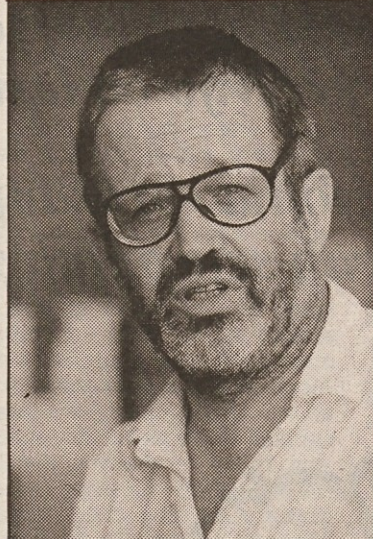
Da ne bo pomote. Ti, ki so v Rimu demonstrirali, so bili iz poklicev, primernih za predčasno upokojevanje. Šlo je torej za razne vrste državnih uradnikov, med uradnike spadajo tudi vojniki, policaji, cariniki, učitelji. Vsa družbena nadgradnja.

Berlusconi je zanimiv tudi, ker pač meni, da je državni proračun potrebno uravnotežiti. Še bolj zanimiv način je tisti, ki ga pri tem ubira: državne uradnike namerava uporabljati delj časa, kot je bilo to v navadi do zdaj.

Že ko otročiček pride na svet,

Praktični fundamentalizem

UPOKOJENCI: SVOBODA IN ENAKOST

- Nasveti.
- Načela.
- Dogme.
- Zapovedi.
- Ukazi.
- Predlogi zakonov.
- Amandmaji na obstoječe zakone.
- Predlogi predpisov.

lahko v njem vidimo bodočega iskalka zaposlitve. Če na otročička gledamo na ta način, si bomo prejšesle izmislili usmerjeno izobraževanje. Če pa v otročičku že takoj na začetku vidimo prihodnjega penzionista, potem smo pač navajeni jemati življenje z upravljalško-politično-lastniške strani.

Potem začnemo takoj razmišljati, kako bi iz otročička čimprej naredili penzionista: zgra-

dimo mu hišo, kupimo stanovanje, poskrbimo, da ne bo imel bratov in sestric in naložimo mu kapital, ki mu bo zadoščal, razen če si ne bo zaželel česa še boljšega...

Ukvarjanje z otroki in njihovo bodočnostjo, skrb za naraščaj in za vrtoce in za zdravje - vse to nas nujno pripelje do čimboljše skrbi za upokojevnice. Potrošniška družba potrebuje posameznika, ki ima pisano paleto želja, tako kot otročiči, obenem pa dovolj de-

narja, da se neutrudno podi po trgovinah.

Denar lahko vsak sistem porablja na razne načine: za obrambo, za izobraževanje, za vsakodnevne dobrine, za udobje, za vedno novo osvajanje svetovnih tržišč...

Sam odtičiti se je potrebno. (Tako kot pri certifikatih.)

Če je delo nekaj, kar je koristno in kar je potrebno podpirati, potem ga ni pametno obdavečevati. Če pa delo vedno nekaj, kar uničuje prostor in mesta, degradira okolje, nekaj, kar združuje ljudi v dobro organizirane skupine, nekaj, kar sili ljudi k aktivnosti. In da pazijo na zdravje, ne pijejo, ne kadijo itd. Vsaka aktivnost pa povzroča, da so ljudje samostojni, da se obnašajo nepredvidljivo, da delajo presenetljive načrte...

Država ima vedno možnost, da podpira podjetništvo. Da torej sprosti vse tiste možnosti, ki bodo človeka gnale do uspehov na tržišču. Vendar zadnjič sem na romunskem radiu poslušal več kot eno uro trajajočo okroglo mizo na temo »Svoboda in enakost«. Citirali so nekdanjega predsednika Nicolaeja Ceausescuja, ki je nekoč pred leti povedal, da svoboda škodi enakosti. Da pa je enakost pomembnejša kot svoboda.

Prav gotovo si ne moremo misliti bolj izenačene države, kot bi bila tista, kjer bi bili vsi ljudje upokojevi.

In ustanovljali nove in nove stranke upokojevcov. In kandidirali za župane. Obenem pa, da bi vsi tisti, ki delajo, delali samo zato, da bodo tudi oni čimprej upokojevi.

KOGA MOTI SOUPRAVLJANJE

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju, ki ga je državni zbor sprejel julija 1993, je že med nastajanjem buril duhove in vnel strasti. Po njegovem sprejemu pa se ves čas, občasno zelo agresivno, pojavljajo pobude in zahteve po njegovih spremembah. Podlaga in motor zahtev in pobud za spreminjanje zakonskih rešitev so bili vselej nasprotujoči si interesi kapitala in dela. Pri delu slovenskega menedžmenta, delu strokovnjakov in tudi pri nekaterih državnih organih prevladuje težnja, ki bi jo lahko prevedli v zahtevo: **Delavci, roke proč od kapitala!**

Že pri nastajanju zakona so se pokazali nasprotujoči si interesi predstavnikov delodajalcev in sindikatov, pa tudi vladajoča politična elita ni bila nepristranska. Interes predstavnikov delodajalcev je bil kar najbolj omejitelj vpliv delavcev na upravljanje. Zakon naj bi določal le pravice do soupravljanja ter načine in vsebino sodelovanja delavcev pri upravljanju. Predstavniki sindikatov pa so si prizadevali doseči kar največje ravnovesje med močjo delodajalcev in delavcev pri sprejemanju za delavce, njihov položaj in pravice pomembnih odločitev. Sindikati so s svojimi predlogi deloma uspeli že med pripravo zakona. Našli pa so tudi zaveznike na državnem zboru, da so nekatere rešitve zakona ugodnejše, kot jih je predlagala vlada. Pri tem lahko iz lastnih izkušenj povem, da so imela besedila zakona v posameznih fazah sprejemanja za obravnavo na vladi boljše in za delavce ugodnejše rešitve, kot so bila sprejeta v vladi in posredovana v državni zbor. V vladi je že takrat prevladovalo mnenje, da delavcem pri upravljanju podjetij ne kaže dati »preveč pravic«, pač v skladu z liberalističnim pogledom na upravljanje podjetje-

tij, kjer ima lastnik kapitala vse pravice pri odločanju.

Nekateri pomembni dejavniki v slovenski družbi še vedno niso dojeli, da je delavsko soupravljanje eden od temeljev industrijske demokracije in tudi eden od razpoznavnih znakov za oceno, ali je država, družba, demokratična ali ne. V skoraj vseh razvitih državah v Evropi, razen v Veliki Britaniji, delavci s svojimi izvoljenimi predstavniki ali sindikalnimi predstavniki sodelujejo pri upravljanju podjetij. Korenine delavskega soupravljanja segajo v daljna petdeseta leta.

Pri nas pa je za nekatere delavsko soupravljanje le sinonim za samoupravljanje. To se kaže tudi v številnih izjavah direktorjev po sprejemu zakona, češ da ta delavcem daje večje pravice, kot so jih imeli po zakonu o združenem delu. To je bil seveda grob politični napad na zakon, vendar pričakovano.

Kaj je hujšega od tega, da novopečenim kapitalistom in menedžerjem predstavniki delavcev gledajo pod prste (v nadzornem svetu), da je član uprave družbe delavski direktor. Nekateri so to razumeli celo kot žalitev. Mnoge so zbudile v oči določbe zakona,

ki svetu delavcev omogočajo učinkovito delo in temeljite priprave za seje ter njegovim članom strokovno usposabljanje. Takšnih pogojev za delovanje delavskega sveta ni v obdobju samoupravljanja določil noben predpis. Seveda to v obdobju samoupravljanja ni bilo potrebno, bilo pa bi izjemno koristno, saj so bili zadnjih nekaj let delavski sveti bolj močnejši dejavniki kot pa organ upravljanja družbene podjetja.

Že med sprejemanjem zakona je bilo vsem razumnim ljudem jasno, da bo lahko resnično zaživel šele, ko bo družbena lastnina dobila lastnike, ko bo končan proces privatizacije. Kljub številnim aktivnostim Svobodnih sindikatov se delavci v marsikateri družbi (delniški družbi ali družbi z omejeno odgovornostjo), ki je še v družbeni lastnini, niso odločili za izvolitev sveta delavcev, češ da bodo to storili po končani privatizaciji. Ni točnih podatkov o številu družb s sveti delavcev, vsekakor pa jih je premalo za kakršnekoli ugotovitve o potrebnosti sprememb zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju. Še posebej to velja za sodelovanje delavcev v organih družb in de-

Gregor Miklič: Pri delu menedžmenta, delu strokovnjakov in tudi pri nekaterih državnih organih prevladuje težnja, ki bi jo lahko prevedli v zahtevo – Delavci, roke proč od kapitala!

lavske direktorje. In bi verjetno bile potrebne dopolnitve sedanjih določb, ne pa njihove bistvene spremembe.

Kljub takemu stanju pri uveljavljanju zakona o soupravljanju pa so se že oktobra 1993 pojavile prve zahteve za njegove korenite spremembe. Zahtevalo jih je ministrstvo za gospodarske zadeve, češ da zakon pomeni bistveno oviro za prihod tujega kapitala. Ministrstvo je zahtevalo take spremembe, da bi bilo bolje zakon odpraviti kot ga ohr-

ni, ker bi, če bi bile sprejete, ostalo soupravljanje le v nazivu zakona, vsebina pa bi bila v posmeh slovenskim delavcem in industrijski demokraciji. Ministrici Jožici Puhar se lahko zahvalimo, da te zahteve za spremembe kljub pritiskom niso bile prelete v predlog zakona.

Junija letos je hotela vlada spremembe zakona uveljaviti po hitrem postopku. Zahtevane spremembe so postale »slavne« zlasti po določbi, ki je prepovedovala izvolitev sindikalnih zaupnikov za člane sveta delavcev. Če bi bila sprejeta, bi to pomenilo izključitev sindikatov iz procesa soupravljanja. Prepoved izvolitve sindikalnih zaupnikov v svet delavcev se da primerjati s prepovedjo izvolitve članov političnih strank v državni zbor. K sreči so poslanci vladne namene »prečitali« in predlagane spremembe zakona v celoti zavrnili.

Že pri obravnavi predloga sprememb zakona je državni zbor vlado zavezal, naj skupaj s socialnimi partnerji v ekonomsko-socialnem svetu oceni izvajanje zakona v praksi in po uskladitvi ocen in mnenj predloga morebitne njegove spremembe in dopolnitve.

Kljub takemu sklepu državnega zbora je tudi Združenje delodajalcev v avgustu pripravilo svoj predlog sprememb in dopolnitev zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju. Tudi ta vsebuje za sindikate celo vrsto nesprejemljivih, predvsem pa neargumentiranih predlogov, čeprav nekaterim ne gre odrekati soli.

Ekonomsko-socialni svet se je odločil pripraviti analizo izvajanja zakona in na tej podlagi morebitne spremembe zakona. Predvsem se je treba tega dela lotiti s hladno in trezno glavo, brez ideoloških in političnih predznakov in ocen. Napačno bi bilo zakon samo spreminjati na podlagi ocen o tem, kakšne so lahko njegove negativne posledice, ne da bi ga prej preverili v praksi.

Iz izkušenj in pogovorov s kar številnimi tujimi interesi, ki na Svobodnih sindikatih iščejo informacije o pravicah delavcev (kolektivne pogodbe, soupravljanje, položaj sindikata), vem, da soupravljanje za veliko večino potencialnih tujih investorjev ni ovira za njihovo angažira je. Najbolj jih moti prepočasen proces privatizacije, neustrezna davčna zakonodaja in še marsikaj drugega. Res pa je, da soupravljanje moti zlasti tiste, ki bi si želeli kar najhitreje (tudi s špekulacijami) nagrabiti bogastvo, potem pa gospodarski subjekt in delavce prepustiti usodi (stečaj, likvidacija in podobno). Da taki špekulanti so, vemo iz izkušenj s številnimi slovenskimi podjetniki, kar so za sindikat in delavce boleče izkušnje. Taki špekulanti so tudi med tujci.

To je med drugim potrdil tudi podpredsednik združenja industrialcev dežele Veneta na nedavnem srečanju Alpe-Jadran v Benetkah. Slabo se piše tako državi kot delavcem v njej, če njena zakonodaja zahteva prilagajanje takim špekulantom.

Gregor Miklič

Te dni so v Novi Gorici znova praznovali. Pa ni šlo zgolj za tradicionalno praznovanje Martina, pokušino in uživanje novega vina in slastnega marona, temveč tudi, kot smo še nedavno rekli, za novo delovno zmago. Natančno tako, za nov delovni uspeh oziroma zaključeno naložbo, s katero je postala Nova Gorica še bolj zanimivo mesto.

V Hitovem turistično-zabaviščnem centru Perla, ki je pred tedni praznoval komaj svoj prvi rojstni dan, so odprli sodobno večnamensko konferenčno dvorano. Gre za naložbo, težko 900.000 nemških mark, ki se bo prav gotovo še kako obrestovala, saj v tem delu Slovenije doslej nismo imeli tovrstne ponudbe na tako visoki kakovostni ravni.

Glede same Perle moramo sicer povedati, da je bila s svojo pestro ponudbo že doslej pravi magnet za tisoče in tisoče obiskovalcev dnevno, predvsem iz Italije. Zato pač, ker je nudila svojim gostom več kot drugi. Nepoznavalci in ljudje, obremenjeni s tabuji, predsodki in nezaupanjem, sicer menijo, da gre v primeru novogoriške Perle zgolj za »hazard«, kar seveda ni niti približno res. Kajti če bi v Perli, pa tudi v Parku, nudili

PERLA BOGATEJŠA ZA KONFERENČNO DVORANO

svojim gostom samo in zgolj ruletjo, potlej bi imeli le toliko obiska kot v drugih igralnicah. Imajo

skle, gostinske, zabavišne, športno-rekreacijske, trgovinske in še mnoge druge storitve.

Nova konferenčna dvorana s sto in več sedeži je zgrajena tako, da jo bo moč uporabiti tako ali drugače. Premore najsodobnejše telekomunikacijske sisteme, vse za audio in video predstavitve, opremo za simultano prevajanje... poleg tega pa je računalniško povezana z zunanjim svetom. Ker je poleg tega dvorano moč pregraditi v dve manjši, je najnovejša pridobitev Perle dobesedno večnamenska. Tu bodo lahko najrazličnejši sestanki, srečanja, predavanja, predstavitve, novinarske konference, okrogle mize, poslovnja srečanja, pa tudi banketi in plesne prireditve. In ker je dvorana v najsodobnejšem hotelu, ki je sredi mesta in ob sami meji z Italijo, ni dvoma, da se bo 900.000 mark vredna naložba dobro obrestovala.

Andrej Ulaga

pa ga neprimerno več. Predvsem zaradi svoje celovite in kakovostne ponude, ki obsega hotel-

ZSSS: REZERV PRI PLAČAH NI VEČ

Sindikati letos lahko sodelujejo pri pripravi proračunskega memoranduma za prihodnje leto. Lani jih je predsednik vlade le obvestil o vsebini memoranduma potem, ko ga je vlada že sprejela.

To priložnost so vsaj v ZSSS doslej dobro izkoristili, saj so nekateri njihove pobude že »iz besed meso postale«: pobuda o deindeksaciji ne le plač, pač pa tudi obresti; vlada priznava, da samo na račun plač ekonomska politika ne more dosegati uspehov; bližje je tudi zakon o minimalnih plačah, kjer sindikati terjajo višjo minimalno (doslej zajamčeno) plačo in spremembo sistema, po katerem se vrsta proračunskih obveznosti veže na višino minimalne plače – kar vlada izkorišča kot izgovor za pritisk na minimalne plače. Dobro je tudi to, da vlada v nekaterih točkah memoranduma išče dogovor s socialnimi partnerji. Je pa obenem tudi res, da so prav

v mnogih od teh točk razhajanja med vlado in sindikati največja.

ZSSS se na primer ne strinja, da bi v prihodnjem letu veljala za gibanje plač enaka eskalacijska lestevica, kakor letos, saj bi bilo to za delavce zelo neugodno. Sindikati pripravljajo novo lestevico, ki jo bodo predložili vladi.

»Rezerv pri plačah ni več,« pravi Dušan Semolič. »So le še v preudarnosti poslancev v državnem zboru, ko bodo sklepali o memorandumu za prihodnje leto. Bolj kakor plače namreč ogrožajo konkurenčnost gospodarstva naraščajoča javna poraba, cene, visoke obresti, stroški države.«

Svobodni sindikati »najostreje nasprotujejo« (Semolič na tiskovni konferenci o stališčih ZSSS do proračunskega memoranduma 1995, 11. 11. 1994.) nameri države, da bi velik del bre-

mena za pokrivanje socialnih pravic, zdravstvenega in pokojninskega varstva prevaila na pleča aktivnih zavarovancev. Pravice iz obveznega dela prispevkov v te namene bodo vse manjše in vse več jih bo prešlo v tako imenovano nadstandardno skupino, ki jo bo treba plačevati iz neto plač.

Pri tem pa politika plač, kakršno želi voditi vlada, teh povečanih obveznosti posameznega državljanca ne pokriva. O teh vprašanjih se vlada s socialnimi partnerji sploh še ni posvetovala. Poudariti velja tudi, da zakoni, ki naj bi pomagali zmanjšati javno porabo, letos zagotovo še ne bodo sprejeti...

Glavni cilji ZSSS v povezavi z memorandumom so v pogovoru s socialnimi partnerji doseči pogoje za gospodarsko rast, zmanjšati ob tem inflacijo in zagotoviti večjo zaposlenost in ne na koncu izboljšanje socialne, materialne in pravne varnosti zaposlenih. Prav za dosego teh na koncu omenjenih ciljev sindikati predlagajo vladi, naj že v memorandumu dokaj natančno določi obseg sredstev, ki bi jih pomagali doseči.

B. R.

ČETRT STOLETJA RENAULTA V SLOVENIJI

»Položaj Revoza ne bo v Renaultu nič drugačen, kot je zdaj,« je na novinarsko vprašanje, kakšnih bo naslednjih 25 let, odgovoril Bernard Coursat, predsednik upravnega odbora Revoza. »To pomeni,« je nadaljeval, »da bo Revoz ostal čvrsto zasidran v Renaultovi strukturi, na mestu torej, ki ga je v minulih 25 letih (oziroma malo manj, op. p.) sodelovanja RENAULTA s slovensko industrijo Revoz osvojil.«

Besede so bile izrečene na novinarski konferenci ob spominjanju na 25 let sodelovanja francoske tovarne avtomobilov s slovensko industrijo; najprej z Litostrajem, tri leta kasneje in vse do danes pa z IMV, današnjim Revozom. Renault ima danes v Revozu večinski, 54-odstotni delež, slovenska vlada pa 46-odstotnega. V približno takem razmerju sta se lastnika tudi dogovorila za dokapitalizacijo tovarne v skupnem zne-

sku v vrednosti 150 milijonov francoskih frankov. Samo da slovenska vlada, kot je omenil B. Coursat, še ni poravnala svojega dela te obveznosti (okrog 70 milijonov francoskih frankov). Renault bi tudi v bodoče širil svoje sodelovanje z Revozom, pa ne samo z njim, pač pa tudi z drugo slovensko industrijo. V Revozu kajpak želijo povečati delež v Sloveniji narejenih sestavnih delov za francoske avtomobile, kar bi povečalo njihovo konkurenčnost pri prodaji na srednjeevropskem trgu pri takoiimenovani Višegrajski skupini držav, s katerimi se je Slovenija dogovorila za brezcarinsko trgovino. V ta namen, je dejal Coursat, bo Renault najprej mislil na povečevanje tržnega dela v Sloveniji in okolici, šele potem pa tudi na zajemanje dobička. Letos bo Revoz izdelal 73000 avtomobilov, osem desetlet pa jih bo prodal v drugih državah.

B. R.

Simon Wiesenthal
PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

SPOMINI

PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

Vsakokrat, ko se je Simonu Wiesenthalu posrečilo pred sodnika pripeljati kakega nacističnega morilca, je svetovni tisk o njem pisal kot o »lovcu na naciste«, »judovskem Jamesu Bondu« ali celo kot o »maščevalcu Judov«. Toda on je hotel, da bi ohranil spomin na mrtve, ni želel netiti sovraštva; zahteval je pravico, ne pa hlepel po maščevanju.

Wiesenthal je avtor številnih knjig. V naši založbi smo izdali prevod njegove zadnje, z naslovom PRAVICA, NE MAŠČEVANJE. To je hkrati prvo njegovo v slovenščino prevedeno delo.

Pokličite (061) 321 255.
Cena knjige je 2.500 SIT.

STANDARDI IN POTROŠNIK

Svetovni dan standardizacije je bil letos posvečen izpolnjevanju pričakovanih potrošnikov glede varnosti, zanesljivosti in kakovosti izdelkov in storitev s pomočjo mednarodnih standardov. Mednarodne organizacije za standardizacijo so svojo letošnjo temo poimenovala Standardi in potrošnik – partnerji za boljši svet.

Seveda izbrana tema za letošnji dan standardizacije ni bila naključje, saj smo potrošniki pogosto še kako razočarani, ko o standardih ni ne duha ne sluha celo tam kjer naj bi bili sami po sebi umevni. Zato tudi mednarodni organi za standarde vse bolj spodbujajo organizacije potrošnikov k sodelovanju pri iskanju in nastajanju standardov.

Pri Mednarodni organizaciji za standardizacijo (ISO) obstaja odbor za potrošniško politiko ISO/COPOLCO. To je neke vrste forum za izmenjavo izkušenj pri uvajanju standardov na področjih, ki so za potrošnike pomembna, in za odgovore na vsa vprašanja potrošnikov v zvezi z nacionalnimi, regionalnimi in mednarodnimi standardi. Predstavnik nacionalnih članic ISO v COPOLCO so tudi most za širše sodelovanje med potrošniki in strokovnjaki, ki pripravljajo standarde. COPOLCO je povezana z vrsto potrošniških organizacij, med katerimi je zelo pomembna Mednarodna organizacija potrošniških zvez (IOCU). Ta ima ključno vlogo pri izbiri predstavnikov potrošnikov, ki sodelujejo pri standardizacijskem delu v tehničnih odborih ISO. COPOLCO lahko preko svojih članov neposredno vpliva na potek tehničnega dela pri pripravi standardov, ki so kakorkoli povezani s potrošnikom. S tem je postala ta organizacija posrednik med potrošniškimi organizacijami in mednarodno stan-

dardizacijo. Glavna področja delovanja, na katerih so koristi za potrošnika najbolj izražene, so zdravje, varnost in okolje ter ustreznost izdelkov, ki so namenjeni široki uporabi. Pri COPOLCO deluje tudi posebna raziskovalna skupina, ki pripravlja program prednostnih nalog v interesu potrošnika. Vrsto let je bila poglobljena skrb namenjena predvsem varnosti, v zadnjem času pa je velik poudarek na storitvah za potrošnika, kot sta denimo bančništvo in turizem.

Čprav je za varstvo potrošnikov v razvitih državah bolje poskrbljeno kot drugod, mnogi kupci in uporabniki izdelkov ne dobio ustreznih navodil za uporabo. Navodila so pogosto pomanjkljiva ali celo zavajajoča. Slaba navodila pa pomenijo, da potrošnik ne more izkoristiti vseh možnosti, ki mu jih izdelek lahko nudi. Navodila za uporabo morajo biti zaradi tega skrbno in predvsem strokovno pripravljena, saj je pravilna obveščenoost o izdelku poleg varnosti en od temeljnih pravic sodobnega potrošnika.

Proizvajalci se zavedajo, da se upoštevanje standardov vse bolj pojmuje kot jamstvo kakovosti, to pa predstavlja možnost za ohranitev in tudi povečanje tržnega deleža. Dobro pripravljen standard je predvsem odraz ravnih tehnologije in nekakšen seznam vseh kritičnih dejavnikov, ki se nanašajo na določen izdelek in jih je treba upoštevati z vidika varnosti, varstva zdravja, okolja in energijskih virov.

Potrošnik se seveda sam odloči, ali bo kupil standardiziran izdelek ali tistega, ki ni. A le tisti potrošnik, ki je seznanjen s prednostmi, ki jih prinaša standardiziran izdelek, se lahko odloči pravilno.

A. U.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 45

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte (061) 131 00 33, int. 384, 385, (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris.

Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

- 1. POČITNIŠKI APARTMAJI V PIRANU** – sodobno opremljeni za dve ali štiri osebe, 42 oziroma 58 DEM dnevno.
- 2. POČITNICE NA POKLJKU V DVO-ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH** cene v novembru; veliki ap. 56 DEM, mali ap. 42 DEM v tolarški protivrednosti. Termin vso soboto. Turistična taksa ni vključena.
- 3. POČITNIŠKE HIŠICE V BOHINJU-UKANC** – hišice s tremi oziroma štirimi spalnicami – sedem ležišč, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, predprostor, kopalnica, stranišče, lastno parkirišče, 500m² travnatih površin, balnišče, zunanji roštilj, 150m od Bohinjskega jezera. Cena za dnevni najem hišice 79 DEM. Turistična taksa ni vključena. Termin od 27. novembra dalje. Novoletni termin že zaseden.
- 4. KOPE – garsonjere za štiri osebe**, termini od 27. DECEMBRA IN OD 3. JANUARJA DO 3. MARCA 1995. CENA 41 DEM, V SEZONI PA 51 DEM v tolarški protivrednosti. Tedenski paketi – termini so določeni.
- 5. SORICA – PLANINSKA KOČA** – do 50 oseb, primerno za zimsko šolo v naravi, penzion 24 DEM, prometni davek in turistična taksa nista vključena. Termin – december, januar, februar.
- 6. KANINSKA VAS – garsonjere** za štiri osebe, cena 56 DEM. Prosti termini v novembru, decembru razen za novo leto.
- 7. PODČETRTEK – garsonjere za 4 osebe** v ceno 65 DEM so vključene 4 kopalniške vstopnice. TERMINI od 25. NOVEMBRA DO 19. MARCA 1995, SEDEMDNEVNI PAKETI.
- 8. ČATEŽ – hišica Smreka** za pet oseb, v ceno 87 DEM je vključenih pet kopalniških vstopnic. Termin 7 ali 10 dni do 26. decembra.
- 9. ATOMSKA VAS – garsonjere za 4 osebe**, cena s štirimi kopalniškimi vstopnicami 92 DEM. Termin 3., 9. in 14. december.
- 10. DOVJE – privatni penzion z apartmaji** za 2, 4, 5 ali 7 oseb, bogato opremljena kuhinja, spalnica, TWC, terasa. Cena 15 DEM na osebo in turistična taksa. V objektu je klubski prostor s TV, možen je tudi najem savne. Možen polpenzion v hotelu ŠPIK.

B. SEJEMSKA PONUDBA

- 1. LONDON INTERPHEXS** – farmacevtski sejem in sejem kozmetike. Štiridnevno potovanje 1380 DEM. Odhod 22. 11.
- 2. SKI EXPO LJUBLJANA** – od 29. 11. do 4. 12. Predstavitev zimske športno-turistične ponudbe.
- 3. ELEC PARIZ** od 5. do 9. 12. MEDNARODNI SEJEM ELEKTRIČNE ENERGIJE, ELEKTRONIKE IN VARSTVA OKOLJA.

SINDIKALNI IZLETI

- 1. RIMINI-SAN MARINO** – za skupine 40–50 gostov, cena 115 DEM
 - 2. RIM-FIRENCE** – 4 dni, za skupine 40–50 gostov v novembru, avtobusni prevoz. Cena 280 DEM.
- SINDIKALNE ORGANIZACIJE ALI KAR TAKO OBLIKOVANE SKUPINE VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO SVOJE ŽELJE ZA DRUŽABNI ALI STROKOVNI IZLET ALI POTOVANJE DOMA ALI V TUJINO. PLAČILA V 2 OBROKIH.

ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRIS-a in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 3.600 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

PRODAMO

- 1. Počitniške apartmaje na Cresu** – Stara Gavza – 11 apartmajev s 46 ležišči – 510m² – parkirišča, igrišča. Cena ca. 700.000 DEM.
- 2. Počitniški prikolici**, model Adria IMV 450, letnik 1977 oz. 1981 brez dodatne opreme, cena 2.500 DEM v tolarški protivrednosti.

KUPIMO

- 1. VEČJO STANOVANJSKO HIŠO ALI VILO** kupimo od slovenskega lastnika v republici Hrvaški na obali od Opatije do Poreča.
- 2. POČITNIŠKO HIŠICO V ČATEŽU**, enoto Smreka ali Pionir kupimo za 6 oseb. Ponudbe posredujte na Atris.

NOVO LETO V POREČU

HOTEL NEPTUN Poreč bivanje v dvo-ali enoposteljnih sobah, polpenzion 39 DEM, novoletna večerja obvezna 80 DEM.

NOVO LETO 1995 – SILVESTROVANJA

- 1. BUDIMPEŠTA** – 4 dni – prevoz, ogledi, 2 penziona, 2 polpenziona, 385 DEM
- 2. PARIZ** – 5 dni – avtobusni prevoz, 2 nočitvi z zajtrkom, silvestrovanje na Elizejskih poljanah, ogledi Pariza. Cena 299 DEM.
- 3. NICA** – 4 dni – prevoz, ogledi, nočitve, 325 DEM. Doplačila za silvestrsko noč 250 DEM.
- 4. RIM** – 4 dni – prevoz avion – avtobus, nočitve z zajtrki, cena 475 DEM. Doplačilo za silvestrsko večerjo 150 DEM.
- 5. FIRENCE** – novo leto za mlade – 4 dni – avtobusni prevoz, ogledi Toskane, silvestrovanje v diskoteki. Cena 310 DEM.

NOVOLETNA PRIREDITEV ZA OTROKE

OTROŠKI KULTURNI CENTER LJUBLJANA JE ZA LETOŠNJA PRAZNOVANJA PRIPRAVIL DVE IGRICI: ŠTIRJE FANTJE MUZIKANTJE IN TEKMOVANJE V HUDI LUKNJI. ORGANIZIRANA JE TUDI OBDARITEV. POKLIČITE JIH NA TELEFON (061) 261 708. O DARILIH SE LAHKO DOGOVORIMO NA ATRISU ZA VSE STAROSTNE SKUPINE.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

- 1. počitniške hišice v Čatežu**, Atomskih toplicah ali Moravskih toplicah za vsa obdobja. VABIMO VAS, DA NAM POSREDUJETE PONUDBE ZA NOVOLETNE PRAZNIKE.
- 2. LASTNIKE POČITNIŠKIH DOMOV V SLOVENSLEM PRIMORJU ALI V HRVAŠKI ISTRI, KI BI V PRIHODNJEM LETU DALI OBJEKTE V NAJEM, VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO PONUDBE.**
- 3. OD MAJA DO SEPTEMBRA 1995** najamemo počitniški dom s ca. 150 ležišči. Ponudbe posredujete Atris-u.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000,00 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejema našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete 7 dni pred odhodom nas nujno pokličite. PROGRAME V TUJINI OBRAVNAVAMO V SKLADU S SPLOŠNIMI NAVODILI TOUR OPERATORJA. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.
Metod Zalar,
direktor borze

Tisti prijatelji nekaj pomenijo, ki jih lahko pokličete ob štirih ponoči.

Marlene Dietrich

Prijatelj je človek, ki pride, kadar imaš gripo, z vrečo pomaranč, kriminalko, ki si jo hotel prebrati, in šopkom rož. Rože postavi v vazo, pripravi ti vroč čaj, pomije – in odide.

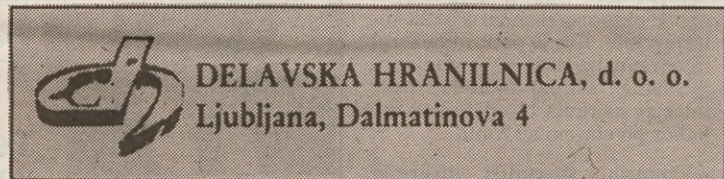
Pam Brown

Za prošnjo prijatelja ni nobenega jutri.

George Herbert

Pravi prijatelj je tisti, ki pride, ko nas ves svet pusti na cedilu.

Walter Winchell

NAMENJENA SINDIKATOM IN NJIHOVIM ČLANOM

V NOVEMBRU 1994 nudi sindikat, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam.

Novo obrestne mere na revalorizirano osnovo
Revalorizacijska stopnja za NOVEMBER 1994 znaša 2.00% mesečno, preračunano na letni nivo 27,24%.

OBRETNOSTNE MERE ZA VARČEVANJE BANČNIH VLOG:

Pravne osebe:	MESEČNE	LETNE
– vezane vloge do 30 dni	1,60%–2,00%	21,79%–27,24%
– vezane vloge nad 30 dni	2,41%	33,60%
– vezane vloge nad 60 dni	2,49%	34,87%
– vezane vloge nad 90 dni	2,57%	36,15%
– vezane vloge nad 180 dni	2,65%	37,42%
– vezane vloge nad 365 dni	2,80%	39,96%

Privatne osebe

– vezane vloge do 30 dni	2,08%	28,51%
– vezane vloge od 30 dni do 90 dni	2,49%–2,65%	34,87%–37,42%

OBRETNOSTNE MERE ZA POSOJILA:

– kratkoročna posojila in dolgoročna posojila privatnim osebam:		
R + 15%	3,22%	46,33%
rok vračila: 6, 12, 15, 18 in 24 mesecev		

Kratkoročna posojila lahko dobijo člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v hranilnici, dolgoročna posojila pa člani sindikatov, ki so lastniki Hranilnice.

POSTANITE SOLASTNIK DELAVSKE HRANILNICE TUDI VI. POHITITE TER VARČUJTE SVOJA SREDSTVA V VAŠI DELAVSKI HRANILNICI. USTVARITE MOŽNOST, DA BODO ČLANI VAŠEGA SINDIKATA LAHKO DELEŽNI STORITEV DELAVSKE HRANILNICE.

NAŠE GESLO JE: KAKOVOST SO LJUDJE!

NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

V NOVO LETO Z NOVIM ROKOVNIKOM-PRIROČNIKOM '95 ZAJETNEJŠI, BOGATEJŠI, UPORABNEJŠI

Sestavljajo ga koledarski del, zajeten blok za zapiske in broširani priročnik z naslednjo vsebino:

- abeceda delničarstva
- kako brati finančna poročila
- pridobivanje lastniške kulture
- izvajanje zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju
- sindikati in soodločanje delavcev pri upravljanju

Rokovnik-priročnik je nepogrešljiv pripomoček za vsakega sindikalnega zaupnika in člana sveta delavcev v podjetju in ustanovi.

NUDIMO VAM TUDI NAPIS NA OVITKU (Z DODATNIM PLAČILOM), NAD 100 IZDOV BREZPLAČNO.

Vsa naročila sprejemamo in nudimo morebitne informacije pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 321-255, faks 311-956.

NAROČILNICA

LJUBLJANA, SEPTEMBER 1994

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

..... izvod(ov) ROKOVNIK '95.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku po prednaroč. ceni
2. Želimo napis na ovitku – prilagamo besedilo napisa

Naročeno dne..... Žig Podpis naročnika

ŽENSKESKE IN MOŠKI ZA BOLJŠI JUTRI

Med pripravami na svoj drugi kongres so v Svobodnih sindikatih Slovenije organizirali kongresne delavnice, katerih namen je, da bi bolj poglobljeno spregovorili o nekaterih vprašanih slovenskih delavk in delavcev. Kot prvo so ta teden organizirali kongresno delavnico o položaju delavk v naši družbi. O tej temi bodo na bližnjem kongresu sprejeli posebno resolucijo, s katero bodo opozorili na čedalje slabši položaj slovenskih delavk, hkrati pa pokazali tudi pot, po kateri bi ta problem rešili. Posveta se je udeležila tudi ministrica za delo Rina Klinar, medtem ko od vladnega urada za žensko politiko ni bilo nikogar, iz poslanskih vrst pa je prišla le Breda Pečan.

Kakšen je ta čas položaj slovenskih delavk, je slikovito povedal v svojem uvodu predsednik ZSSS Dušan Semolič: v mnogih podjetjih morajo ženske danes opravljati najbolj umazana dela, vendar pa so za to mizerno plačane. Kadar delodajalci iščejo dodatne rezerve in zastružujejo norme, spoštujejo zmogljivosti strojev, pri tem pa ne povprašajo, kakšne so zmogljivosti delavk.

Vse večja diskriminacija žensk

Od skupnega števila zaposlenih je v Sloveniji kar 48 odstotkov ali le malo manj kot polovica žensk. Njihov položaj pa še zdaleč ni rožnat. Predstavniki sindikatov z najrazličnejših področij so opozorili na čedalje večjo diskriminacijo zaposlenih in nezaposlenih žensk, ki se kaže na najrazličnejše načine. Tiste panoge, v katerih so zvečine zaposlene ženske (kot so zdravstvo, šolstvo, uprava, tekstilna industrija), so po pravilu slabše plačane.

Alojz Omejc, predstavnik sindikata usnjarske in tekstilne industrije, je govoril o težavnih razmerah v oblačilni in obutveni industriji, ki zaposluje približno 35.000

žensk. Propad teh dveh panog najbolj občutijo na svojih plečih ravno ženske. Plače v obeh dejavnostih so po pravilu nizke. Gre za delovno intenzivni panogi, ki sta z dejstvom, da se prispevki za socialno varnost odmerjajo od plač, ne pa od kapitala, še dodatno prizadeti. Po drugi strani pa opažajo, da so na tistih delovnih mestih, kjer je materialni položaj zaposlenih nekoliko boljši, ponavadi moški delavci.

Jožica Herzog iz Gorenja je opozorila na težavne delovne razmere delavk za trakom, ki morajo pogosto delati tudi v štirih izmenah. Problematična je prva zaposlitev žensk, saj imajo zelo malo možnosti, da bi se zaposlile na ustreznem delovnem mestu, tudi če so izobražene. Prevladuje nekakšna tiha politika prvega zaposlovanja moških. Ženske na vodilnih delovnih mestih pa so se izkazale za uspešnejše od moških.

»Za delodajalca je najpomembnejše to, kako bi najhitreje in najceneje izkoristil delovno silo in prišel do profita,« je rekla na kongresni delavnici Metka Roksandič, predsednica podravskih sindikatov. Zakonodaja je pri tem eno, praksa pa nekaj čisto

drugega. Po mednarodnih konvencijah ne bi smeli odpustiti delavcev, ki so na bolniški, in pa delavk, ki so na porodniški. Prav to pa se je pred dobrim tednom dni zgodilo v tovarni tkanin v Meljah, kjer so odpustili 150 delavk.

Porodnica kot breme

Pri tem imamo pravzaprav opravka z določenim načinom razmišljanja, po katerem je

porodnica obravnavana kot breme: prvič bo dalj časa odsotna zaradi poroda, potem pa, ko bo prišla nazaj, bo velikokrat na bolniški zaradi nege otroka. Pojavljajo se celo časopisni oglasi, v katerih podjetja za prosto delovno mesto iščejo izključno moške. Na takšno spolno razlikovanje sindikati ne smejo pristati.

Ana Križanič je opozorila na številne razlike med nor-

mativnim in dejanskim stanjem v naši družbi. Zapostavljeni so invalidi in starejše ženske delavke. Po mednarodnih konvencijah bi morale imeti delavke z otroki dva tedna dopusta v času šolskih počitnic. Veliko delavk, še posebej tistih, ki so zaposlene v tekstilni industriji, pa danes sploh ne more preživeti dopusta s svojo družino, to je z otroki in možem. Na to temo je bil zanimiv odgovor Rine Klinar, ki je dejala, naj se sindikati v posameznem podjetju pač dogovorijo z vodstvom, kako bi lahko izkoristili dopust.

O razmerah na področju zdravstva sta spregovorila Darinka Avguštiner iz mariborske splošne bolnišnice in Erika Šerbec, predsednik sindikata s področja zdravstva in socialnega skrbstva. Delavkam dajejo v podpis izjavo, da morajo delati v treh izmenah, in to celo tistim, ki imajo majhne otroke. Na področju zaščite materinstva bi morali še veliko storiti. Delavke zaposlujejo le za določen čas, ko pa zanosijo, ponavadi pride do prekinitve delovnega razmerja. Varstvo pri delu šepa: delovna mesta, na katerih so težje delovne razmere, bi morala biti natančneje opredeljena. Kolektivne pogodbe so narejene po meri vlade in delodajalcev, zelo malo pa po meri delavcev.

Storilnost enaka moški

Pri Sindikatu kovinske in elektroindustrije Slovenije so ustanovili komisijo za ženska vprašanja. V tej panogi je

namreč zaposlenih kar 43 odstotkov žensk. Sindikat ugotavlja, da je pri pravilni zaposlitvi žensk njihova storilnost – če gre za ustrezna ženska opravila – najmanj enaka moški storilnosti, pogosto pa je tudi večja.

Nerešeno je tudi vprašanje žensk igralk. Majda Grbec je opozorila, da hočemo pri nas zakoniti tako za igralke kot igralce zaposlovanje le za določen čas, kar pa je nesprejemljivo. »Poznam v glavnem le igralce očete, mater igralk je bolj malo, saj imajo prenizke plače, da bi si lahko plačale popoldansko ali večerno varstvo otroka,« je povedala igralka Grbčeva.

Razpravo bi lahko strnili v nekaj najbolj izostrenih misli. Svobodni sindikati si bodo prizadevali za spremembo pokojninske zakonodaje, ki naj bi skrajšala delovno dobo za zgarane in iztrošene delavke v industriji s sedanjih 38 na 35 let. Prav tako bodo predlagali spremembe na področju delovne zakonodaje, da bi zakonsko uveljavili načelo enakih možnosti žensk in moških, podobno kot to zahtevajo mednarodne konvencije. Dopolniti pa bo treba tudi kolektivne pogodbe.

Večja kakovost življenja za delavke pomeni tudi večjo kakovost življenja za njihove družine. Navsezadnje – če bodo ženske zadovoljne na svojem delovnem mestu, bodo zadovoljni tudi njihovi otroci in možje. Ne ženske proti moškim – ampak skupaj z njimi naj bi dosegale boljše delovne in življenjske razmere.

Marija Frančeskin

PETICIJA FIDESA PARLAMENTU IN VLADI

Člani republiškega vodstva sindikata Fides, ki so se v začetku tedna za zaprtimi vrati sestali v Mariboru, so poslali peticijo slovenskemu parlamentu, vladi in ministrstvu za zdravstvo, v kateri ponovno zahtevajo izboljšanje gmotnega položaja slovenskih zdravnikov in uvedbo 40-urnega delovnega tedna za zdravnike (z zakonsko možnostjo opravljanja še desetih nadur). Hkrati so protestno prekinitev dežurstev, ki je bila napovedana za 21. november, prestavili za nedoločen čas.

To seveda ne pomeni, da se zdravniki za svoje pravice ne bodo borili še naprej, vendar nameravajo v bodoče ubrati druga sredstva in metode.

Obstaja celo možnost, da bodo začeli sedaj zdravniki sami obveščati inšpektorje dela o vseh kršitvah svojih pravic in delovnega časa v bolnišnicah in zdravstvenih zavodih, saj so velikokrat prisiljeni opraviti na teden več nadur, kakor jih dovoljuje zakon.

Zdravniki v Mariboru bodo še naprej dežurali zato, ker je direktor mariborske splošne bolnišnice dr. Rudi Turk izdal odredbo, da se tudi po 14. novembru organizacija dela v ničemer ne bo spremenila, saj bolnišnica v Mariboru z ničemer ne krši zakonov in kolektivnih pogodb. Dr. Turk je v odredbi tudi zapisal, da bi vsako odklanjanje dosedanjih oblik dela pomenilo hujšo kršitev delovnih obveznosti. Člani mariborskega Fi-

desa so sicer menili, da je takšna odredba nezakonita, vendar pa so svoj protest odložili še zaradi enega razloga: dr. Turk jim je zastavil vprašanje, zakaj morajo prvi v Sloveniji prekiniti dežurstva ravno zdravniki v Mariboru, kakor da mesto ob Dravi ni že dovolj razvpito kot mesto nenehnih afer. Zakaj bi se morali problemi slovenskega zdravstva in problemi še vedno prenikajočih plač zdravnikov v vsej Sloveniji lomiti ravno na hrbtih mariborskih zdravnikov in seveda pacientov?

Zdravniki še naprej polemizirajo s podatki ministrstva za zdravstvo, češ da so se po novem plače v povprečju zdravnikom povečale za 22 odstotkov, speciali-

stom pa za 37 odstotkov. Zdravniki so postregli s konkretnimi podatki. Tako je denimo zdravnik specialist z več kot desetimi leti delovne dobe v mariborski bolnišnici v oktobru zaslužil 91.322 tolarjev neto. Ker je petkrat dežural in opravil 15 ur dela v ambulanti, je zaslužil skupaj okoli 128 tisoč tolarjev oziroma 11 odstotkov več kakor po starem sistemu.

Vrhunski specialist kirurgije v mariborski bolnišnici v »najboljših letih« z vsemi dežurstvi in delom v specialističnih ambulantah pa zasluži mesečno okoli 150 tisoč tolarjev neto oziroma okoli 25 odstotkov več kot po starem sistemu.

Skratka, odločitev Fidesa, da slovenski zdravniki ne bodo prekinili dežurstev, še zdaleč ne pomeni, da je bitka končana in da je Fides odstopil od svojih zahtev. Za kakšne akcije se bodo v Fidesu odločili, je v veliki meri odvisno tudi od tega, koliko bo ministrstvo za zdravstvo skupaj z vlado prisluhnilo problemom in zahtevam zdravnikov.

T. K.

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Tehnično varstvo

Kadar govorimo o tehničnem varstvu pred zastupitvami in poškodbami na delu mnogi najprej pomislijo na osebna zaščitna sredstva. Vendar ni tako!

Prvo moramo ob preprečevanju poklicnih bolezni in zastupitev pomisliti na ODSTRANJEVANJE STRUPOV PRI NJIHOVEM IZVORU. PRAVILEN NAČRT je osnova za varno zdravo delo, kjer ni nevarnosti za zastupitve in preprečevanje širjenja in razvijanja škodljivih snovi.

ODSTRANJEVANJE IN ZAMENJAVA sta najboljši metodi za zaščito zdravih delavcev. Pri tem je nujno sodelovanje tehnologov in zdravnikov specialistov medicine dela, drugi pogoj pa je dobro poznavanje tehnološkega postopka.

SPREMEMBA TEHNOLOŠKEGA PROCESA. Med najbolj znanimi spremembami tehnološkega procesa, ki so zelo zavarovali zdravje delavcev pred eno najhujših poklicnih bolezni – silikozo, je bila sprememba, ko so prešli od suhega vrtnja na mokro vrtnje.

MEHANIZACIJA IN AVTOMATIZACIJA sta marsikje pripomogli k temu, da je bila delovna atmosfera bolj zdrava. Posebej velja poudariti, da so delovna mesta še posebej pri reaktorjih tako zavarovana, da delavec ni izpostavljen škodljivim sevanjem. Drug način preprečevanja širjenja škodljivosti na delovnem mestu je PREPREČEVANJE ŠIRJENJA STRUPOV.

Pri vseh procesih, kjer nastajajo zelo strupeni ali smrtno nevarni plini in pare morajo biti delovni postopki HERMETIZIRANI.

Vendar se dajo nekatere škodljivosti tudi zmanjšati ali tudi njih širjenje preprečiti s SEGREGACIJO. Ločimo časovno in prostorsko segregacijo. Pri časovni moramo neko opravilo delati takrat, kadar je v tem delovnem prostoru kar najmanj ljudi. Pri prostorski pa skrbimo za to, da je prostor kar se da izoliran, in če že mora delavec stopiti vanj, mora biti izredno zavarovan.

Nekateri prisegajo na VENTILACIJO. Tako splošna kot lokalna morata biti dobro zasnovani in strokovnjaki, ki ju načrtujejo morajo poznati, kako delujejo škodljive snovi.

SPLOŠNA HIGIENA PROSTOROV, red in snaga pomagata pri preprečevanju zastupitev.

STALNA KONTROLA DELOVNEGA OKOLJA, samo s stalnim nadzorom delovnega okolja bomo lahko vedeli, kakšne so količine strupenih plinov in par, prahu, radioaktivnega sevanja, ropota, vibracij in neprimerne toplotne okolja.

VARSTVENA SREDSTVA

Ločimo OSEBNA VARSTVENA SREDSTVA IN VARSTVO STROJEV.

Osebna varstvena sredstva niso priljubljena, ker delavca motijo pri delu. Uporabljamo jih le tam, kjer jih uporabljamo le malo časa ali jih uporabljamo majhno število ljudi. Priporočati jih smemo samo takrat, kadar res ni druge rešitve, saj imajo mnogo slabih lastnosti in mnogokrat moramo delavce prav zgrda siliti, da jih uporabljajo.

Stroje pa morajo že pri načrtovanju skrbno zavarovati, da ne bo prišlo do poškodb.

Štiri leta sam pisal nasvete o zdravju delavcev v obratni ambulanti. Z današnjim prispevkom rubriko končujem, čeprav nasvetov ni nikoli preveč.

Novoletni paketi za otroke

(1) PAKET ZA OTROKE, STARE DO 3 LETA

Paket sestavljajo ŽOGA ROPOTULJA, ROKICA-NOGICA IZ GUME, MEDVED IZ GUME, STONOGA IZ BLAGA IN SLADKARIJE

cena 3.500 SIT + 5% p. davek

(2) PAKET ZA OTROKE, STARE 3-5 LET

ZA PUNČKE
- POVARVANKA
- BARVICE
- FLOMASTRI V AVTU
- SLADKARIJE
- Plišasti zajček
- STONOGA IZ BLAGA

ZA FANTKE
- POBARVANKA
- BARVICE
- FLOMASTRI
- AVTO FERRARI
- AVTOZOOMER
- SLADKARIJE

CENA 3.500 SIT + 5% p. davek

CENA 3.500 SIT + 5% p. davek

(3) PAKET ZA OTROKE, STARE 5-7 LET

ZA DEKLICE
- KNJIGA DEŽELICA PIMPAN
- POBARVANKA
- 12 FLOMASTROV
- KOLEBNICA
- STONOGA IZ BLAGA
- SLADKARIJE

ZA DEČKE
- KNJIGA MORJANKA
- POBARVANKA
- 12 FLOMASTROV
- KOLEBNICA
- AVTO FERRARI
- SLADKARIJE

CENA 3.800 SIT + 5% p. davek

CENA 3.800 SIT + 5% p. davek

Dobava paketov po 15. novembru. ORGANIZIRAMO VAM TUDI LUTOVNO PREDSTAVO Z ZNANO PRAVLJIČARKO. CENA 55.000 SIT. ZA VSA DODATNA POJASNILA IN DOGOVORE NAS POKLIČITE PO TELEFONU 133-52-55.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... kom paketa (1)

..... kom paketa (2) – za punčke

..... kom paketa (2) – za fantke

..... kom paketa (3) – za deklice

..... kom paketa (3) – za dečke

Naročamo lutkovno predstavo za (datum).

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Številka žiro računa:

Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Naročeno dne: Žig

Podpis naročnika

REVOLUCIONARNO NASILJE NAD PODJETJI IN DELAVCI

Medtem ko se državni zbor oziroma posamezne poslanske skupine v njem kot hudič križa izogibajo obravnavanja sprememb zakona o denacionalizaciji, kar se prav simptomatično ujema s časom pred lokalnimi volitvami, s terena vsak dan prihajajo nove cvetke. V roke nam je prišla odločba ministrstva za gospodarske odnose v zvezi s pritožbo Tovarne lahke obutve TOLO iz Sentjurja pri Celju, v kateri ministrstvo potrjuje delno odločbo občinskega upravnega organa (sekretariata za gospodarstvo in finance), kar pomeni, da naj bi bil TOLO po izvedenem upravnem postopku dolžan vrniti upravičencema Francu in Emiliji Zdolšek svojo poslovno stavbo skupaj s proizvodno-poslovnim objektom in pripadajočimi parcelami. Za kaj gre?

Gre za tisto, kar v Sloveniji že dolgo vemo: zakon o denacionalizaciji pri popravilu starih krivic ne-nehno povzroča nove. Natanko to velja tudi za TOLO. Tovarna lahke obutve iz Sentjurja je namreč daljnega leta 1970 sedanjo upravno stavbo kupila od Kmetijskega kombinata v Sentjurju. Kombinat je za iztržek zgradil novo poslovno stavbo, TOLO pa potem leta 1991 postal denacionalizacijski zavezanec. Zdaj bi pa rad slišal vse tiste kričiče, ki vpijejo ob pobudi konzorcija zavezancev za vračilo podržavljenega premoženja, ali je po njihovem mnenju to v skladu s pravno državo in ali je to do delavce Tovarne lahke obutve pošteno in pravično.

Direktor TOLA Ivan Jager o tem pravi: »Naše podjetje je zdaj sporno upravno stavbo kupilo v veljavnem pravnem prometu v nekdanji SR Sloveniji oziroma SFRJ. Slovenija se ima za pravno naslednico nekdanje države na svojem ozemlju, kar pomeni, da ni mogla z nobenim svojim pravnim aktom preklicati prejšnjega pravnega sistema. Hočem reči, da v Sloveniji ni nobenega zakona, ki bi suspendiral naš nekdanji nakup omenjenih poslovnih prostorov. Potem pa se ti pojavi neki zakon (zakon o denacionalizaciji, op. p.), ki nam ne oziraje se na vse povedano enostavno jemlje, kar smo nekoč kupili v zakonitem prometu. To zame ni in ne more biti nikakršen pravni akt, temveč je lahko le revolucionaren.«

Stare krivice rojevajo nove

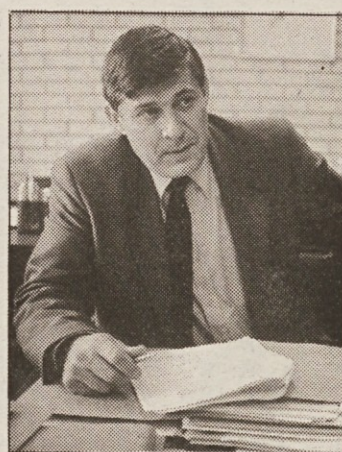
Tovarni lahke obutve torej ni preostalo drugega kot ustavni spor. In tega je tudi sprožila. Ustavno sodišče pa, ki mimogrede zdaj nima časa za takšne »obrobne« reči, ker je prezaposleno z ustavnimi spori pri oblikovanju novih občin, se bo pri presojanju tega primera hočeš nočeš srečalo s paradoksom tako imenovanega Paretovega optimuma, se pravi temeljnega sodobnega pravnega načela, ki pravi, da so dopuščene samo takšne spremembe, s katerimi se povečuje koristnost, ki jo uživajo eni osebk, ne da bi se pri tem zmanjšala koristnost, ki jo uživajo drugi, na kar že dolgo časa opozarja profesor Bajt.

V konkretnem primeru se nam omenjeni paradoks kaže v poseganju v premoženjske pravice, ki so bile izvedene iz družbene lastnine. Ali še bolj konkretno: v sedanjem upravnem postopku glede vračanja premoženja Tovarne lahke obutve upravičencema Emiliji in Francu Zdolšku je popravljena krivica, ki jima jo je storila država, pravna predhodnica sedanje slovenske države. Da pa bi ta država lahko popravila to krivico, je bila skladno z zakonom o denacionalizaciji prisiljena storiti novo krivico podjetju TOLO in njegovim delavcem. In kdo lahko reče, da to ni krivica, če je podjetje celo kupilo sporni objekt (ga torej ni dobilo v upravljanje), zdaj pa ostaja brez njega. Ali ni na

dlani, da se zdaj popolnoma enaka krivica, ki se je zgodila Emiliji in Francu Zdolšku, dogaja delavcem podjetja TOLO? Odgovor je popolnoma jasen, kar pomeni, da zakon o denacionalizaciji ni akt pravne države, temveč akt novorevolucionarnega nasilja. Takšna podkrepljena ugotovitev seveda kar kliče po spremembah zakona o denacionalizaciji, ki pa se jih vsi vidnejši nosilci zakonodajne oblasti v državnem zboru izogibljejo zaradi predvolilnih manevrov in kalkulacij.

Ivan Jager: »Ker nam jemljejo poslovne prostore, ki smo jih kupili na zakonit način, smo bili prisiljeni sprožiti ustavni spor!«

Jože Šketa: »V državnem zboru se me vsi izogibljejo kot hudič križa. Po neki neuradni informaciji naj bi bile spremembe zakona o denacionalizaciji na dnevnem redu državnega zbora šele januarja prihodnjega leta.«

naslednica je Republika Slovenija. Če torej hoče ta država popravljati krivice svoje pravne predhodnice, naj to počne s svojimi sredstvi in svojim premoženjem. Kot vidimo, v resnici počne ravno nasprotno. Ta država kot nominalni lastnik družbenega premoženja v privatizacijskem procesu kasira prav ves denar iz naslova tako imenovanih odplačnih metod privatizacije, hkrati pa prav vse breme denacionalizacije prelaga na hrbet delavcev. In kaj je to, če ne akt revolucionarnega nasilja nad podjetji in delavci? To pa je točka, ki kar kliče po upor, ki ga lahko izvedejo vsa nevladna združenja in sociacije v tako imenovani produkcijski sferi – od sindikatov do delodajalskih oziroma menedžerskih organizacij. Treba je jasno povedati, da nihče nima nič proti popravilu starih krivic, a na način, po katerem se ne bodo delale nove.

Ker se te dogajajo vsak dan, zaradi česar nastaja občutna gospodarska in socialna škoda, bi bilo seveda nujno najprej spremeniti zakon o denacionalizaciji. K temu pa bi lahko največ prispevalo prav ustavno sodišče. Še zlasti v primeru, če bo ugotovilo konkretne neskladnosti zakona o denacionalizaciji z ustavo, kar najbrž ne bo težka naloga. Odveč je poudarjati, da bo v tej zgodbi odločanje na ustavnem sodišču hkrati tudi preizkus neodvisnosti sodne veje oblasti. To pa bo lakmus, ki nam bo pomagal odgovoriti na vprašanje, ali je Slovenija v resnici pravna in demokratična država. Vanjo bomo lahko verjeli le, če bo sodišče ugotovilo, da je Tovarna lahke obutve iz Sentjurja kupila sporni objekt na zakonit način v veljavnem pravnem prometu in da ga zdaj izgublja na nezakonit način, se pravi po nekem zakonu, ki je v nasprotju z ustavo. V tem trenutku zakon o denacionalizaciji pade sam od sebe. To z drugimi besedami pomeni, da bi konzorcij zavezancev moral poleg že storjenega ustavno sodišče zasipati s podobnimi predlogi, kot so ga oblikovali v Tovarni lahke obutve iz Sentjurja.

Ivo Kuljaj

HIT HOTEL CASINÒ PERLA

PERLA, turistični biser Goriške in Slovenije, praznuje svoj prvi rojstni dan!

Leto dni uspešnega delovanja, ko so rezultati preseglji vsa pričakovanja, dokazuje pravilnost Hitove poslovne usmeritve. Perla je plod lastnega znanja, preverjenih predvidevanj in izkušenih odločitev.

**700.000 gostov
66 milijonov DEM realizacije
463 zaposlenih**

Perla ponuja preplet številnih zvrsti turistične ponudbe, ki ponujajo kvalitetne možnosti za preživljanje prostega časa: od igralniške do kulinarčne, zabavnoumetniške, športno-rekreacijske in butično-trgovinske. Gre za turistični center, kjer je vrhunska raven storitev dostopna vsakomur. Uspehi narekujejo nove načrte, ki jih bo kolektiv s svojo prodornostjo, inovativnostjo in motivirano prizadevnostjo zagotovo znal dobro izpeljati...

Perla je testni model. Finančni kazalci so že v prvem letu dokazali, da slovenski zabavišni turizem, kakršnega je razvil Hit in ga udejanil predvsem v Perli, pomeni priložnost, ki Slovenijo lahko umesti med zanimive in privlačne turistične dežele v svetu.

PERLA

1993

1994

Humoreska

Strokovno do kompetentnih poštenjakov

– No, zdaj pa bomo končno imeli lokalne volitve in bomo lahko izbrali nova občinska vodstva, taka, ki bodo kompetentna, smo namenoma začeli razgovor v bifeju Bližnja srečanja posebne sorte namesto z običajnim vprašanjem kar s trditvijo. Tako kot vprašanja pa je bila tudi ta trditev seveda namenjena tovarišu Neposrednemu proizvajalcu raznih strok, ki je v skladu s svojim delom in nalogami tičal za šankom in pil svoje pivo.

»Kaj mislite s pojmom ‚kompetentna občinska vodstva‘?« je takoj povzel tovariš Neposredni.

– No, takšna občinska vodstva, ki bodo veljavno izvoljena.

»Ali dosedanja občinska vodstva niso bila izvoljena veljavno?«

– No, bila so izvoljena po starem sistemu, ki ga je naš družbeni razvoj že zdavnaj presegel...

»Nič zato, še vedno so bili izvoljeni legalno in so bili torej tudi kompetentni. Pa sploh veste, kaj pomeni besedica kompetenca?«

– No, recimo, da je tisti, ki je kompetenten, strokovnjak...

»Kompetentnost se prevede kot pristojnost. Vi pa nasedate floskuli iz časov, ko so rušili prvo demokratično slovensko vlado, ko so rušitelji trdili, da hočejo zgolj kompetentno in strokovno vlado.«

– Točno, in to bi si jaz želel tudi na čelu vsake od novih občin.

»Torej si želite tako strokovno vlado v občinah, kot je sedanja republiška? In tako strokovne občinske svete, kot je naš sedanji parlament? Potem ne bomo imeli enkratnega republiškega stranja, ampak še 157-kratno občinsko stranje.«

– A vi ste pa proti strokovnim vladam in parlamentu oziroma občinskim svetom?

»No, jaz proti strokovnosti nimam nič, pred vsakim strokovnjakom pa tudi ne bi slekel hlač. Kako naj verjamem tistim strokovnjakom, ki so magistrirali in doktorirali iz samoupravljanja, danes pa

mi ti strokovnjaki dopovedujejo, kako je bilo samoupravljanje povsem zgrešeno, in me zdaj učijo parlamentarne demokracije. Jaz sem to vedel že tedaj, ko so oni ‚cum laude‘ zagovarjali enopartijski sistem.«

– No, jaz sem imel v mislih predvsem strokovnjake na področju naravoslovnih znanosti.

»Tudi ti nisi nič boljši. Ko sem hodil v osnovno šolo, nas je učiteljica, torej strokovnjak na izobrazbenem nivoju, vprašala: ‚Dragi otroci, zakaj je zdravo, če gremo v gozd? In mi smo v zboru odgovarjali: ‚Ker tam nahajamo ozon, ki je nadvse zdrav.‘ Danes bi otroci rekli ‚mega zdrav.‘ Ampak danes strokovnjaki pravijo, da je ozon škodljiv. Zdrav naj bi bil le v stratosferi, da preprečuje ultravijoletno sevanje. Sicer pa, nekoč je veljalo kot suho zdravje, če si se sončil do, danes bi rekli ‚ful črne‘ kože. Danes pa pravijo, da to povzroča kožnega raka. Ali na primer, ko pred kakšnimi petnajstimi leti država ni hotela odobriti deviz za nakup pomaranč. Takrat so ‚strokovnjaki‘ napisali kup ‚kompetentnih člankov‘, kot bi rekli vi, o tem, kako ovožene pomaranče nimajo nikakršnih vitaminov in da so skorajda škodljive, ker so škropljene. Čez nekaj tednov in za nekemu uvozniku le uspelo vvoziti nekaj napol gnilih pomaranč in ‚strokovnjaki‘ so se spet ‚kompetentno‘ razpisali, kako so pomaranče zdrave, čeprav so že nagnite. Sicer pa ni le naša domača znanost tak maček, ki grize svoj rep. Preden je Anglež Stephenson izumil lokomotivo, so ‚strokovnjaki‘ z uglednih vseučilišč trdili, da človeško telo ne prenese večjih hitrosti, kot 40 km na uro. In ruska akademija znanosti in umetnosti je pred dvesto leti dala svoje ‚strokovno‘ mnenje, da nafta nima nikakršne praktične vrednosti...«

– Zdaj ste naredili celo predavanje...

»Strokovno, prosim, kar vas bo stalo vsaj eno veliko pivo!«

– Prav, ampak koga bi pa volili vi?

»Tistega, ki je pošten!«

– Ampak poštenjak lahko zaradi svoje nevednosti naredi fatalno napako, strahansko škodo...

»Vsekakor ta škoda ne more biti tako velika kot tista, ki jo naredi strokovna baraba.«

– A kako boste vedeli, kdo je poštenjak? Saj to nikomur ne piše na nosu.

»Vidite, za to, da odkrijete, kdo je poštenjak, pa morate biti strokovnjak. Pri nas še posebej.«

Bogo Sajovic

Gasparijeve finance

Mitja Gaspari, finančni minister, ne reče ne bev ne mev ob podatku, da je državna uprava že kupila za 365,4 milijona tolarjev avtomobilov. Ker je državni zbor zavrnil to proračunsko postavko, se vsakemu bebcu zastavlja vprašanje, na podlagi česa je Gaspari odvezal državno mošnjo in omogočil plačilo nezakonito nabavljenih avtomobilov. Ključno vprašanje pa seveda je, kako bo lahko zahteval spoštovanje zakonitosti v finančnem prometu in pri plačevanju davkov, če sam omogoča nezakonita plačila. Če je tako, o čemer pa po državnem jamstvu za posojila Vladimirja Slejka, po razvpitih kreditih R + 3 in brez državnozbornega žegna kupljenih avtomobilih ne more biti nobenega dvoma, se bo vsak pameten davkoplačevalec vprašal, ali ni greh državi kot sinonimu svinj pri koritu sploh plačevati davke. Gaspariju se pozna, da je svojo bleščečo kariero začel v Beogradu!

moralna Slovenija plačati Italiji za pridruženo članstvo v EU, o kateri nenehno govoriči Lojze Peterle, si lahko samo mislimo. Ena od možnih razlag je tudi ta, da gre za ceno slovenskega nacionalističnega egoizma. Vprašanje je samo, če ne bomo zaradi njega prišli izpod nekdanjega beograjskega dežja pod rimsko-berlinski kap. Glede na politike, ki nas vodijo, je to zelo verjetno.

Šuštarjevo upravnništvo

Dr. Alojzij Šuštar, ljubljanski nadškof in metropolit, naj bi po vesteh iz Radovljice, po katerih bo Cerkev dobila vso Pokljuko, Jelovico in Mežakljo, postal upravnik največjega gozdnega veleposestva v Evropi. Cerkev naj bi postala lastnik najlepših gozdov v Sloveniji. Vprašanje pa je, kdo je lastnik Cerkev. Če je to Vatikan, o čemer po notranjem ustroju Katoliške cerkve ne more biti nobenega dvoma, se zastavlja vprašanje, kako je lahko tuja pravna oseba postala denacionalizacijski upravičenec, kar zakon o denacionalizaciji izrecno onemogoča. Stvar je očitno zrela za ustavni spor. Vprašanje je samo, kdo ima v tej bogaboječici deželici tudi toliko jajc, da ga bo sprožil.

Lučkin poduk

Lučka Böhm, strokovna sodelavka v ZSSS, mi je napisala naslednji odmev: »Dragi Kuli! V DE z 10. 11. 94 se ti je zapisalo, da so komunisti osvobodili Primorsko in jo priključili Jugoslaviji. V resnici so bili to partizani. Komunisti ni nujno partizan. In tudi obratno ni nujno res. NOB ni bila nujno revolucija.« Hvala, Lučka, ne bom nikoli več pozabil. Svetujem pa ti, da skušaš to razložiti še Lojzetu Peterletu. Če ti uspe, ti objubljam večerjo na gradu Zemono. Bojim se, da tega prijetnega večera še ne bo tako kmalu...

Kuli

Bučarjevo spraševanje

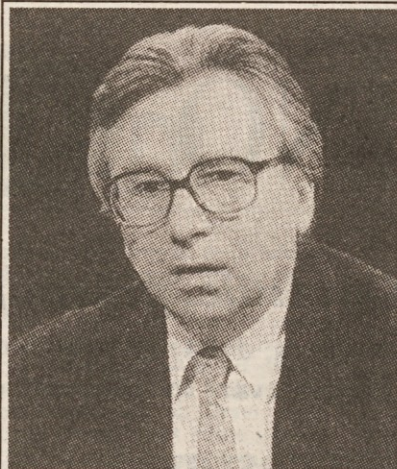
Dr. France Bučar, poslanec DS v državnem zboru, se sprašuje, o čem sploh se ima Slovenija pogajati z Italijo, če je ta pripravljena spoštovati dosedanje pogodbe in sporazume, ki jih je sklenila z nekdanjo Jugoslavijo. Kako prav ima, te dni dokazujejo Hrvati, ki so pripravljeni zadovoljiti zahteve Italije, vendar tej, kakor je razvidno iz javnih sporočil, ni pripravljena ponuditi popolnoma nič drugega kot zgolj spoštovanje osimskih sporazumov. Kaj v tem kontekstu pomeni cena, ki jo bo

Horoskop

Najosnovnejše pravilo

Eden najbolj znanih angleških vojskovodij je bil feldmaršal Bernard Law Montgomery (rojen 17. novembra 1887). Rojen je bil v družini siromašnega protestantskega pastora, ki je svojega sina vzgojil v strogem duhu. Trnatega in asketskega mladeniča očetov poklic ni veselil. Izbral si je vojaško kariero in bil sprejet na vojaško šolo. Kot častnik ni bil priljubljen, saj je za razliko od drugih izhajal iz revnejših slojev, poleg tega pa je bil še vedno zagrižen nasprotnik vsakršnih pregreh (hazardiranja, alkohola, tobaka, ljubikanja). Priznavali pa so mu vojaške sposobnosti in tako je počasi lezel po službeni lestevici navzgor. V časih pred prvo svetovno vojno, v kateri se je izkazal, med njo in po njej je služil v različnih krajih imperija, največ v Indiji. S svojim zvestim službovanjem in sposobnostmi je brez vsakih zvez prišel do generalnega čina. Svoji veliki trenutek je doživel med drugo svetovno vojno

DELAVSKA ENOTNOST	NEKDANJI SODNI PISAR	AMERIŠKI FILMSKI REZISER	SLOVENSKI POSLANEC (IVAN)	KRONIKA LETOPIS	IZSTOP DROBOVJA POD KOŽO	STRUP	ZGODOVIN. MESTO PRI RIMU	KOBALT	PESNIK GRUDEN	VZDEVEK ZA SOVINISTA V ANGLIJI	FRANCOŠKI PISATELJ (EMILE)	PRIPRAVIL: SALOMONOV UGANKAR
OSTAVITEV DOJENČKA OD MATERNIH PRSI	VERA O PRELUCEVANJU LOBANJE	ČUTILO PRI ŽUŽELKAH	URSULA ANDRESS PODOBE V SPANJU	HRVATSKI IGRALEC IVAN IGRALEC VALIC	DEŽELA IRCEV MESTO V ITALIJI	SMUČARKA WACHTER SLOVENSKA OPERNA PEVKA (ONDINA)	DOLNA NA AVSTRILSKEM KOROŠKEM DALJŠA PRIPoved	PREBIVALEC GRČUJE PORCELANSKA GLINA	JUŽNA KAROLINA	ATLANTA	JARMO IVANOVIC	ČETRTI RIMSKI KRALJ
AVTOR: BORUT LEVEC	DREVENA RAZSOHA, ROGOVILA	IZROČENJE	MADŽARSKA KRCMA PRITOK RENA V NEMČIJI	SMUČARSKA WACHTER SLOVENSKA OPERNA PEVKA (ONDINA)	DEŽELA IRCEV MESTO V ITALIJI	SMUČARSKA WACHTER SLOVENSKA OPERNA PEVKA (ONDINA)	DOLNA NA AVSTRILSKEM KOROŠKEM DALJŠA PRIPoved	PREBIVALEC GRČUJE PORCELANSKA GLINA	JUŽNA KAROLINA	ATLANTA	JARMO IVANOVIC	ČETRTI RIMSKI KRALJ
ATENSKI DRŽAVNIK							ZAPREKA					
HIROELEKTRARNA NA KOLPI				ZDRAVILSKO MESTO V BRAZILJI PUBLICIST KERMAUNER								HAMIZNOTENSKA IGRALKA PERKUČIN
RJAVO-LASKA					LUBLJANSKI PARK KEN ANNAN							SREBRO SPOJKA TULEC
PREBIVALCI ANTICNE BEOCUE			SINJSKA IGRA SLOVENSKE GLASBENIK (ANDREJ)			INDUSTRIJSKO MESTO V RUSIJI CILJ STRELCEV						
LAVO ČERMELJ		VERSKA POSTAVKA BRAHMANIZMA IZRASTEK NA HRBTU				KONJSKI DRNEC MLADO VINO						NOČNI LOKAL RUSKI JEZIKO SLOVEK (NIKOLAJ)
POSKOČEN IRSKI PLES		EGIPTOVSKI BOG SONCA DIRKAČ VATANEN										KARTA PRI TAROKU OBOROŽENA TATVINA
RIMSKO IME ZA TROJANE					POVRTNINA PODREDNI VEZNIK			ŽEJSKA PRICESKA ARGON				
ZARAGOZA	LERIDA			SHRAMBA ZA ZITO					TROPSKI VIHAR			
MADRID	SMUČARSKO SREDIŠČE V ZDA			BABILONSKA BOGINJA PLODNOSTI					NEOBDELANA NJIVSKA POVRŠINA			

Nagradna križanka št. 51

Rešeno križanko nam pošljite do 29. novembra 1994 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 51. nagrade so 5.000, 3.000 in 2.000 tolarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 47/48
SKLESTEK, TRESKANJE, RAN, ARTURO, OBOL, ČEDOMIR, LJUBO, ARETINO, BONNARD, IR, ŠAL, DAVID, ARAT, MARK, STAVEK, ANALI, ELIA, AR, CC, ČN, VESLAJ, NIKO, STALIN, UR, HS,

TAINAN, PODCENITEV, INN, KERUB, OS, MALI, AGITATOR, INKI, BAL, GEKON, GNEV, ILIADA, OLINT, AARE, MLAKAR

Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 47/48
1. Peter Zupan, Cesta svobode 26, 64240 Radovljica
2. Srečo Sagadin, Vrhole 41, 62318 Laporje
3. Mišo Čejvan, Zelena pot 23, 61000 Ljubljana

Nagrade bomo poslali po pošti.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Suha sobota in nedelja

V soboto bo Elizabeta prijezdila na belem konju. Vsaj po dolgoletnih ljudskih opazovanjih vremena naj bi se to večkrat zgodilo. Zakaj ravno 19. novembra, ne vem. Toda ko sem preveril kar nekaj let nazaj in tudi prejšnja desetletja, ko »so bile zime, kot se spodobi, vsaj kar se snega tiče«, bi le stežka potrdil zgornji ljudski izrek. V torek (22.) goduje sveta Cecilija: »Če Cecilija hudo grmi, dosti pridelka ob letu kmet dobi.« Sledi ji Klemen: »Klemen (23.) zaklene, Katarina (25.) grušta, Andrej (30.) vse s snegom zaodene.« In manjka še 24. november: »Kakršno vreme je za Ivana, tako pozimi, posebno svečana.«

Prognostične karte kažejo, da bo v soboto in nedeljo suho vreme. V petek nas bo prešla oslabljena hladna fronta. Ponoči se bo zjasnilo, tako da bo v soboto jutraj ponekod megla in tudi posebno toplo ne bo. Ob prehodu tople fronte s sobote na nedeljo se bo spet pooblačilo, ogrelo pa se bo predvsem v višjih legah.